

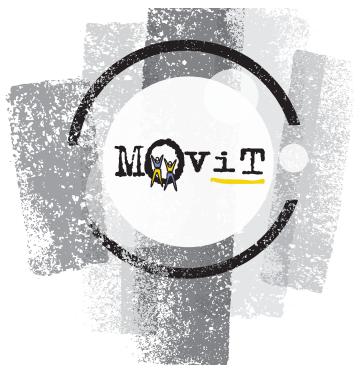

Erasmus+
Bogati življenja, širi obzorja.

SALTO
SOUTH-EAST
EUROPE

cherry

ON THE CAKE

KAKOVOSTNO NAČRTOVANJE
MEDNARODNE MLADINSKE IZMENJAVE

NASLOV:

“Cherry on the cake” – kakovostno načrtovanje mednarodne mladinske izmenjave

ORIGINALNA IZDAJA

IZDAJATELJ:

Movit, Ljubljana, september 2022[NJ1.1][NJ2.1]

AVTORJI:

Snežana Baclija Knoch, Maija Lehto, Carmine Rodi

Falanga

UREDNIKA:

Carly Walker Dawson

IZVRŠNA UREDNIKA:

Maija Lehto

LEKTURA:

ATE Globalis d.o.o.

OBLIKOVANJE:

AIKO, Agencija Idej in Kreativnega Oblikovanja

ILUSTRATORKA:

Špela Gorjan

IZDAJA PREVODA

Movit, Ljubljana, avgust 2026

PREVOD, LEKTURA IN KOREKTURA:

Jezikovna zadruga Soglasnik, z. o. o., so. p.

ORGANIZACIJA IN KOORDINACIJA PREVODA:

Nika Ajdovec, Nina Jamšek, Nejc Jordan

PREGLED PREVODA IN UREJANJE BESEDILA:

Nika Ajdovec, Nina Jamšek, Nejc Jordan

PRELOM PO ORIGINALNI OBLIKOVNI PREDLOGI:

Nooshu, d.o.o.

Ta priročnik je navdihnila prejšnja izdaja: »Cherry on the cake« ali Kako kakovostno načrtovati mladinsko izmenjavo, 2015, avtorjev Alenke Oblak, Saša Kroneggerja in Snežane Baclija Knoch

Brezplačna elektronska publikacija

<https://www.movit.si/movit/podporne-aktivnosti/cherry-on-the-cake/>

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 289888515

ISBN 978-961-6826-54-9 (PDF)

To delo ima mednarodno licenco Creative Commons Attribution-NonCommercialNoDerivatives 4.0 (CC BY-NC-ND 4.0).

cherry

ON THE CAKE

KAKOVOSTNO NAČRTOVANJE
MEDNARODNE MLADINSKE IZMENJAVE

6	Program Erasmus+ in mladinske izmenjave
7	MOVIT in podporni center SALTO za jugovzhodno Evropo
8	PREDGOVOR
10	O čem govori priročnik pred vami in kako naj se uporablja?
10	Mladinska izmenjava v okviru (mednarodnega) mladinskega dela
11	Ciljna skupina
11	Kaj je »Cherry on the cake«?
12	HITRI TEČAJ O MLADINSKI IZMENJAVI
16	1. RAZISKOVANJE
17	1.1 Kaj natančno je mladinska izmenjava?
18	1.2 Učenje skozi prakso: nepozabna dogodivščina
20	1.3 Niti šola niti prosti čas: kako poteka učenje na mladinski izmenjavi?
21	1.4 Pomembna udeležba mladih: mladi, za mlade, z mladimi
22	1.5 Kako začeti?
23	1.6 Od sanj do izvedljivih idej
25	1.7 Kdo je odgovoren za kaj in kdo vodi?
26	1.8 Kakšno naj bo število mladih in vodij skupin?
26	1.9 Nihče ne sme biti zapostavljen: nekaj misli o vključevanju
28	1.10 Premagajmo strah – ne bojijo se samo mladi
29	1.11 Različna mnenja in odločanje
30	2. NAČRTOVANJE
31	2.1 Kaj ima s tem opraviti Evropa?
32	2.2 Ustvarjanje konzorcija s partnerji
34	2.2.1 Primeri, kako najdemo partnerje za mladinsko izmenjavo
36	2.3 Umetnost izbire pravih partnerjev
38	2.4 Komunikacija s partnerji

39	2.5 Usklajevanje idej
39	2.6 Je končna ideja (še vedno) dobra?
39	2.7 Namen in cilji
41	2.8 Določitev kazalnikov
42	2.9 Refleksija o učenju
42	2.10 Youthpass: več kot le spričevalo
42	2.10.1 Osem ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje
43	2.12 Program aktivnosti
46	2.14 Zunanji partnerji in možnost sofinanciranja: kako lahko vključimo lokalno skupnost?
51	2.15 Kakšna naj bo komunikacija z zunanjimi partnerji?
51	2.16 Sklenitev partnerstva
51	2.17 Kaj je pripravljalni obisk?
52	2.18 Finančna sredstva in proračun
52	2.19 Prijavni obrazec
55	2.21 Prijava je oddana!
56	2.22 Kaj pa, če prijava ni uspešna?
58	3. PRIPRAVA
59	3.1 Kdaj je dobro začeti?
59	3.2 Proces priprave partnerjev
60	3.3 Priprave gostiteljske skupine
61	3.4 Digitalna orodja: učenje in mreženje se lahko začneta zgodaj
62	3.5 Prizorišče(a) in logistika
62	3.6 Ponovni pregled programa
63	3.7 Trajnostni vidik
64	3.8 Zunanji deležniki, sofinanciranje in mediji
65	3.9 Z veseljem sprejemamo raznolikost
66	3.10 Praktični vidiki potreb mladih
66	3.11 Zaščita, zdravje in varnost udeležencev
67	3.11.1 Varstvo in zaščita otrok in mladoletnih oseb
68	3.11.2 Dokumentacija
68	3.11.3 Varstvo podatkov
69	3.11.4 Zgodile se bodo nepričakovane stvari, nekaj bo šlo narobe

69 3.12 Čas je za izvedbo aktivnosti!

70 4. IZVEDBA

71 4.1 Potovanja in prihodi

71 4.2 O, ne! Kaj se zgodi, če nekdo ne pride?

71 4.3 Skupinska dinamika

72 4.4 Faze razvoja skupine

74 4.5 Kako pripomoremo k razvoju skupinske dinamike v tej fazi?

74 4.5.1 Dejavnosti, ki pripomorejo k oblikovanju skupin

74 4.5.2 Spoznavanje mladih in odzivanje na njihove potrebe

75 4.6 Igrifikacija ali kako poskrbeti, da bodo dejavnosti in timsko delo zanimivejši?

75 4.7 Dokumentiranje, komunikacija in prepoznavnost

76 4.8 Mladinska izmenjava pusti pečat v lokalni skupnosti

76 4.9 Priskrbimo si veliko povratnih informacij in jih uporabimo

77 4.10 Razmislek o učenju in izdaja potrdila Youthpass

77 4.11 Koliko je dovolj in koliko je preveč?
»Življenje se začne na koncu cone udobja.«

79 4.12 Medkulturno učenje

81 4.13 O katerih praviilih se moramo pogovoriti?

82 4.14 Konflikt in transformacija konflikta

82 4.14.1 Ničelna toleranca

83 4.14.2 Ravnanje ob razkritjih

84 4.15 Zaključek skupine in procesa

84 4.16 Vrednotenje

85 4.16.1 Vrednotenje s strani udeležencev

86 4.16.2 Vrednotenje s strani ekip

86 4.16.3 Uporaba rezultatov vrednotenja

88 5. NADALJNJE SPREMLJANJE

89 5.1 Proslavimo svoj uspeh

89 5.2 Vrnitev in ponovna integracija mladih

89 5.3 Kakšen učinek je imela izmenjava, če sploh?

90 5.4 Rezultati projekta

91 5.5 Ustvarjanje fizičnih učinkov projekta

91 5.6 Prepoznavnost

91 5.7 Načrt komuniciranja rezultatov

93 5.8 Dogodek za komuniciranje rezultatov in druge nadaljnje aktivnosti

93 5.9 Lobiranje za spremembo politike

93 5.10 Prispevek h kakovosti mladinskega dela

93 5.11 Platforma za rezultate projektov

94 5.12 Samo še ena mladinska izmenjava?

94 5.13 Zaključek projekta

95 5.14 Lastno vrednotenje in izkušnja

PROGRAM ERASMUS+ IN MLADINSKE IZMENJAVE

Erasmus+ je program Evropske unije za izobraževanje, poklicno usposabljanje, mladino in šport za obdobje 2021–2027. Splošni cilj programa je podpirati izobraževalni, strokovni in osebni razvoj ljudi na področju izobraževanja, usposabljanja, mladine in športa z vseživljenjskim učenjem v Evropi in zunaj nje ter tako prispevati k trajnostni rasti, ustvarjanju kakovostnih delovnih mest, socialni koheziji, spodbujanju inovacij ter krepitvi evropske identitete in aktivnega državljanstva. Cilj programa na področju mladine je spodbujanje neformalne in priložnostne učne mobilnosti ter aktivnega udejstvovanja mladih, pa tudi sodelovanja, kakovosti, vključevanja, ustvarjalnosti in inovativnosti na ravni mladinskih organizacij in politik.

Projekti mobilnosti za mlade, kot je mladinska izmenjava, so v program vključeni v ključni ukrep 1: učna mobilnost posameznikov. Cilj mladinske izmenjave je vključiti mlade in jih opolnomočiti za aktivno državljanstvo, povezati jih z evropskim projektom ter jim pomagati pri pridobivanju in razvoju kompetenc za življenje in poklicno prihodnost. Mladinska izmenjava prispeva tudi k naslednjim prečnim prednostnim nalogam programa Erasmus+:

- vključevanju in raznolikosti;
- digitalni preobrazbi;
- okolju in boju proti podnebnim spremembam;
- udeležbi v demokratičnem življenju, skupnim vrednotam in državljan-skemu udejstvovanju.

MOVIT IN PODPORNI CENTER SALTO ZA JUGOVZHODNO EVROPO

MOVIT izvaja naloge Nacionalne agencije v programih EU na področju mladine – trenutno sta to Erasmus+ (področje mladine) in Evropska solidarnostna enota – od maja 1999. V tej vlogi MOVIT upravlja decentralizirana sredstva proračuna EU in podpira različne oblike učnih mobilnosti v mladinskem delu. Izvaja tudi aktivnosti za spodbujanje mladinskega dela in neformalnega učenja, zlasti tiste, ki prispevajo h krepitvi evropskega sodelovanja na področju mladine. Program Evropska solidarnostna enota je od leta 2018 ta področja razširil na druge sektorje in akterje, ki organizirajo solidarnostne aktivnosti, s katerimi želijo prispevati h krepitvi kohezije, solidarnosti, demokracije in državljanstva v Evropi.

Poleg tega, da opravlja vlogo Nacionalne agencije, deluje MOVIT tudi kot informacijska točka (mreže) Eurodesk, informacijska služba Evropske komisije, ki mladim zagotavlja informacije, povezane z Evropsko unijo.

Od leta 2002 v MOVIT-u deluje tudi podporni center SALTO za jugovzhodno Evropo (SALTO SEE), ki z usposabljanji, aktivnostmi za iskanje partnerjev ter drugimi podpornimi ukrepi, orodji in viri spodbuja sodelovanje s partnerskimi državami Zahodnega Balkana v programih Erasmus+: Mladina in Evropska solidarnostna enota. Namen podpornega centra SALTO SEE je prispevati k razvoju mladinskega dela in mladinskih politik v regiji Zahodnega Balkana v sodelovanju z drugimi deležniki in ob pomoči mrež vodij usposabljanj, strokovnjakov za znake kakovosti in kontaktnih točk v partnerskih državah programov v regiji.

Podporni center SALTO SEE je del mreže podpornih centrov SALTO. Ti v programih, kot sta Erasmus+ in Evropska solidarnostna enota, podpirajo organizacije in nacionalne agencije z viri, kot so orodja ter podporni materiali in aktivnosti za mlade delavce, vodje usposabljanj in druge strokovnjake na področju mladinskega dela.

PREDGOVOR

Cilj mladinske izmenjave je angažirati mlade in jih opolnomočiti, »da postanejo aktivni državljani, jih povezati z evropskim projektom ter jim pomagati pridobivati in razvijati kompetence za življenje in njihovo poklicno prihodnost. Zato je za mladinsko izmenjavo značilen pristen odnos dajanja in prejemanja: dejavno sodelovanje mladih v njihovih skupnostih in širši družbi je storitev za skupno dobro, njihovo pridobivanje pomembnih kompetenc pa je naložba v njihovo prihodnost. Kakovostna mladinska izmenjava vsebuje oboje na uravnotežen način.

V sodobni Evropi se možnosti za mlade, da se samouresničijo kot državljani in učeci se, nenehno povečujejo. Program Erasmus+ in njegovi predhodniki, ki so z leti dosegali vedno več mladih, so dober primer tega razvoja. Vendar pa so življenja mladih vse bolj zaznamovana z negotovostjo in spremembami.

Načini sodelovanja mladih v demokratičnem življenju in predpogoji, ki to sodelovanje uokvirjajo, se spreminjajo. Poleg sodelovanja v konvencionalnih postopkih odločanja, ki temeljijo na hierarhičnih strukturah predstavništva, se mladi v Evropi danes vključujejo tudi v različne druge oblike udeležbe, kot so državljanski aktivizem, ki temelji na poslanstvu, družbena gibanja ali potrošniške kampanje, od katerih mnoge deloma ali v celoti potekajo v transnacionalnem in digitalnem prostoru.

Medtem ko možnosti za udeležbo postajajo vse bolj raznolike, pa je kakovost demokracije v Evropi še vedno vse bolj skrb vzbujajoča. Mladi imajo boljše možnosti, da izrazijo svoja stališča, kot katerakoli generacija do zdaj, vendar jih pri tem obenem ovirajo turbulentno politično vzdušje, počasno prilagajanje institucij družbenim potrebam in stvarnosti, razpadanje družbene kohezije ter naraščajoča količina dezinformacij in dvomnosti v javnem diskurzu. Vse pomembnejše je, da imajo mladi konstruktiven kritičen pregled nad dogajanjem okrog sebe ter da pridobijo državljanske, politične in socialne kompetence, ki ustrezajo kompleksnosti današnje družbe.

Podpora uspešnemu vključevanju mladih v javno življenje ter njihovi motivaciji za to, da ostanejo aktivni v družbi, je bistvena za ohranjanje demokracije v Evropi. Zato je prizadevanje za udeležbo mladih eden od temeljev strategije EU za mlade (2019–2027) in enajstih ciljev mladih, ki so zapisani v prilogi k tej strategiji. Program Erasmus+ na področju mladine ja osrednji mehanizem, ki strategijo za mlade udejanja v praksi. Mladim ponuja številne priložnosti, kot je mladinska izmenjava, da lahko pokažejo pomembno udeležbo mladih in se je učijo.

Strategija EU za mlade in program Erasmus+ poudarjata tudi pomen mladinskega dela za podporo rasti in razvoja mladih. S strategijo EU za mlade in programom Erasmus+ je povezana tudi agenda za mla-

dinsko delo, katere namen je prav tako krepiti in še naprej razvijati prakso in politike mladinskega dela v Evropi. Mladinska izmenjava pogosto poteka pri rednem mladinskem delu, ki ima pomembno vlogo pri vključevanju načel in pristopov neformalnega učenja v transnacionalno mobilnost in s tem izkoriščanju njene izobraževalnega in pedagoškega potenciala.

Mladinska izmenjava je edinstvena oblika transnacionalne učne mobilnosti, saj se precejšen del projekta mladi dejansko ne gibajo. Priložnosti za učenje se raztezajo od obdobja, preživetega v tujini ali z drugimi mladimi iz tujih držav, do zelo zgodnjih stopenj snovanja projekta ter zadnjih korakov nadaljnega spremljanja, ki večinoma potekajo na lokalni ravni. Toda mladinska izmenjava poveže dva ali več krajev z različnih koncev Evrope v skupnem cilju, zato ima celoten projekt od začetka do konca zelo močno evropsko razsežnost.

Če so mladi vključeni v projekt izmenjave na vseh njegovih stopnjah, lahko to zanje postane učno potovanje, ki jih resnično preoblikuje. Lokalni vodja skupine, ki je pri izmenjavi mladih glavna podporna oseba in mu je ta publikacija tudi namenjena, ima ključno vlogo pri oblikovanju izmenjave in usmerjanju mladih, ki v njej sodelujejo. Vodja skupine je pogosto mladinski delavec ali izkušen mladinski vodja, ki predstavlja mladinsko delo v eni od številnih oblik, v katerih se pojavlja v Evropi.

Na splošno namenja ta publikacija velik poudarek lokalnim mladinskim skupinam ter ključni vlogi mladinskih delavcev na lokalni ravni ter njihovi stalni prisotnosti v življenju mladih in nenehnim prizadevanjem za podporo mladim, ki presega posamezne projekte ali druge kratkoročne ukrepe in je predpogoj za kakovostno transnacionalno učno mobilnost.

O ČEM GOVORI PRIROČNIK PRED VAMI IN KAKO NAJ SE UPORABLJA?

Publikacija pred vami je zasnovana kot priročnik, ki bo vodjem skupine pomagal pri načrtovanju in izvedbi kakovostne mladinske izmenjave v programu Erasmus+ 2021–2027. Ponuja vpogled v različne kakovostne vidike in praktično izvedbo mladinske izmenjave ter spodbuja mladinsko izmenjavo kot pomembno orodje za razvoj kompetenc mladih s pomočjo njihove pomembne udeležbe na lokalni in evropski ravni.

Razdeljen je v pet poglavij, ki ustrezajo petim kronološkim fazam projekta mladinske izmenjave: raziskovanje (idej), načrtovanje, priprava, izvajanje in nadaljnje spremljanje. Za boljše razumevanje mladinske izmenjave ter za boljše krmarjenje skozi prijavo in projekt je priporočljivo, da bralec prebere vsa poglavja že pred začetkom, čeprav se nekatera vprašanja, kot na primer sporočanje rezultatov projekta, morda na začetku zdijo še zelo oddaljena. Čeprav je sam postopek prijave zaradi jasnosti opisan že v 2. poglavju priročnika, izpolnjevanje prijavnice za mladinsko izmenjavo zahteva premislek o vseh vidikih projekta ter njihovo vnaprejšnje načrtovanje. Po začetnem branju pa lahko priročnik spremlja bralca skozi celotno mladinsko izmenjavo, kot poteka v realnem času.

Opozorilo: vse informacije o mladinski izmenjavi in programu Erasmus+, predstavljene v tem priročniku, je treba preveriti v veljavnem Vodniku za prijavitelje za ustrezno leto!

MLADINSKA IZMENJAVA V OKVIRU (MEDNARODNEGA) MLADINSKEGA DELA

V tem priročniku se predpostavlja, da je mladinska izmenjava sestavni del mednarodnega mladinskega dela. Kaj se razume kot mladinsko delo in kako je organizirano, se razlikuje od države do države. V tem priročniku se mladinsko delo razume kot dolgoročen proces, ki zagotavlja družbene, kulturne, izobraževalne ali politične aktivnosti z mladimi in za mlade. Lahko ima številne oblike in vključuje številne pristope, vendar je njegov glavni cilj zagotavljati mladim priložnosti za oblikovanje njihove prihodnosti.

Glavne značilnosti mladinskega dela so naslednje:

- **mladi se aktivno odločijo za sodelovanje, ki je neobvezno;**
- **poteka tam, kjer so mladi;**
- **mladi in mladinski delavec ali mladinski vodja sta partnerja v ciljno usmerjenem in načrtovanem učnem procesu, ki koristi razvoju mladega posameznika;**
- **mladi sooblikujejo aktivnosti mladinskega dela, pri čemer se naučijo, kako potekajo družbeni procesi in kako lahko sami prispevajo k življenju v družbi;**
- **je vključujoče in nediskriminatorno;**
- **zagotovljeni so zaščita, zdravje in varnost mladih.**

CILJNA SKUPINA

Za namene tega priročnika je ciljna skupina vsaka oseba ali skupina, ki razmišlja o organizaciji mladinske izmenjave v programu Erasmus+. To je lahko mladinski delavec, aktivist ali prostovoljec, mladinski center, mladinska organizacija ali katerakoli neprofitna organizacija, ki dela z mladimi,¹ ali ekipa mladih ali aktivni član neformalne, vendar organizirane skupine mladih, ki jih zanima mladinska izmenjava.

Kakršnakoli že je vloga bralca tega priročnika, se predpostavlja, da se že ukvarja z mladinskim delom, poklicno ali prostovoljno, in torej že neposredno in dolgoročno dela z mladimi. Izraz vodja skupine, ki se uporablja za bralca, pomeni odraslo osebo (18 let ali več), ki se pridruži mladim, vključenim v mladinsko izmenjavo, da bi zagotavljala njihovo učinkovito učenje, zaščito in varnost. Vodja skupine predstavlja tudi organizacijo (ali neformalno skupino), ki je eden od formalnih partnerjev v projektu mladinske izmenjave.

Priročnik naslavlja bralca kot začetnika na področju mladinske izmenjave, to pa ne pomeni, da ne bo koristila tudi bolj izkušenim vodjem skupine. Ker je poudarek na tem, kako izboljšati kakovost pri mladinski izmenjavi, ni pomembno, ali je bralec v preteklosti že vodil mladinske izmenjave. Vedno se je namreč mogoče kaj naučiti in izboljšati!

Priročnik temelji na predpostavki, da je bralec oz. njegov mladinski center, organizacija ali skupina gostitelj aktivnosti mladinske izmenjave. Ker pa bi morali vsi partnerji in skupine sodelovati na vseh stopnjah projekta ter vključiti svoje lokalne skupnosti, lahko priročnik enako koristi tudi bralcem – predstavnikom partnerjev, ki nameravajo poslati mlade in vodje skupin na aktivnost v drugo državo.

Prinaša namreč številne namige in opomnike, kako pristopiti k določeni težavi ali nalogi. Vendar naj bi si pri dejanskih projektih naloge med sabo delili vodje, določene pa naj bi opravili mladi sami ali pa v sodelovanju z vodji. Delitev nalog se pri vsakem projektu določi glede na to, kaj je za določen projekt ustrezno.

KAJ JE »CHERRY ON THE CAKE«?

»Cherry on the cake« je podporni ukrep v programu Erasmus+ in njegovih predhodnih programih, ki sta ga razvila MOVIT, slovenska Nacionalna agencija za Erasmus+ (področje mladine), in podporni center SALTO za jugovzhodno Evropo. Sestavljata ga ta priročnik (in njegova prejšnja izdaja iz leta 2015) ter koncept lokalnega usposabljanja o izboljšanju kakovosti mladinske izmenjave, ki se izvaja enkrat letno. Ime »Cherry on the cake« (češnja na torti) odraža to, da je mednarodna mladinska izmenjava češnja na vrhu obstoječih procesov v okviru mladinskega dela z mladimi na lokalni ravni.

Povratne informacije v zvezi s to izdajo so dobrodošle, posredujete pa jih lahko na kontakt, naveden na koncu priročnika.

1 Profitna organizacija je lahko partner in prijavitelj, če je dejavna na področju družbene odgovornosti podjetij in ima dokazane izkušnje na področju mladine, pod pogojem, da njeno sodelovanje nima komercialnega namena in ni namenjeno ustvarjanju dobička.

HITRI TEČAJ

O MLADINSKI IZMENJAVI

Specifični cilji:

- spodbujanje medkulturnega dialoga in učenja ter zavesti evropskega državljanstva;
- razvoj znanja in veščin ter stališč mladih;
- krepitev evropskih vrednot ter odprava predsodkov in stereotipov;
- ozaveščanje o družbeno pomembnih temah ter spodbujanje angažiranosti v družbi in aktivne udeležbe.

Faze projekta:

- načrtovanje (opredelitev potreb, ciljev, učnih izidov, oblik aktivnosti, razvoja programa dela, razporeda aktivnosti itd.);
- priprava (organizacijski vidiki, sklepanje sporazumov s partnerji, jezikovna, medkulturna, učna ter z nalogami povezana priprava udeležencev pred odhodom itd.);
- izvajanje aktivnosti;
- nadaljnje spremljanje (evalvacija aktivnosti, opredelitev in dokumentiranje učnih izidov udeležencev, razširjanje in uporaba rezultatov projekta).

Elementi kakovosti:

- temelji na aktivnem vključevanju mladih in sodelujočih organizacij, ki bi morali aktivno sodelovati v vseh fazah projekta ter tako izboljšati svoje učne in razvojne izkušnje;
- vključuje različne skupine udeležencev in gradi na tej raznolikosti;
- temelji na jasno opredeljenih potrebah mladih udeležencev;
- zagotavlja, da so učni izidi neformalnega in priložnostnega učenja, ki jih dosežejo udeleženci, pravilno opredeljeni in dokumentirani;
- udeležence spodbuja k razmišljanju o evropskih temah in vrednotah.

Upravičene sodelujoče organizacije:

- neprofitna organizacija, združenje, nevladna organizacija, evropska mladinska nevladna organizacija, javni organ na lokalni, regionalni ali nacionalni ravni, socialno podjetje ali profitna organizacija, ki je dejavna na področju družbene odgovornosti podjetij in ima dokazane izkušnje na področju mladine, pod pogojem, da njeno sodelovanje nima komercialnega namena in ni namenjeno ustvarjanju dobička;
- neformalna skupina mladih,² ustanovljena v državi članici EU ali tretji državi, pridruženi programu, ali tretji državi, ki ni pridružena

² Skupina najmanj štirih mladih, starih od 13 do 30 let. Eden od članov skupine, ki je star najmanj 18 let, prevzame vlogo predstavnika in odgovornost v imenu skupine.

Kdo se lahko prijavi?

Prijaviteljica je lahko vsaka upravičena sodelujoča organizacija ali skupina, ustanovljena v državi članici EU ali tretji državi, pridružen program. Ta organizacija se prijavi v imenu vseh sodelujočih organizacij, vključenih v projekt.

Trajanje projekta

Od 3 do 24 mesecev.

Kje se prijavi?

Pri nacionalni agenciji države, kjer ima organizacija prijaviteljica sedež.

Število sodelujočih organizacij

Sodelovati morata najmanj dve organizaciji (vsaj ena pošiljateljica in vsaj ena gostiteljica) iz različnih držav.

Kdaj se prijavi?

Prijavitelji morajo vlogo za nepovratna sredstva oddati do datumov navedenih v Vodniku za prijavitelje programa Erasmus+, veljavnem v času prijave.

Upravičeni udeleženci

- Mladi, stari od 13 do 30 let, ki živijo v državah svoje organizacije pošiljateljice in gostiteljice.
- Vključeni vodje skupin in olajševalci morajo biti stari najmanj 18 let.

Trajanje aktivnosti

Od 5 do 21 dni, v kar niso zajeti dnevi potovanja.

Kraji izvajanja aktivnosti

Aktivnost se mora izvajati v državi ene (ali več, če gre za potujoče aktivnosti) od organizacij, ki sodelujejo v aktivnosti.

Število sodelujočih organizacij

Sodelovati morata najmanj dve organizaciji (vsaj ena pošiljateljica in vsaj ena gostiteljica) iz različnih držav.

Aktivnosti v državah članicah EU in tretjih državah, pridruženih programu:

vse sodelujoče organizacije morajo imeti sedež v eni od držav članic EU ali tretji državi, pridruženi programu.

Aktivnosti s tretjimi državami, ki niso pridružene programu, ki mejijo na EU:

pri aktivnosti mora biti udeležena vsaj ena sodelujoča organizacija iz države članice EU ali tretje države, pridružene programu, in ena sodelujoča organizacija iz tretje države, ki ni pridružena programu, ki meji na EU.

Število udeležencev in sestava nacionalnih skupin

- Najmanj 16 in največ 60 udeležencev na aktivnost (vodje skupin, olajševalci in spremljevalne osebe niso zajeti). Če so v mladinsko izmenjavo vključeni samo mladi z manj priložnosti, je najmanjše število udeležencev 10.
- Najmanj 4 udeleženci na skupino (vodje skupin, olajševalci in spremljevalne osebe niso zajeti).
- Najmanj dve skupini mladih iz dveh držav.
- Vsaka skupina mora imeti najmanj enega vodjo skupine.
- Največ dva olajševalca na aktivnost.

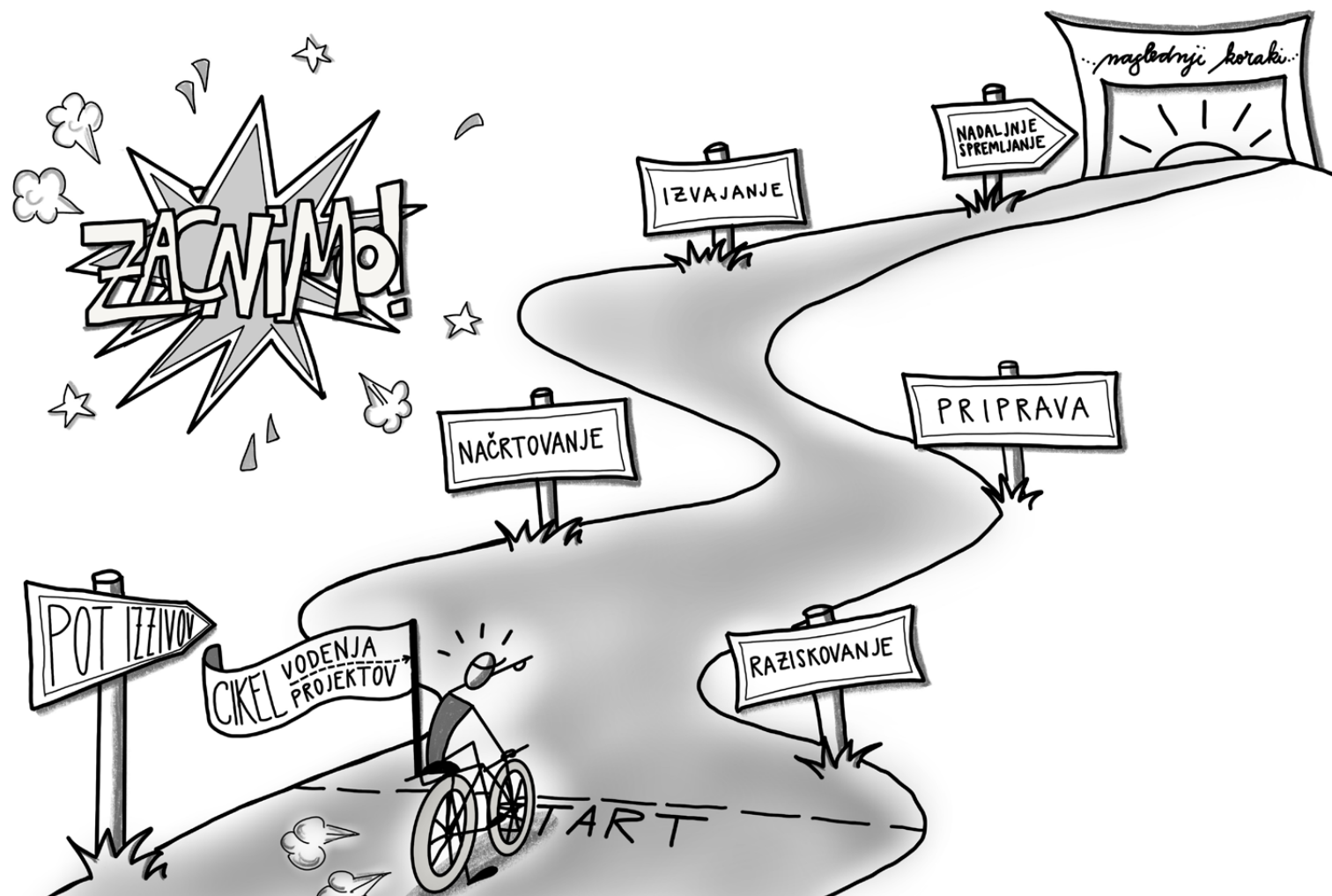

Druga merila

Vsaj ena od organizacij pošiljateljic ali organizacij gostiteljic za aktivnost mora imeti sedež v državi nacionalne agencije, ki prejme prijavo.

01 RAZISKOVANJE

Smo torej prihodnji vodje skupine in želimo organizirati mladinsko izmenjavo.
To je krasno! Toda samo trenutek ...

1.1 KAJ NATANČNO JE MLADINSKA IZMENJAVA?

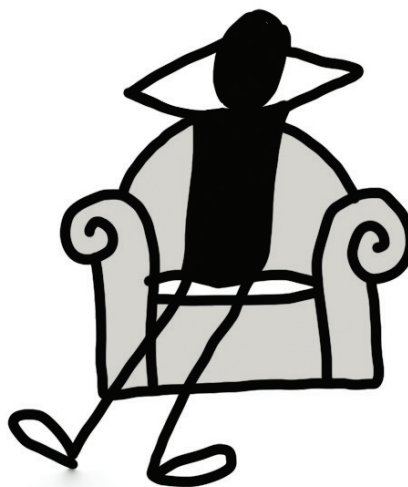
Mladinska izmenjava je oblika neformalne učne mobilnosti mladih, ki poteka na mednarodni ravni. V bistvu projekta mladinske izmenjave je aktivnost, pri kateri se srečata dve ali več skupin mladih iz različnih držav, ki skupaj kakovostno preživljajo čas ob aktivnostih, ki so v njihovem skupnem interesu. Aktivnost mladinske izmenjave lahko vključuje delavnice, vaje, razprave, igro vlog, simulacije, aktivnosti na prostem in še veliko več. Zveni vznemirljivo, kajne?

V širšem smislu je mladinska izmenjava sestavni del mednarodnega mladinskega dela. To pomeni, da bi morala mladim zagotavljati možnosti za pridobivanje izkušenj, učenje in deljenje v vključujočem, varnem in spodbudnem okolju. Ta proces bi moral biti ciljno usmerjen in zagotavljati aktivno sodelovanje mladih ter ustrezno vodenje od začetka do konca. Prvi stik mladih z mladinskim delom torej ne bi smel bil videti tako, da jim potisnejo v roke letalsko vozovnico in jih pošljejo v tujino na aktivnost mednarodne mladinske izmenjave, o kateri nič ne vedo. Tudi to se namreč včasih zgodi, čeprav tega nikakor ne priporočamo. Dejansko bi morala mladinska izmenjava spremljati obstoječi proces mladinskega dela in biti v njem logičen korak naprej. O njej lahko razmišljamo kot o sladici, ki jo z veseljem pričakujemo po predjedi in glavni jedi.

Vsaka mladinska izmenjava bi morala izkazovati cilje programa Erasmus+ (glej poglavje »Hitri tečaj o mladinski izmenjavi« na začetku priročnika). Kljub temu pa je okvir precej odprt. Bistvo mladinske izmenjave so udeležba mladih, njihove potrebe in interesi ter želja po učenju, aktivnem državljanstvu in spremembah v njihovem življenju ter družbi kot celoti. Zato morajo proces oblikovati in izvajati mladi sami, vodje skupin pa jim pri tem pomagajo in jih usmerjajo. Ker

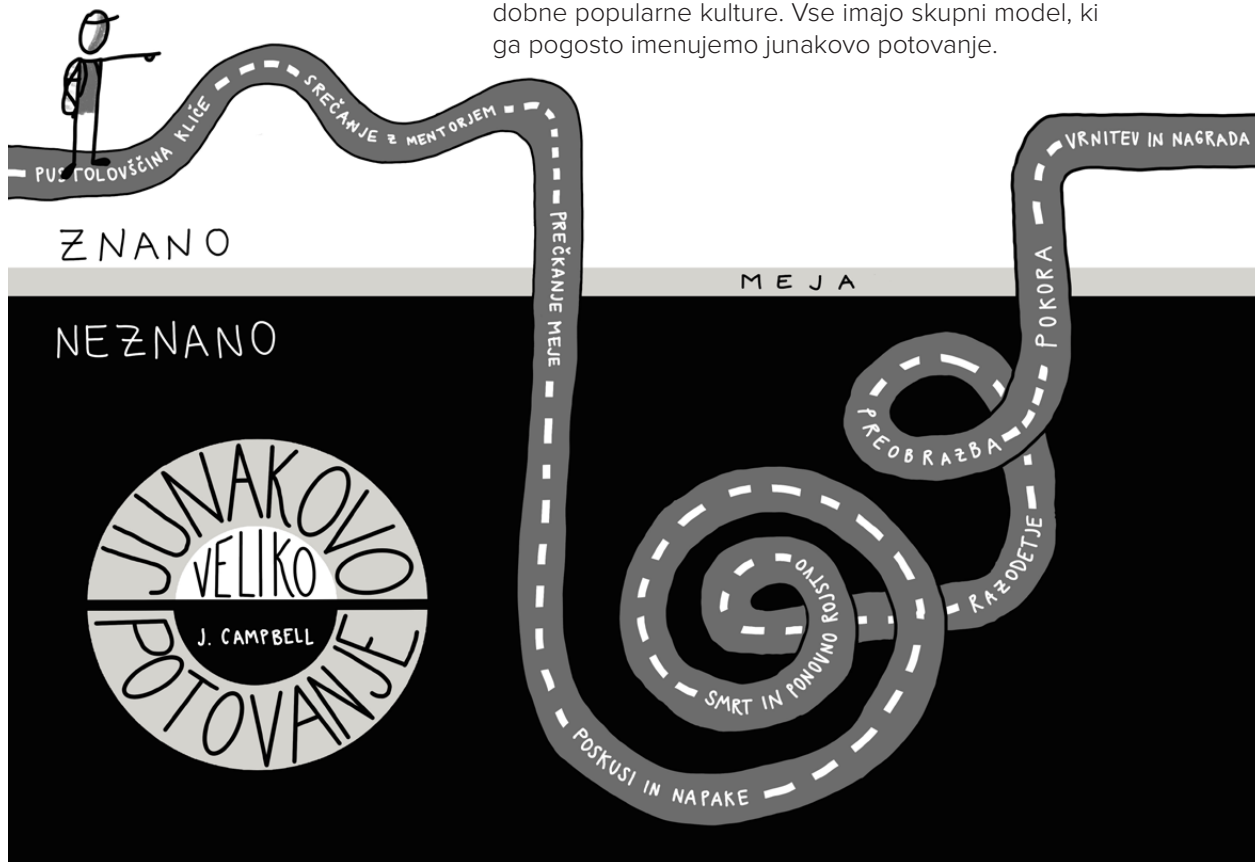
pri mladinski izmenjavi sodelujejo številni mladi in vodje skupin z različnimi ozadji, je to tudi edinstvena priložnost za medkulturno učenje in odkrivanje, kaj pomeni biti Evropejec. Prav tako je pomembno, da se mladinska izmenjava posebej osredotoča na mlade z manj priložnosti, s čimer želi spodbujati socialno vključenost.

Vrhunec mladinske izmenjave je takrat, ko se vse skupine srečajo za nekaj časa, vendar pa to ni vse. Mladinska izmenjava je proces, ki se začne s snovanjem prvih idej ter nadaljuje z načrtovanjem, pripravi in izvedbo projekta, zaključi pa se z nadaljnjim spremljanjem. Številni koraki in aktivnosti pri mladinski izmenjavi pravzaprav potekajo na lokalni ravni.

1.2 UČENJE SKOZI PRAKSO: NEPOZABNA DOGODIVŠČINA

Mladinsko izmenjavo bi najlepše opisali, če bi rekli, da je kot potovanje. Vsi poznamo zgodbe o odraščanju, značilne za številne antične mite ter dogodivščine sodobne popularne kulture. Vse imajo skupni model, ki ga pogosto imenujemo junakovo potovanje.

Vsako potovanje ima iste faze, v katerih junak

- zapusti domače, običajno okolje in vstopi v neznan svet;
- na poti sreča nove sopotnike, ki vplivajo na potovanje;
- sreča se z izzivi in se iz njih uči;
- spozna resnično vrednost svoje izkušnje;
- domov se vrne spremenjen.

Junakovo potovanje je tako priljubljeno zato, ker dobro opiše izkustveno učenje. Tudi pri mladinski izmenjavi se mladi podajo na potovanje, pa ne le zato, ker odpotujejo v drugo državo, temveč zato, ker izkusijo stvari, ki jih spremenijo in spodbudijo k rasti. Če mladim dopustimo, da prevzamejo aktivno vlogo, bodo postali glavni junaki in junakinje potovanja v mladinski izmenjavi.

Izkustveno učenje je učenje skozi prakso, pri katerem posameznik gradi znanje, pridobiva veščine ter razvija odnose in vrednote na podlagi neposredne izkušnje. Vključuje kritično refleksijo izkušnje, uporabo ustreznih koristnih spoznanj, posplošenje znanja in uporabo naučenega v praksi. To lahko ponazorimo s Kolbovim izkustvenim ciklom:

izkustveno učenje je bistvo pedagoškega procesa, ki podpira osebno rast, razvija pa tudi empatijo za razumevanje drugih posameznikov in kultur. Zelo verjetno je, da mladi med junakovim potovanjem zrastejo, prav tako pa se razširi njihov svet. Kar so bile zanje meje neznanega prostranstva, je zdaj samo svet, nekoliko bolj oddaljen od njihovega doma.

1.3 NITI ŠOLA NITI PROSTI ČAS: KAKO POTEKA UČENJE NA MLADINSKI IZMENJAVI?

Učenje na mladinski izmenjavi ne poteka čisto tako, kot običajno razumemo učni proces. Ni teorij, učenja na pamet, učilnic, ekskluzivnih meril in preverjanj, pa tudi obvezno ni. Učenje poteka, medtem ko spoznavamo nove ljudi in kulture, ustvarjamo nekaj novega, komuniciramo, se odločamo, iščemo rešitve ...

Bistveno pa je, da je ta proces načrtovan, ima vnaprej določene cilje in program aktivnosti, ki zagotavljajo

priložnosti za pridobivanje kompetenc. Proces se prav tako spremlja, reflektira in ocenjuje, čeprav se končni učni rezultati razlikujejo od posameznika do posameznika in je nemogoče vnaprej določiti standardne učne cilje. Včasih lahko najučinkovitejše učenje poteka takrat, ko gre nekaj narobe, mimo načrtov, seveda pod pogojem, da se izvede ustrezen proces refleksije o tem, kaj ni bilo v redu.

Tovrstno učenje se udejanja v aktivnostih, ki so del neformalnega izobraževanja. Neformalno izobraževanje poteka v številnih okvirih

in okoljih (mladinske izmenjave so samo eno od njih), pojavi pa se v interakciji med učečim se, učno skupino in olajševalcem. V nasprotju s formalnim izobraževanjem (v šolah, na univerzah) je prostovoljno, osredotočeno na potrebe učeče se osebe in ne prinaša formalnega certificiranja. Razlikuje pa se tudi od priložnostnega učenja v različnih življenjskih izkušnjah, ki pa ni načrtovano ali strukturirano.

1.4 POMEMBNA UDELEŽBA MLADIH:

MLADI, ZA MLADE, Z MLADIMI

Kdor to bere, je verjetno že motiviran za organizacijo mladinske izmenjave. Za to je lahko veliko različnih razlogov. Morda se v našem lokalnem mladinskem centru, organizaciji ali skupini ne dogaja nič vznemirljivega in iščemo nekaj, s čimer bomo poživili dejavnosti. Morda smo se ravno udeležili navdihujoče delavnice ali usposabljanja na to temo in se počutimo pripravljene na ta izziv. Ali pa ta vidik poklicnega razvoja motivira nas in našo organizacijo.

Vse to so dobri razlogi, vendar pa ne smemo pozabiti, da mora mladinska izmenjava temeljiti na potrebah njene ciljne skupine, torej mladih. Pa ne samo to, mladi morajo v njej vsaj občasno tudi vzeti krmilo v svoje roke. Najbolje je, če dobijo idejo za organizacijo mladinske izmenjave neposredno mladi, mi pa poiščemo samo način, kako lahko to skupaj uresničimo.

Za pomembno udeležbo mladih ni dovolj, da se aktivnosti pripravijo za mlade, temveč tudi skupaj z njimi ali pa jih pripravijo mladi sami. Model lestve participacije, ki ga je razvil Roger Hart, nam prikazuje različne pristope k udeležbi.

Prve tri ravni so lažna udeležba, kar pomeni, da se z mladimi bodisi manipulira bodisi je njihova udeležba samo simbolična ali navidezna. Od četrte stopnje najdemo različne oblike pomembne udeležbe, pri čemer višji položaj na lestvici ni vedno nujno tudi boljši. Vedno je treba upoštevati položaj, kontekst in zmožnost mladih ter zagotoviti ravnesje med razvijanjem sposobnosti in povečevanjem odgovornosti.

Da bi torej dosegli raven pomembne udeležbe mladih v mladinski izmenjavi, je treba mlade opolnomočiti za prevzemanje odgovornosti in vodstvenih položajev. Če so že kdaj delali s skupino mladih v okviru mladinskega dela, je bolj verjetno, da so že popolnoma pripravljeni na izziv mladinske izmenjave. Če pa vključujemo mlade z manj izkušnjami, mladinska izmenjava zagotavlja številne priložnosti, da lahko mladi aktivno udeležbo vadijo z vodjo skupine, ki lahko podpre njihove odločitve. Pri tem je ključno, da vodja zagotovi dovolj priložnosti za učenje in izzivov, hkrati pa mladih ne preobremeni z njimi.

1.5 KAKO ZAČETI?

Če prve ideje za organizacijo mladinske izmenjave ne predstavijo mladi, je seveda prav tako dobro, če prevzame pobudo mladinski center, organizacija ali skupina in mladim predlaga organizacijo. Morda že imamo nekaj zamisli o tem, katera vprašanja v življenju mladih bi mladinska izmenjava lahko nagovarjala, a se hkrati sprašujemo, kaj mladi dejansko potrebujejo. V tem primeru je naša prva naloga, da jih o tem povprašamo!

Pristop, ki temelji na potrebah, pomeni, da mora organizacija mladinske izmenjave temeljiti na dejanskem vprašanju, ki ga zazna skupina mladih, če je le mogoče, takem, h kateremu želijo nekaj prispevati ali v zvezi z njim nekaj spremeniti. To je lahko na primer pereče vprašanje v lokalnem okolju, na katero bi mladi radi opozorili ali nekaj storili v zvezi z njim, kot je pomanjkanje priložnosti za mlade s prikrajšanim ozadjem, da bi jim uspelo v življenju, državljanska in politična apatija v lokalni skupnosti, onesnaževanje okolja in

podobno. Zelo verjetno se s podobnimi skrb vzbujajočimi vprašanji srečujejo tudi mladi drugod po Evropi. Najdemo številna globalna vprašanja ter transnacionalne državljanske in družbene vzroke, ki si jih mladi v današnjem času jemljejo k srcu in se v konkretni obliki izražajo na lokalni ravni. Poleg tega ni nujno, da morajo to vedno biti veliki družbeni problemi. Mladi lahko na primer preprosto ugotovijo, da med njihovimi vrstniki in v njihovi lokalni skupnosti nimajo veliko izkušenj s srečevanjem z

Ljudmi iz drugih držav, in želijo to spremeniti. Mladinski vodja jih pri tem vodi, da spoznajo, kako je takšno vprašanje lahko povezano z bolj splošnimi vprašanji, kot so spodbujanje strpnosti, boj proti diskriminaciji in pridobivanje kompetenc na področju medkulturnega dialoga.

Pomembno pa je, da so na prvem mestu potrebe, sicer bi lahko mladinska izmenjava postala sama sebi namen. Pri tem je nevarno to, da ne bi več vključevala pomembnega izobraževalnega procesa in se uporabljala za razvoj ključnih kompetenc sodelujočih mladih, temveč bi postala zgolj priložnost za potovanje in turizem.

Če že imamo aktivno skupino mladih, ki redno in tesno sodelujejo z mladinskim centrom, organizacijo ali skupino, jih o njihovih potrebah verjetno redno sprašujemo. Če pa je naša potencialna ciljna skupina za mladinsko izmenjavo večja, so tudi druge rešitve za analizo potreb. Izvede se lahko nekakšna fokusna skupina, v kateri sodelujejo predstavniki širše skupine, ki jo želimo doseči. Potem ko od njih dobimo nekaj informacij o tem, kaj so morda njihove potrebe in interesi, nam je lažje pristopiti k širši skupini. Če ni mogoče organizirati srečanja z njimi, bodisi osebno bodisi prek spleta, lahko uporabimo vprašalnik.

Kakršenkoli pristop uporabimo, se moramo upreti skušnjavi, da bi »zacementirali« idejo, ki bi jo mladinska izmenjava obravnavala, ter zlasti, da bi izbrali temo ali pripravili načrt, še preden vključimo mlade, ki bodo v izmenjavi sodelovali. Če namreč mlade vključimo v proces že v najzgodnejših fazah zbiranja (angl. brainstorming) idej in snovanja, zagotovimo, da bo res ustrezala njihovim potrebam in interesom, zlasti pa imamo tako najboljše možnosti, da bodo ostali dejavni v celotnem procesu, saj bodo čutili večjo pripadnost. To pa ne pomeni, da smo sami na tej stopnji pasivni. Mlade lahko spodbujamo in izzovemo, da izrazijo svoje potrebe in se dejavno vključijo.

Pozorni moramo biti na oblikovanje raznolike skupine v smislu spola, etnične pripadnosti in/ali družbenoekonomskega porekla in podobno. Prav tako ne smemo pozabiti, da je veliko mladih, ki jih morda ni mogoče doseči z lahkoto, saj so izključeni, potisnjeni na obrobje ali ranljivi. Morda se bomo želeli dodatno potruditi, da bi poiskali in vključili takšne mlade, saj bodo verjetno prav oni lahko z mladinsko izmenjavo pridobili največ, pa tudi sam program Erasmus+ spodbuja vključevanje v projekte mladih z manj priložnosti. Vključevanje je podrobneje obravnavano v nadaljevanju tega poglavja.

1.6 OD SANJ DO IZVEDLJIVIH IDEJ

Po izbiri skupine je dobro organizirati srečanje, na katerem poskušamo razviti prve ideje na podlagi ugotovljenih potreb. Mladi imajo pričakovanja glede mladinske izmenjave, te pa nato oblikujejo v skladu s tem, kar jim predstavimo. Zato jim je na tej stopnji dobro predstaviti osnovno sliko, kaj je mladinska izmenjava, ni pa jih še treba seznaniti z vsemi podrobnostmi. Poskrbeti je treba za to, da vsi slišijo pričakovanja vseh, da si potem lahko prizadevamo za njihovo izpolnitev ali pa ugotovimo, zakaj jih ni mogoče izpolniti. Tako podpremo motivacijo skupine in ugotovimo, ali je posamezen udeleženec res primeren za mladinsko izmenjavo.

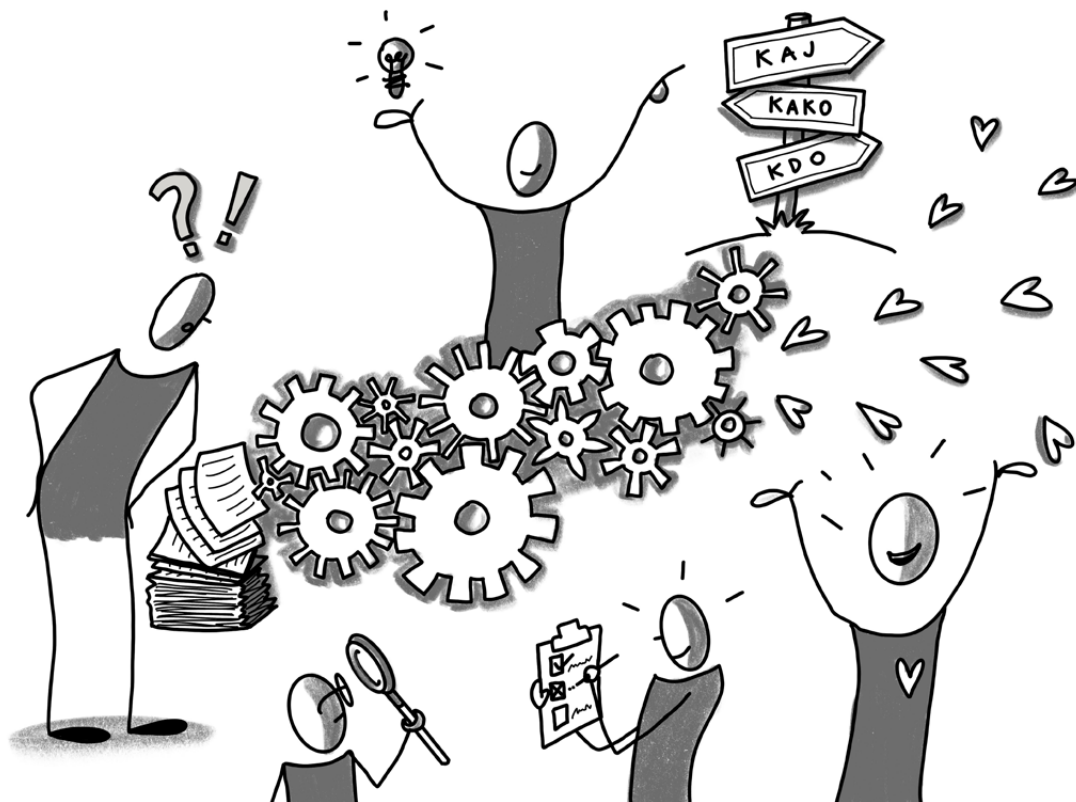
Tema, s katero naslovimo ugotovljene potrebe, ima lahko številna izhodišča; lahko se na primer izrazi skozi umetnost, državljanski ali skupnostni aktivizem, športne dejavnosti. Lahko izhaja iz dejavnosti, ki se jih mladi udeležujejo v vsakdanjem življenju. Poleg tega se mladi običajno zelo zanimajo za novosti in morda je mladinska izmenjava lahko pot do njihovega odkrivanja! Morda so se nekateri že udeležili mladinske izmenjave, ki jih je navdihnila za nadaljnje delo v zvezi z določeno temo.

Mladim lahko pomagamo, da s pomočjo ustvarjalnih metod razvijejo idejo, in jih v začetni fazi ne smemo preveč omejevat. Tako bomo verjetno pridobili več idej, izmed katerih bo skupina lahko izbrala tiste, ki ji bodo všeč. Da pa bi v očeh skupine ostali verodostojni, je nujno, da že na začetku jasno in pregledno izrazimo, kakšna je namera. Na sestanku bi

bilo v uvodu dobro poudariti, da je vsaka ideja dobrodošla, da pa jih bo na koncu sestanka izbranih le nekaj. Možno je tudi, da se z mladimi ne strinjamo vedno o tem, kako dobra ali stvarna je ideja, pomembno pa je, da ostanemo odprti za njihovo mnenje in jih podpiramo. Nekatere ideje se lahko zdijo šibke ali nerealne, dokler jih ne začnemo razvijati.

V nekaterih primerih je morda dobro nekoliko omejiti tematsko področje. Če ima mladinski center, organizacija ali skupina svojo osrednjo dejavnost, je mogoče dobro začeti z njo in zbirati zamisli okrog te teme.

Če zberemo skupino mladih, ki se med seboj ne poznajo, se morda ne bodo počutili dovolj varno, da bi se popolnoma vključili v proces. Morda

si ne bodo upali izraziti mnenja ali pa bodo od nas pričakovali, da bomo prispevali več k oblikovanju ideje. Pomembno je, da v takem primeru ne popustimo pod pritiskom in prevzamemo preveč odgovornosti, temveč raje na različne načine poskusimo udeležence vključiti. Od začetka se morda zdi kot zmešnjava, toda nekaj kreativnega kaosa na prvem srečanju ni nujno slabo.

Če poznamo druge mlade ali nekdanje vodje skupin, ki so se že udeležili mladinske izmenjave, jih morda lahko povabimo, da predstavijo svojo izkušnjo in tako navdihnejo skupino. Če ne najdemo nikogar takega v svoji skupnosti, je morda dobro, če poiščemo video posnetke ali druga gradiva, ki jih pokažemo mladim, da postane koncept bolj konkreten. Za tovrstna gradiva se je mogoče obrniti na nacionalno agencijo ali podporni center SALTO.

Ko mladi dobijo prve ideje in izberejo tisto, ki jih najbolj pritegne, jim lahko pomagamo, da to zamisel nadalje razvijejo, in poskrbimo, da jo uskladijo z načeli in merili programa Erasmus+. Seveda ni treba poudarjati, da moramo biti seznanjeni s tem, kar o mladinski izmenjavi piše v programu Erasmus+.

Mlade je treba tudi spomniti, da bodo v mladinsko izmenjavo prej ali slej vključene tudi druge skupine, zato mora ideja biti pomembna tudi zanje. Torej morajo misliti tudi na to, da bo ideja morda zanimiva za druge, ki na sestanku niso prisotni, in bo sledil dodaten proces prilagajanja izbrane ideje potrebam in idejam bodočih partnerjev.

1.7 KDO JE ODGOVOREN ZA KAJ IN KDO VODI?

Že na začetku je dobro razdeliti vloge in odgovornosti v skupini. Če mladi vedo, kdo je odgovoren za kaj, to poveča njihovo motivacijo in zaupanje, spodbuja povezanost skupine in pripomore k temu, da pridejo v ospredje različne kompetence. Tudi pri razdeljevanju nalog morajo biti mladi vključeni, odločitve pa morajo izkazovati njihove preference in veščine. Če koga morda zanimata fotografija in urednikovanje, mu lahko prepustimo vodenje nalog v zvezi z grafiko in komuniciranjem. Morda se bo nekega dne s tem ukvarjal poklicno in se bo vedno spominjal te svoje prijetne prve učne izkušnje. Obenem moramo mladim dati dovolj možnosti, da razvijejo nova znanja in spretnosti ter se vključijo v naloge, za katere še nimajo izkušenj, so pa motivirani za to, da se začnejo učiti od začetka. Poleg tega moramo mladim, ki želijo prevzeti več odgovornosti in imeti bolj vodilno vlogo, zaupati. Morda ne bo enostavno, a ne nazadnje bo to njihovo potovanje.

Čeprav so mladi pri vodenju projekta v ospredju, je pomembna tudi vloga vodje skupine, ki mora skupino podpirati in biti njen mentor ter se zavedati, da imajo mladi različne močne strani, sposobnosti in težave, ter jih podpirati pri učenju in jim pomagati, da naredijo, kolikor zmorejo, pri tem pa upoštevati njihova različna izhodišča. Lahko neposredno podpremo področja, na katerih mladi potrebujejo več podpore, ali pa najdemo usposabljanja ali priložnosti za razvoj, ki bodo mladim pomagali razviti nove veščine ter povečati znanje na določenih področjih, da bodo bolje obvladali svoje odgovornosti v mladinski izmenjavi. Vodja skupine lahko na prošnjo mladih prevzame tudi nekatere naloge mladinske izmenjave, na primer rezervacija vozovnic.

Ko ocenjujemo, koliko podpore potrebuje določena skupina ali posameznik, moramo upoštevati številne dejavnike, kot so starost, izobrazba, prejšnje izkušnje na področju mladinskega dela ali posebne potrebe. Zavedati se moramo, da bodo zlasti mladoletni, manj izkušeni ali drugače ranljivi mladi potrebovali spremljanje in podporo skozi ves projekt, vendar pa je treba kljub temu priznati njihove sposobnosti in jih podpreti, da se učijo ter sami opravijo, kolikor zmorejo, podobno kot katerikoli drugi mladi.

Ker smo mi in naš mladinski center, organizacija ali skupina skupaj s partnerji in drugimi vodji odgovorni za večjo skupino in mladinsko izmenjavo, ne smemo izgubiti izpred oči, kaj se dogaja, tudi če mladim prepuščimo izvajanje aktivnosti.

1.8 KAKŠNO NAJ BO ŠTEVILO MLADIH IN VODIJ SKUPIN?

Vsaka organizacija naj bi poslala vsaj štiri mlade, ki naj jih spremlja vsaj en vodja. Če mladinska izmenjava zadeva le dve organizaciji, bo morala vsaka skupina poslati osem udeležencev, da bo dosežen minimalni prag šestnajstih udeležencev, razen če gre samo za mlade z manj priložnosti, pri katerih je minimalno število udeležencev deset. Priporočljivo je, da je v mladinsko izmenjavo vključen vsaj en udeleženec več, kot je minimalno zahtevano število, saj se lahko odpove zaradi bolezni ali nujne družinske situacije tik pred aktivnostjo, ko nadomestitev ni mogoča.

Čeprav se zahteva le en vodja na skupino, imajo različne države in kulture mladinskega dela različne pristope. V nekaterih se na primer pričakuje, da ima vsaka skupina po enega moškega in eno žensko vodjo. Priporočljivo je, da se v zvezi s tem ne vsiljuje noben določen pristop, temveč je morda dobro to vprašanje pustiti odprto za pozneje, ko se pridružijo drugi partnerji.

1.9 NIHČE NE SME BITI ZAPOSTAVLJEN: NEKAJ MISLI O VKLJUČEVANJU

Premisliti moramo, iz kakšnega okolja so mladi. Ali je v skupini kdo, ki prihaja iz prikrajšanega okolja? Vključevanje mladih z manj priložnosti je ena od prednostnih nalog programa Erasmus+, vendar pa je treba pri vključevanju ravnati skrbno. Sprejeti je treba vse potrebne ukrepe za to, da se zmanjšajo ovire za udeležbo, s čimer se spodbuja vključevanje.

Da bi razumeli socialno vključevanje, moramo najprej razumeti, kaj je socialno izključevanje. Socialno izključevanje je proces odpiranja posameznikov in skupin na obrobje družbe in preprečevanje njihove polne udeležbe, ki je posledica diskriminacije in poteka v daljšem časovnem obdobju. Socialna izključenost posameznike oddaljuje od zaposlovalnih, izobraževalnih, socialnih in skupnostnih mrež in dejavnosti ter jim preprečuje sodelovanje v postopkih odločanja. Preprosto povedano je socialna izključenost skupek politik, sistemov, struktur, stališč in vedenja, zaradi katerih so nekateri posamezniki potisnjeni ob stran, izključeni ali zapostavljeni.

Ko govorimo o socialni izključenosti, moramo razumeti, kateri člani naše družbe bi morda potrebovali dodatno podporo in opolnomočenje, da bi lahko bili polno udeleženi. V mladinski izmenjavi se osredotočamo na mlade z manj priložnosti, torej na tiste, ki so v slabšem položaju v primerjavi z vrstniki, ker se srečujejo z enim ali več dejavnikov izključevanja in ovirami, ki so lahko povezani na primer z zdravjem in invalidnostjo, pripadnostjo marginalizirani ali diskriminirani skupini, slabim šolskim uspehom ali osipništvom, prekarim družbenoekonomskim položajem, družbenimi in medosebnimi izzivi, življenjem na obrobni ali problematičnih območjih ali območjih z manj storitev in podobno.

Socialno vključevanje je proces preprečevanja ali odpravljanja procesa socialnega izključevanja z opolnomočenjem posameznikov in skupin, ki ga dosežemo tako, da jim zagotovimo priložnosti in vire, ki jih potrebujejo za polno udeležbo v družbi. Ta vključuje sodelovanje pri procesih odločanja in dostop do temeljnih pravic, kar bi moralo vzbuditi občutek pripadnosti. Na splošno velja prepričanje, da se mora proces vključevanja osredotočati na socialno izključene. Vendar pa imamo včasih mlade, ki ne spadajo v nobeno od kategorij mladih z manj priložnosti, a kljub temu potrebujejo dodatno podporo, da se lahko vključijo v proces mladinske izmenjave. Ne glede na razlog za to je pomembno, da je mladinska izmenjava prostor, kjer se vsakdo počuti dobrodošel in kjer se slavita različnost in raznolikost.

1.10 PREMAGAJMO STRAH – NE BOJIJO SE SAMO MLADI

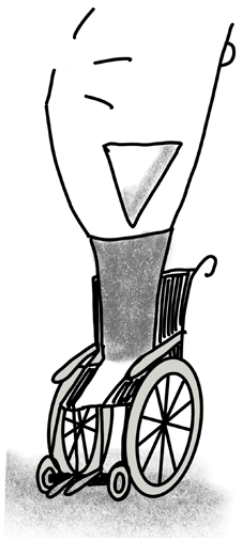
Mladi imajo poleg pričakovanj tudi zadržke ali celo strahove v zvezi s sodelovanjem v mladinski izmenjavi. Veliko strahov izvira iz srečevanja z neznanim. Kdo se morda še nikoli ni pogovarjal v tujem jeziku, drugi morda še nikoli ni preživel noči stran od doma. Mladinska izmenjava pa je izziv tudi za bolj izkušene. Navadno imamo mešana čustva. Pomembno je, da se o zadržkih in strahovih pogovorimo z mladimi, saj je tako več možnosti, da jih bodo premagali in jih spremenili v osebne zmage. Veliko strahov je mogoče odpraviti že zgolj z ustvarjanjem podpornega in spodbudnega okolja.

Dober trenutek za soočanje s strahovi je, ko je skupina že oblikovana in se mladi v njej počutijo varne. Naloga vodje skupine je zagotoviti, da je storjeno vse za telesno in čustveno dobro počutje vseh. Mladinska izmenjava mora biti za mlade izziv, mi pa jim moramo kriti hrbet. Zaščita, zdravje in varnost mladih so podrobneje obravnavani v tretjem poglavju.

Če so udeleženci mlajši, se je treba včasih soočiti tudi s strahovi njihovih staršev. Pri mladoletnih je za njihovo sodelovanje potrebno dovoljenje staršev. Včasih imajo starši več strahov kot mladi in nekateri njihovi strahovi se nam morda zdijo nerazumni. Vendar pa ne smemo pozabiti, da so starši odgovorni za svoje otroke in imajo morda dobre razloge za skrb. Od samega začetka moramo biti odprti in jasni glede projekta ter njegovega poteka in vzdrževati dialog s starši. Poleg tega moramo mlade spodbujati, naj se s svojimi starši pogovarjajo o mladinski izmenjavi.

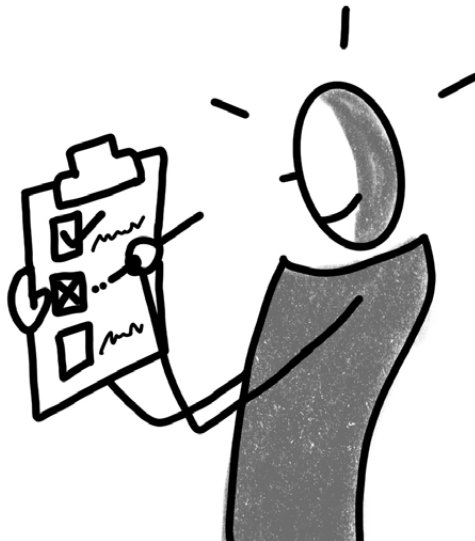
In ne nazadnje imamo lahko skrbi tudi sami, zlasti če prvič prevzemamo odgovornost vodje skupine pri mladinski izmenjavi. To je povsem običajno. Spomniti se moramo, da projekta ne izvajamo sami, čeprav smo morda na začetku edini vodja skupine in še nimamo

partnerjev. Mladinska izmenjava je projekt, v katerem sodeluje več skupin mladih, ki imajo vsaka svojega vodjo skupine, ti pa si delijo odgovornost za celoten projekt ter drug drugega podpirajo. Poleg tega lahko vodja skupine poišče podporo tudi pri svojih vrstnikih ali kolegih v mladinskem centru ali organizaciji ali pri drugih vodjih, tudi če ti ne bodo imeli aktivne vloge v dotični mladinski izmenjavi. Pozneje, ko je projekt odobren, je na voljo tudi nacionalna agencija, ki zagotavlja podporo pri kakršnemkoli vprašanju ali dilemi, ki se pojavi v zvezi s projektom. Če pa se znajdemo v resni situaciji, ko imamo občutek, da sami ne moremo najti rešitve, moramo dovolj zgodaj poiskati strokovno pomoč in svetovanje.

1.11 RAZLIČNA MNENJA IN ODLOČANJE

Čeprav je lahko delo pri skupnih ciljih nagradujoče, se pojavijo tudi različna, včasih celo nasprotujoča si mnenja o tem, kako nekaj narediti. Iskanje načina, ki bo sprejemljiv za vse, zahteva pogajanja med različnimi mnenji in včasih tudi sklepanje kompromisov. Pomemben del učnega procesa mladih v mladinski izmenjavi je, da se naučijo, kako predstaviti in utemeljiti svoja stališča, pa tudi, kako upoštevati stališča drugih. Pri tem jih lahko podpremo tako, da zagotovimo odprt, pravičen in pregleden postopek odločanja, v katerem se upošteva vsak. Včasih mora vodja skupine vztrajati pri določeni rešitvi, saj mladi v tej fazi morda ne poznajo ali razumejo na primer nekaterih meril mladinske izmenjave, o katerih se ne da pogajati. (To je dober trenutek, da jim o tem povemo in upravičimo svoje stališče.) Tudi med potekom projekta se lahko pojavijo situacije, ki zahtevajo hitro in učinkovito odločanje, in pogosto je vodja skupine pravi za to, da te odločitve sprejme. To moramo mladim razložiti in poudariti, da ta pravica prinese tudi odgovornosti. Če pa se ne strinjajo o čem, za kar ne obstaja zgolj en »pravi« odgovor, pustimo mladim, da se poskušajo dogovoriti, ne da bi jih preveč priganjali k odločitvi ali prevzeli preveč vodilno vlogo. Podpremo jih in jim predlagamo različne načine odločanja, npr. da se ena oseba pooblasti za sprejemanje odločitve, da skupina glasuje ali da se izpogaja soglasje. Nestrinjanje je lahko včasih neprijetno in morda si želimo, da bi čim prej opravili s tem, vendar se splača pustiti času čas, saj se mladi lahko naučijo koristnih kompetenc v sodelovanju, odločanju in demokratičnih procesih.

02 NAČRTOVANJE

Ko torej vodja zbere mlade, zasnuje odlično idejo, premaga vse strahove in nestrinjanja ter so vsi pripravljeni in vznemirjeni, je čas, da se spomni, da gre pri programu Erasmus+ za Evropo.

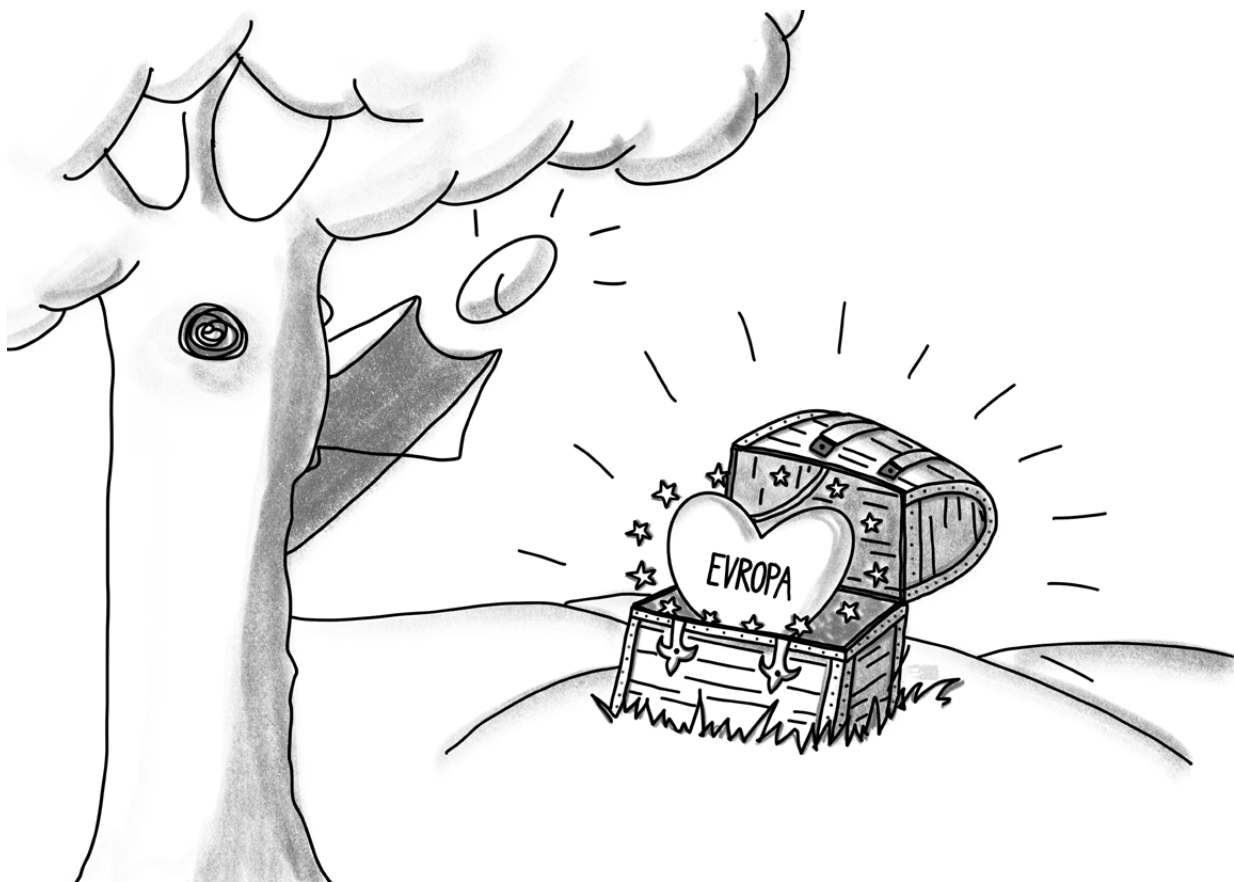
Če želimo nadaljevati, moramo začeti navezovati stike.

2.1 KAJ IMA S TEM OPRAVITI EVROPA?

Preden začnemo iskati morebitne partnerje, je dobro odgovoriti na vprašanje, zakaj sta za izvedbo projekta potrebna evropsko sodelovanje in financiranje. Če bi svoj cilj lahko enako dobro dosegli na lokalni ali nacionalni ravni, se je dobro vprašati, ali smo na pravi poti.

Mladinska izmenjava je v kontekstu mednarodnega mladinskega dela edinstvena zaradi osredotočenosti na Evropo. To ne pomeni samo, da partnerji v mladinski izmenjavi (večinoma) prihajajo iz evropskih držav. V programu Erasmus+ Evropa ni le geografski pojem, temveč tudi politična ideja, ki temelji na vrednotah, kar se mora izkazovati v vseh projektih.

Namen mladinske izmenjave je spodbujati angažiranost mladih v družbi in aktivno udeležbo, s posebnim poudarkom na evropski razsežnosti. To se sliši velikopotezno, celo nedojemljivo, toda navsezadnje gre dejansko za to, da vzbudimo zanimanje in zavedanje, da so ljudje, skupnosti in družbe v Evropi medsebojno odvisni, da ta medsebojna odvisnost vpliva na življenje vseh Evropejcev in kaj vse lahko storimo v zvezi s skupnimi vprašanji.

Izmenjava daje mladim tudi edinstveno priložnost, da začnejo odkrivati svojo evropsko identiteto, kaj pomeni biti Evropejec. To lahko spodbudimo z vključevanjem temeljnih evropskih vrednot (v Evropski uniji so to človekovo dostojanstvo, svoboda, enakost, demokracija, vladavina prava in človekove pravice) ter načel enotnosti in raznolikosti v naše aktivnosti že od vsega začetka. Znova je treba poudariti, da so to veliki koncepti, ki pa se uresničujejo v preprostih srečanjih med ljudmi. Mladinska izmenjava, v kateri sodelujejo ljudje iz različnih okolij, lahko v mladih vzbudi predsodke in stereotipe. Toda z vodstvom in ustrezno refleksijo jih lahko tudi čudežno odpravlja in ustvarja nov občutek skupnosti, nova prijateljstva, nove skupne cilje, novo sodelovanje. To se že ujema s številnimi zgoraj naštetimi evropskimi vrednotami in je natanko to, k čemur stremlji program Erasmus+.

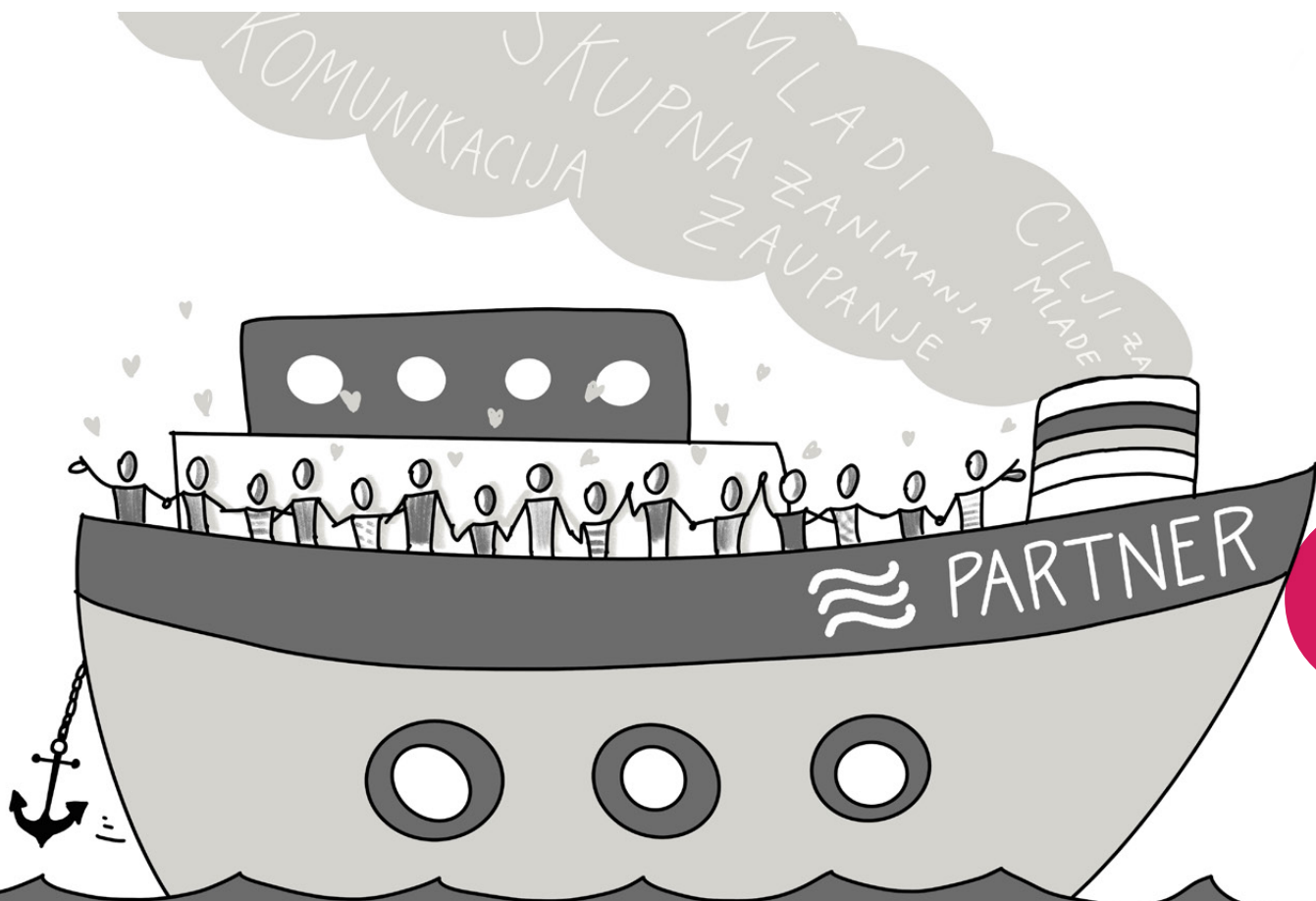
Bolj neposreden način obravnavanja evropske razsežnosti in mladinski izmenjavi je ozaveščanje mladih o politični, družbeni, kulturni in zgodovinski dediščini Evrope in o tem, kako se kaže v njihovem vsakdanjem življenju, njihovih interesih in željah. Konkreten primer: evropsko državljanstvo zagotavlja mladim svobodno gibanje in možnost, da se odločijo živeti, študirati in delati v drugi državi članici EU. Potovanje in spoznavanje novih krajev za namene turizma ali kot nekaj bolj dolgoročnega je za mlade običajno zelo privlačno in v Evropski uniji ter zlasti v schengenskem območju je to postalo razmeroma preprosto.

Ob tem je treba omeniti, da številne skupne evropske zadeve, kot je svobodno gibanje, veljajo za državljane Evropske unije. Če mladi v naši mladinski izmenjavi prihajajo iz države zunaj Evropske unije, jih pogovor o teh zadevah lahko zmede ali celo prizadene, saj se morda čutijo izključeni. Vendar pa lahko na to vprašanje pogledamo tudi z drugega zornega kota. Jasno je, da program Erasmus+ spodbuja evropsko idejo, kot je izražena v Evropski uniji. Vendar pa to ne pome-

ni, da je vse, kar program spodbuja ali predstavlja, na primer evropska identiteta, občutek pripadnosti, vezanost evropskim vrednotam ali vrednost obširne zgodovinske zapuščine, iz katere izhajajo vrednote, omejeno zgolj na kontekst Evropske unije.

2.2 USTVARJANJE KONZORCIJA S PARTNERJI

Iskanje morebitnih partnerjev je točka, na kateri se naša lokalna skupina začne odpirati navzven. Partnerstvo ima v mladinski izmenjavi zelo pomembno mesto. Skupaj z mladinskimi vodji v partnerskih organizacijah in mladimi, ki jih ti vodje vključijo v mladinsko izmenjavo, bomo dali krila naši prvotni ideji. Vsi skupaj tvorimo tako imenovani konzorcij. Na kratko lahko rečemo, da je partnerstvo temelj, proces in rezultat mladinske izmenjave. Interesi in potrebe skupine se morajo povezati z interesi in potrebami drugih. Zelo pomembno je nameniti dovolj časa in energije iskanju ustreznih partnerjev ter vzpostaviti dobro sodelovanje z njimi.

2.2.1 Primeri, kako najdemo partnerje za mladinsko izmenjavo

There are several ways of going forwards in finding partners for your project.

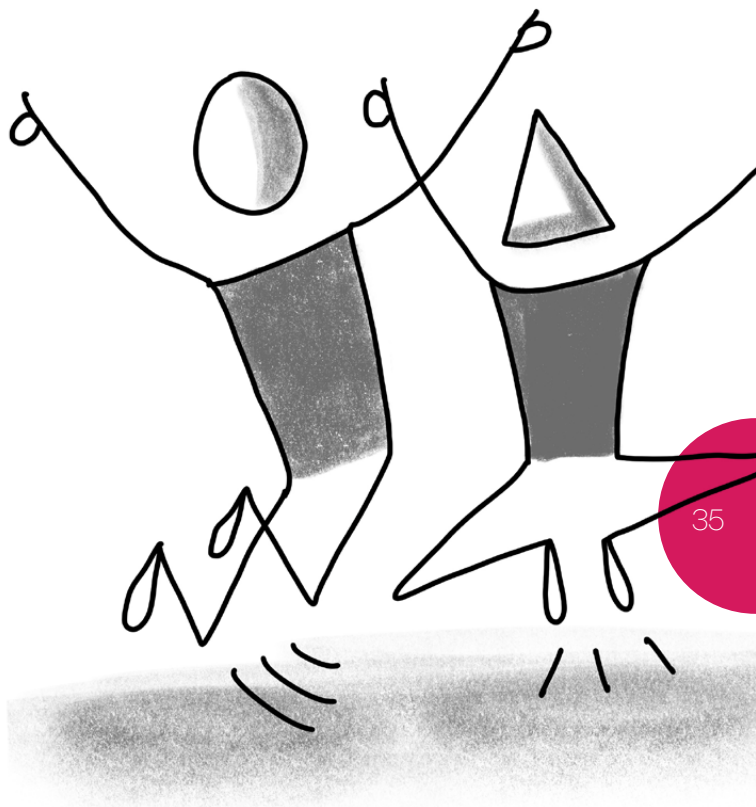
- Morda je bil naš mladinski center, organizacija ali skupina že vključen v mednarodne projekte in bi lahko naše že obstoječe partnerje v tujini ali njihove lokalne partnerje na istem področju zanimalo sodelovanje v mladinski izmenjavi.
- Morda pa je to naša prva ideja za mednarodni projekt. Včasih nam rešitve ni treba iskati daleč: morda je naš lokalni partner že sodeloval pri mla-

dinski izmenjavi ali drugih mednarodnih projektih in nas lahko poveže z ustreznimi organizacijami v tujini, ki delujejo na našem področju.

- Prav tako je običajno, da se partnerji poiščejo znotraj lokalnih, nacionalnih ali mednarodnih mrež organizacij, ki delujejo na določenem področju. Morda je naš mladinski center, organizacija ali skupina del širše mreže, ki se posveča določeni temi (na primer varstvu okolja, prostovoljstvu ali pravicam etničnih manjšin), ali smo vključeni v skavtsko gibanje, podmladek politične stranke, mladinski svet ali mednarodno organizacijo.

- ➔ Možno se je udeležiti seminarja o oblikovanju partnerstva, ki se osredotoča zlasti na iskanje projektnih partnerjev. Tovrstne aktivnosti organizirajo nacionalne agencije, ki so v posameznih državah pristojne za program Erasmus+. Za več informacij se obrnemo na svojo nacionalno agencijo.
- ➔ Nacionalne agencije za Erasmus+ in drugi akterji na področju mladine organizirajo tudi druge mednarodne aktivnosti, ki bi nas utegnile zanimati, saj obravnavajo teme, ki zadevajo našo mladinsko izmenjavo ali druga področja dela, ki so pomembna za naš mladinski center, organizacijo ali skupino. Čeprav se tovrstne aktivnosti morda ne osredotočajo na iskanje partnerjev, lahko v njih vseeno najdemo enako misleče, pripravljene na nadaljnje sodelovanje.
- ➔ Podporni centri SALTO-YOUTH vzdržujejo orodje za iskanje partnerjev OTLAS, s pomočjo katerega je mogoče najti ustrezne organizacije, videti njihove opise in pretekle izkušnje ter neposredno vzpostaviti stik z njimi prek podatkovne zbirke. Če neka organizacija pozna orodje OTLAS, je verjetno, da so že bili aktivno udeleženi v programu Erasmus+.
- ➔ Tudi na družbenih medijih najdemo številne skupine, ustanovljene za iskanje partnerjev za projekte Erasmus+, vendar se moramo zavedati tveganja, da o partnerjih, s katerimi se tako povežemo, ne vemo veliko.
- ➔ Mreža Eurodesk ponuja mladim in akterjem na področju mladine informacije o evropskih priložnostih na področjih izobraževanja, usposabljanja in mladine ter o vključevanju mladih v evropske aktivnosti.

2.3 UMETNOST IZBIRE PRAVIH PARTNERJEV

Ko s skupino razmišljamo o morebitnih partnerjih, moramo skrbno premisliti, kakšne so naše zahteve glede partnerstva in zakaj. Morda imamo na začetku želje glede držav, v katerih želimo najti partnerje. Morda se nam nekatere organizacije, ki smo jih srečali na seminarjih ali v podatkovnih zbirkah za iskanje partnerjev, zdijo v redu, ker imajo veliko izkušenj v programu Erasmus+, izvajajo številne lokalne aktivnosti in so njihovi vodje skupin videti simpatični. Seveda nas lahko vodi tovrsten razmislek, vendar je pri izbiranju partnerja najpomembnejše vprašanje, ali imajo organizacija in njeni morebitni vodje skupin enake ključne vrednote kot mi in ali se lahko zavežejo ciljem, ki smo jih postavili za svojo mladinsko izmenjavo. Za partnerstvo ni potrebno, da se v vsem strinjamo, dobro pa je, če smo skladni pri osnovnih vrednotah, saj lahko to vpliva na projekt na vseh njegovih ravneh, celo na praktične rešitve, kot sta izbira nastanitve in hrane, še toliko bolj pa na vprašanja, kako komunicirati, kaj je poudarek programa, katere delovne metode izberemo in podobno. Pomembno vlogo pri vzpostavljanju povezav z organizacijami in skupinami s podobnimi cilji ima to, kako s svojo skupino predstavimo sebe in idejo projekta. Ni treba, da imajo partnerji popolnoma enake ideje, vendar je pomembno, da se strinjajo glede želenih ciljev projekta, saj morajo končni koncept oblikovati vsi partnerji skupaj. Kot pri kateremkoli drugem partnerstvu tudi tu noben partner ni stoddostno idealen, veliko pa je odvisno od ujemanja med različnimi partnerji.

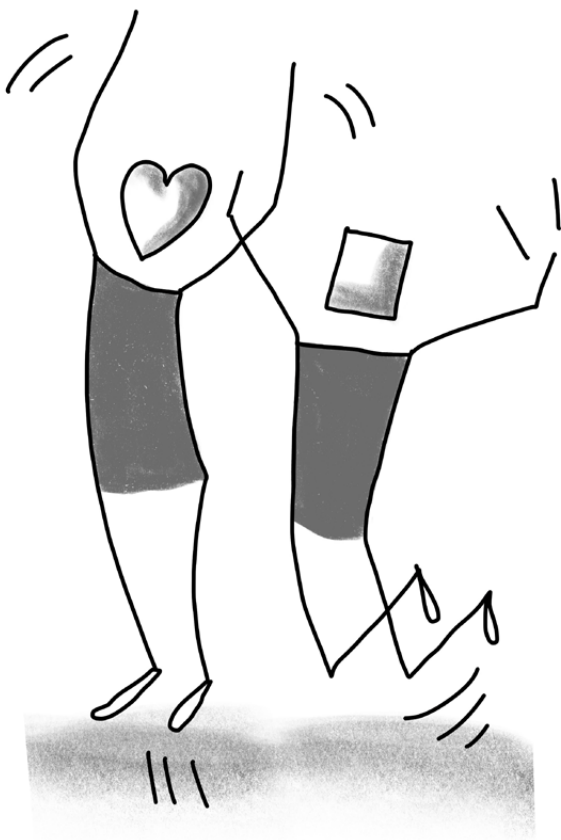
Prav tako moramo premisliti, ali imajo morebitni partnerji izkušnje in kompetence, ki se nekako dopolnjujejo z našimi in ustrezajo našim pričakovanjem. Morda smo sami novi v programu Erasmus+, partner pa ima veliko izkušenj in bi nas lahko vodil. Ali pa smo vsi partnerji novinci, skupna pa sta nam strast in navdušenje za odkrivanje vsega novega v procesu in za to,

da bi bil naš prvi predlog projekta uspešen. Vsekakor je dobro premisliti o tem, kaj vsak partner prispeva k projektu in sodelovanju.

Če že imamo izkušnje z mladinskimi izmenjavami in mednarodnim sodelovanjem v mladinskem delu nasploh, moramo premisliti, ali želimo sodelovati z obstoječimi ali novimi partnerji ali s kombinacijo obojih. To odločitev sprejmemo na podlagi bistva, namena in ciljev projekta. Do partnerjev, ki jih osebno poznamo, gojimo zaupanje in prijateljstvo, zaradi česar je sodelovanje trdnjše in prijetnejše, prihrani pa nam tudi veliko dela, potrebnega za prilagajanje. Srečevanje novih partnerjev pa seveda razširi našo obstoječo mrežo in prinaša nove ideje, strokovno znanje in priložnosti. Če sodelujemo z novimi partnerji, ki prihajajo iz tematsko ali kako drugače povezanih organizacij, lahko pridobimo oboje prednosti. Povečamo možnost, da se naše ključne vrednote ujemajo, obenem pa pridobimo novo znanje, energijo in sodelovanje.

Preden sklenemo kakršnokoli partnerstvo, je dobro ugotoviti, kateri so ključni elementi, ki jih pričakujemo od svojih partnerjev, in preveriti, kateri partnerji jih najbolj izpolnjujejo.

Na zgodnji stopnji sodelovanja je znak dobrega partnerstva zanesljiva, odprta in dovolj odločna komunikacija. Pozorni moramo biti na to, ali je preveč nerazložljivih zamud pri odgovorih na sporočila ali elektronsko pošto, pošiljanju potrebnih dokumentov ali spoštovanju dogovorov ter na to, ali imamo občutek, da ne dobimo odgovorov ali drugih odzivov na zastavljena vprašanja ali izpostavljene zadeve. Obenem se moramo mi in naša skupina zavedati, da smo prešli z lokalnega konteksta na mednarodnega in da so tu možne razlike v kulturi dela, načinih komunikacije, razumevanju časa itd., ki jih bomo začeli odkrivati. Vseh razlik ne smemo imeti za slabe namene ali malomarnost, obenem pa moramo spoštovati svoja načela in meje.

Zveni zapleteno? Saj tudi je, ker smo ravno vstopili v naslednjo fazo medkulturnega učenja – začeli smo navezovati stike z ljudmi in organizacijami, ki jih ne poznamo in ki delujejo v okolju, kjer morda veljajo pravila in navade, ki nam niso poznani. Toda brez skrbi – na mednarodni ravni se samo nadaljuje to, s čimer se že srečujemo v svojem lokalnem okolju, le da so nam vse razlike in pogajanja v lokalnem okviru tako domači, da jih sploh ne opazimo več. Verjemimo vase, v svojo skupino in morebitne partnerje! Medkulturno učenje je podrobno obravnavano v četrtem poglavju.

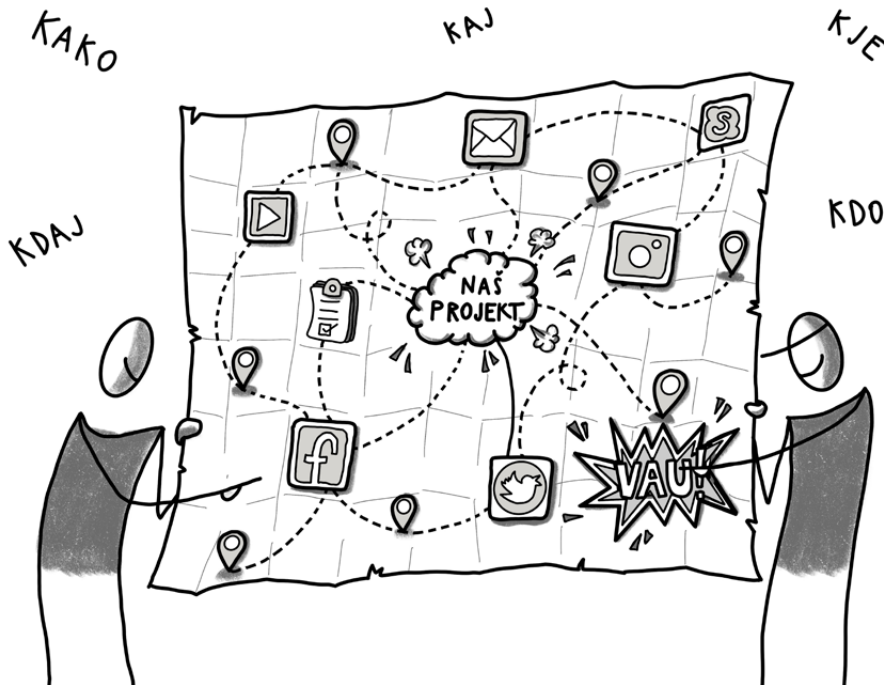
Pripravljeni moramo biti na to, da je iskanje partnerjev in skupnih točk zahtevno in terja veliko časa. Vendar ne smemo izgubiti upanja in potrpljenja, če morebitni partnerji naš predlog zavrnejo, ker imajo že polne roke dela z drugimi projekti ali partnerji. Vsako partnerstvo je bilo nekoč sveže sklenjeno in tudi naša skupina bo to dosegla!

Potem ko najdemo ustrezne partnerje, moramo zavrnjene morebitne partnerje o tem obvestiti na primeren način in pravočasno, da preprečimo nepotrebne stroške in nesporazume.

2.4 KOMUNIKACIJA S PARTNERJI

Ključno je, da se posvetimo spoznavanju svojih partnerjev, tako starih kot novih. Ob začetku mladinske izmenjave lahko organiziramo spletni sestanek, na katerem se zberemo vsi skupaj in načrtamo redna srečanja za naprej. Če kateri od partnerjev prvič sodeluje pri mladinski izmenjavi, mu bo to v podporo. Na prvem sestanku se lahko posvetimo:

- skupnemu načinu dela z mladimi, razsežnosti partnerskih organizacij ali skupin ter etičnim vidikom našega dela;
- izmenjavi predhodnih izkušenj z mladinsko izmenjavo;
- razpravi o temah, vprašanjih ali izzivih, ki so nam pri srcu;
- stališčem do nekaterih pomembnih vidikov projekta, kot so varnost, učenje, udeležba, vključevanje, raznolikost ali komunikacija. To ne pomeni, da se moramo o vsem strinjati, temveč da moramo vsaj v najmanjšem možnem obsegu vzajemno sprejemati in razumeti stališča drugih;
- razpravi o tem, kaj bi vsak želel početi v okviru mladinske izmenjave, na primer v zvezi z logistiko, pomočjo pri delavnicah ali socialnim programom.

V komunikacijo moramo vlagati, saj je to način za spoznavanje naših partnerjev in vzpostavitev jasnih, odprtih in učinkovitih načinov sporazumevanja. To nam bo pomagalo oblikovati kulturo našega konzorcija, ki bo temeljila na poglobljajočem se medsebojnem poznavanju. Preveriti moramo, kako so različni partnerji vajeni komunicirati, kaj jim ustreza. Začnemo lahko na primer s tem, da vsakogar vprašamo, kaj prinaša v konzorcij. Zavedati se moramo, da imajo različne organizacije in posamezniki svoje priljubljene načine komunikacije. Poskusimo se dogovoriti, kateri bo naš glavni način komunikacije in kateri drugotni – ali bo to elektronska pošta, program za upravljanje projekta, družbeni mediji ali neposredni kontaktni kanali.

2.5 USKLAJEVANJE IDEJ

Za kaj bo šlo pri mladinski izmenjavi? Kako bo potekala? Kaj bomo z njo dosegli? Odgovori na ta vprašanja nam pomagajo konkretizirati našo idejo ter si predstavljati projekt in ga postaviti v širši kontekst. Ko se vsi partnerji strinjajo o osnovah, se moramo začeti pogovarjati o tem, kako natančno lahko dosežemo svoj cilj. Po podrobnejšem pregledu in razpravi se lahko izkaže, da ideje, ki so se sprva zdele podobne, morda vendarle niso tako zelo podobne. Jasno pa je tudi, da je mogoče idejo izvesti na različne načine. Zapomniti si moramo, da ta pogajanja med našo skupino in partnerji zahtevajo čas.

2.6 JE KONČNA IDEJA (ŠE VEDNO) DOBRA?

Ideja za mladinsko izmenjavo je dobra, če je pomembna in zanimiva za mlade, imajo mladi v njej jasno vlogo in se bodo iz nje nekaj naučili ter ima lokalno, transnacionalno in zlasti evropsko razsežnost. Dobra ideja je tista, pri kateri imamo jasen odgovor na vprašanje,

zakaj bi jo morali izvesti. Mladinska izmenjava mora biti mladim tudi ustrezen izziv. Preveč preproste ideje za izmenjavo bodo obrodile omejeno količino idej za aktivnosti. Če bo ideja prezahtevna, pa bodo mladi verjetno obupali. Na tej točki lahko začnemo iz ideje razvijati konkreten predlog projekta.

2.7 NAMEN IN CILJI

Namen in cilji mladinske izmenjave so temelj celotnega projekta. Potem ko smo na podlagi ugotovljenih potreb oblikovali splošno idejo, bi moral biti naslednji korak opredelitev namena in ciljev. Namen pomeni smoter ali namero; želeni izid, to, kar želimo doseči oziroma splošni cilj naše mladinske izmenjave. Ta nam je na tej točki že znan.

Ko razvijamo idejo za mladinsko izmenjavo, je dobro imeti osredotočen koncept projekta z enim samim specifičnim namenom. Ta mora biti stvaren in uresničljiv v naši mladinski izmenjavi. Oblikujemo ga lahko kot splošen stavek s pomočjo izrazov, kot so:

- ➔ Ozaveščanje o ...
- ➔ Povečanje udeležbe ...
- ➔ Razvoj kompetenc v ciljni skupini ...

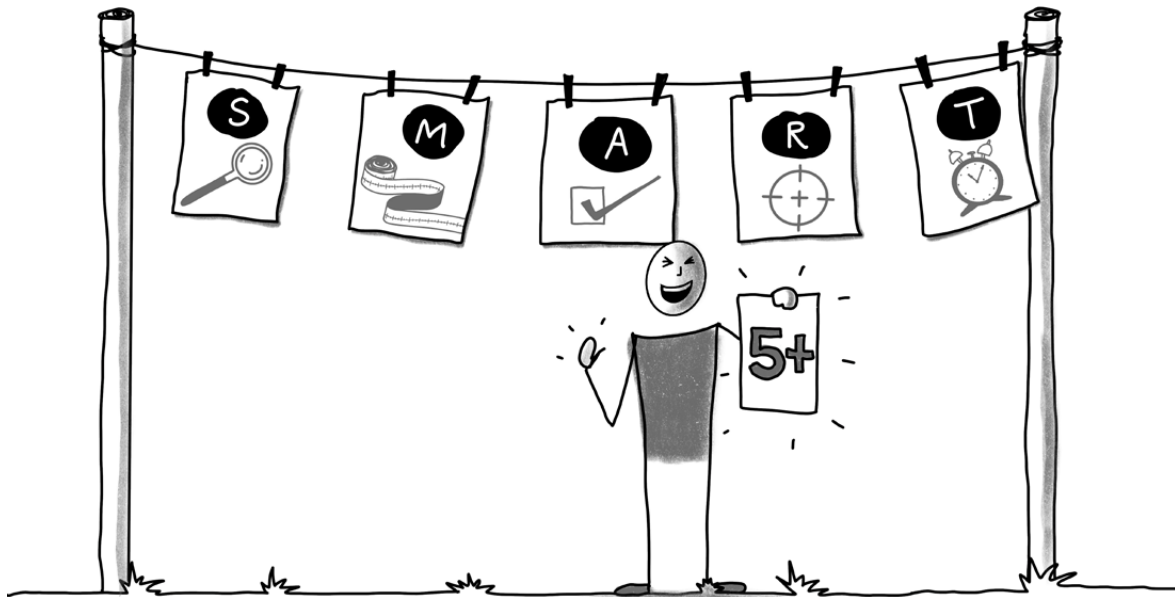
Cilji so krajši, bolj specifični, merljivi in preverljivi; razložijo, kako bomo dosegli namen. Če je namen naš strateški smoter (»zmaga na nogometni tekmi«), so cilji vsi vmesni koraki, potrebni, da ga dosežemo (»doseči najmanj en gol v prvem polčasu«, »imeti vedno dobro postavljeno obrambo« itd.). Poskusiti moramo oblikovati največ pet ciljev. Pri tem si pogosto pomagamo s kratico SMART.

Dober cilj mora biti:

- **Specifičen (angl. Specific):** v nasprotnem smislu od neopredeljen. Treba je opredeliti, kaj želimo doseči in v kakšni meri. »Gostiti tri delavnice o razvoju podjetniške kompetence« je primer specifičnega cilja. »Pogovor o podjetniškem učenju« ni primer specifičnega cilja.
- **Merljiv (angl. Measurable):** številke in merila nam pomagajo ugotoviti, ali je cilj dober, in oceniti, ali je bil dosežen ali ne. »Vključiti deset mladih podjetnikov v pripravo programa za tri delavnice« je merljiv cilj. »Imeti veliko obiskovalcev« ni merljiv cilj. e. "To have many visitors" is not measurable.
- **Dosegljiv (angl. Achievable):** cilj, ki ga dejansko lahko izpolnimo. To je povezano z viri, izkušnjami in poznavanjem konteksta. »Gostiti 60 mladih iz desetih držav« je specifičen in merljiv cilj. Toda če edini hostel na našem območju lahko sprej-

me največ 35 oseb, smo si zastavili cilj, ki je nedosegljiv.

- **Relevanten (angl. Relevant):** kar je pomembno za projekt glede na njegov namen. Če gre pri projektu za ozaveščanje o tem, da bi morala lokalna podjetja v svoje strukture odločanja vključevati mlade, je »Kampanja o vplivu fosilnih goriv na okolje« morda zanimiv cilj, ni pa pomemben za ta projekt.
- **Pravočasen (angl. Timely):** časovni kazalniki pripomorejo k opredelitvi dobrega cilja. »Objava bloga o učnih rezultatih mladih vsak tretji dan mladinske izmenjave« lepo nakazuje, kako meriti, ali je cilj dosežen oz. ali moramo uporabiti rezervni načrt.

Zastavljanje namena ali ciljev, ki niso dosegljivi, jih ni mogoče meriti ali niso smiselno povezani s projektom, lahko povzroči nezadovoljstvo in padec motivacije, prav tako pa je lahko projekt zaradi tega v evalvaciji videti neuspešen. Po drugi strani pa moramo paziti tudi na to, da cilji niso premalo ambiciozni. Projekt mora biti vsaj nekoliko v izziv, sicer ne bo dajal zadovoljstva. Zastavljanje namena in ciljev je eden od najtežjih in najzamudnejših vidikov projekta. Oblikovanje močnega namena in ciljev je veščina, za katero so potrebna leta izkušenj. Je pa to pomemben del procesa, brez katerega lahko pozneje nastanejo težave. Če nam proces povzroča preglavice, se lahko k njemu vrnemo pozneje ali pa ga predelamo v skupini med aktivnostmi sodelovanja. Prav tako lahko namen in cilje prilagodimo med procesom načrtovanja, zato jih moramo v tej fazi razumeti kot živo orodje.

- ➔ število lokalnih študentov, ki se naročijo na glasilo organizacije;
- ➔ število obiskov spletnih strani in platform vsakega od partnerjev in interakcij na njih.

To so zlasti kvantitativni kazalniki. Lahko pa si zamislimo tudi kvalitativne, ki pogosto povejo več o dejanskem družbenem učinku:

- ➔ v kakšni meri so mladi med mladinsko izmenjavo razvili nove kompetence;
- ➔ raven udeležbe mladih v mladinski izmenjavi;
- ➔ raven splošnega zadovoljstva mladih ob koncu mladinske izmenjave
- ➔ in še mnoge druge.

2.8 DOLOČITEV KAZALNIKOV

Ta faza je tesno povezana z namenom in cilji. Mladi si pogosto predstavljajo, da bo nastala pozitivna družbena sprememba ali da se bo vsaj na osebni ravni ali v njihovem lokalnem okolju zgodilo nekaj navdihujočega. Na tej stopnji je treba opredeliti, kaj je tisto »nekaj«. To storimo tako, da se vrnemo k analizi potreb in določimo pričakovane cilje, ki jih je mogoče meriti, oziroma kazalnike. Če določimo konkretne in stvarne kazalnike, lahko merimo rezultate projekta in njegovo uspešnost. Tu je nekaj primerov možnih kazalnikov, ki jih je mogoče uporabiti za merjenje učinka na različnih ravneh:

- ➔ število lokalnih dogodkov, ki so jih mladi izvedli v določenem časovnem okviru;
- ➔ število udeležencev v naboru aktivnosti (ali odstotek povečanja njihovega števila);
- ➔ število prijavljenih/izvedenih nadaljnjih ukrepov;

Ti podatki so najučinkovitejši, če se ujemajo z informacijami, zbranimi med analizo potreb, in morajo predstavljati konkretne primere, kako opredelimo želeni učinek in kako ocenimo rezultate.

Učinek lahko merimo na različne načine. Ta tema je podrobno obravnavana v petem poglavju.

2.9 REFLEKSIJA O UČENJU

Čeprav se učenje dogaja nenehno, je učinkovitejše, če je načrtovano. O učnih ciljih moramo razmišljati od začetka. Vprašanja, kot sta »Kaj se bo skupina naučila iz tega?« in »Kako zagotoviti, da bodo izkoristili to priložnost?«, lahko spodbujajo refleksijo o učnem procesu med celotno mladinsko izmenjavo. Pri tem ne smemo pozabiti, da je neformalno učenje osredotočeno na udeležence in prožno. To pomeni, da se od vodje skupine ne pričakuje, da bo »učitelj«, temveč le olajševalec procesa, njegova vloga pa je ustvarjati priložnosti, pustiti mladim, da se odločajo, in zagotoviti možnost za refleksijo, da se lahko unovčijo izkušnje.

Pri pripravi načrta učenja je dobro premisliti o naslednjem:

- ➔ bolje je, da ne določimo strogih ciljev po načelu od zgoraj navzdol, temveč raje pustimo mladim, da opredelijo svoje osebne cilje;
- ➔ pustimo možnost za prožnost in spremembe;
- ➔ med posameznimi aktivnostmi namenimo dovolj časa, v programu pa dovolj prostora za refleksijo, evalvacijo in priložnostno učenje;
- ➔ vse je lahko odlična priložnost za učenje, celo napake in dozdevni neuspehi.

Priznavanje učenja, tudi nenačrtovanega in spontaneega, je ključnega pomena v kontekstu neformalnega izobraževanja. Čeprav neformalno izobraževanje ne vključuje formalnih spričeval ali zunanjega ocenjevanja, pa je priznanje dosežkov in učenja za mlade pomembno ter vpliva na njihovo samopodobo in samozavest. Udeleženci so v vseh projektih Erasmus+ upravičeni do potrdila Youthpass, poleg tega pa so še druga orodja, s katerimi lahko podpremo priznavanje učenja, kot na primer podeljevanje digitalnih značk in vključitev igifikacije v mladinsko izmenjavo.

2.10 YOUTHPASS: VEČ KOT LE SPRIČEVALO

Youthpass je orodje z dvojno naravo: je orodje za refleksijo in obenem spričevalo. Lahko nam je v pomoč pri oblikovanju učne strategije že na začetku načrtovanja in celo vloga za dodelitev sredstev vsebuje odsek o njem. Lahko ga uporabimo v različnih obdobjih mladinske izmenjave. Uporablja se zlasti ob koncu aktivnosti mladinske izmenjave, lahko pa tudi v zgodnejših fazah.

Youthpass omogoča, da mladi opišejo svoje učne izkušnje in dosežke, s čimer jih spodbuja k razmišljanju o tem, kaj so se v celotnem procesu naučili. Poleg tega jih opolnomoči za to, da imajo sami nadzor nad svojim učenjem, saj temelji na samoocenjevanju, in ne na zunanjem ocenjevanju.

Vsakemu udeležencu na mladinski izmenjavi se izda potrdilo Youthpass, ki ga natisnejo in pripravijo koordinatorji ter se razdeli ob koncu aktivnosti mladinske izmenjave ali se pozneje pošlje po pošti.

2.10.1 Osem ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje

Model učenja, ki temelji na kompetencah, je način učenja, pri katerem je rezultat sprememba, povezana s konkretno izkušnjo. Kompetenca se razume kot sposobnost delovati na določen način v določeni življenjski situaciji, poklicni ali splošni, in ta sposobnost temelji na kombinaciji znanja, spretnosti in odnosov. Evropska unija je opredelila osem ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje in orodje Youthpass temelji na teh osmih kompetencah. Ključne kompetence so prenosljive in jih je mogoče uporabljati v različnih okoliščinah. Mnoge se prekrivajo in povezujejo.

Ključne kompetence nam pomagajo spremeniti učenje, ki poteka v mladinski izmenjavi, tako, da je prenosljivo v življenje mladih zunaj mladinske izmenjave. To je zelo koristno, saj je včasih pri olajševanju učenja najtežje pokazati ljudem, kaj so se učili in kako lahko to uporabijo zunaj okvira mladinske izmenjave. Kompetence so most, ki njihove pridobljene izkušnje in učne izide povezuje z drugimi področji njihovega življenja, kot so študij, služba in celo pogovor s širšo družino o njihovi izkušnji.

Določenih je naslednjih osem kompetenc:

- ➔ **večjezičnost,**
- ➔ **osebnostna, družbena in učna kompetenca,**
- ➔ **državlјanska kompetenca,**
- ➔ **podjetnostna kompetenca,**
- ➔ **kulturna zavest in izražanje,**
- ➔ **digitalna kompetenca,**
- ➔ **matematična, naravoslovna, tehniška in inženirska kompetenca,**
- ➔ **pismenost.**

2.11 PROGRAM AKTIVNOSTI

Prvi osnutek programa naj vsebuje glavne elemente aktivnosti in ni treba, da vključuje tudi opise vsake specifične metode. Pozorni moramo biti na to, da:

- ➔ **aktivnosti ustrezajo namenu in ciljem projekta;**
- ➔ **je program povsem v skladu s cilji in prednostnimi nalogami programa Erasmus+;**
- ➔ **je koherenten, torej da ima rdečo nit – logičen red, ki povezuje vse aktivnosti in zagotavlja, da program teče od točke A do B in naprej do C.**

Celoten opis programa aktivnosti je treba vključiti v prijavitni obrazec. Program, predložen ob prijavi, verjetno ne bo končna različica, ki jo bodo izkusili mladi in vodje skupine, temveč različica, ki jo bodo prebrali ocenjevalci in jo (upajmo) ocenili kot vredno podpore. To moramo imeti v mislih, ko pripravljamo končno različico programa. Če vnesemo spremembe – pri neformalnem izobraževanju se namreč pričakuje, da se bodo zgodile spremembe na podlagi stalne refleksije in evalvacije procesa – je dobra praksa, da razložimo, zakaj smo to storili.

Za vsako aktivnost moramo dodeliti dovolj časa in vsi tisti vse potrebne odmore, obroke in prosti čas. Navadno začnemo sestavljati urnik tako, da najprej opredelimo aktivnosti, povezane z osnovnimi potrebami (spanje, obroki, počitek). Enako nato načrtujemo aktivnosti, povezane s procesom: prihode, odhode, druženje, zaključki, refleksija in evalvacija itd. Pri vsem tem ne smemo pozabiti, da mladi potrebujejo neformalni čas, da se lahko razvije dobra dinamika skupine. Preostalo vsebino razporedimo glede na to, kaj mora biti prej in kaj sledi, tako da je program aktivnosti navsezadnje smiseln.

Obstaja tudi nekaj preizkušenih klasičnih aktivnosti mladinske izmenjave, ki se bodo v okviru programa skoraj gotovo pojavile. Te je treba sicer posodablјati z novimi pristopi in metodami, toda ker so se že izkazale kot dragocene za skupinski proces v neformalnem izobraževanju, je treba razmisliti o njih.

- ➔ **Spoznave aktivnosti:** z njimi prebijemo led, gradimo dinamiko skupine in se privajamo na prostor. Med njimi naj bo tudi kakšna igra, povezana z imeni, začetne pregrade pa premostimo z ustvarjanjem neformalnega, igrivega vzdušja. Vsem dajmo vedeti, da se lahko v skupini sprostijo in so takšni, kakršni so. Vendar pa se preveč iger in norčij lahko tudi naveličamo. Mlade spodbudimo, naj malo raziščejo tudi prostor in okolico. To je lahko kot nekakšen mali lov na zaklad! Možnosti je veliko, od starih, klasičnih iger (morda se lahko za več zamisli posvetujemo z bolj izkušenimi mladinskimi delavci) do bolj visokotehnoških, za katere so potrebni pametni telefoni in lokacija GPS;
- ➔ **Poživitvene igre:** to so kratke, dve- do deset-minutne igre, ki v skupino na hitro prinesejo val energije. Biti morajo energične, zabavne, vključevalne, vsebujejo pa lahko umetniško ustvarjanje, športne dejavnosti, igre itd. Poživitvene igre so lahko kontroverzne – nekateri jih obožujejo, drugi jih sovražijo. Ne smemo pozabiti, da na primer telesni stik z drugo osebo različnim ljudem pomeni različno. Nekaterim se morda ne zdi primeren in se ob njem počutijo nelagodno. Poudariti moramo, da je udeležba v poživitvenih igrah prostovoljna in se lahko vsakdo odloči tudi, da ne bo sodeloval.
- ➔ **Medkulturni večer:** pogosta praksa je, da je tak večer delno organiziran, delno neformalen dogodek, na katerem vsaka skupina predstavi nekaj značilnosti svoje države ali lokalnega okolja. To je lahko hrana, pijača, oblačila, glasba in/ali

predstava. Opozorilo: če se medkulturni večer preveč osredotoča na mite skupne nacionalne kulture in njihove stereotipne izraze, se stereotipi pogosto še utrdijo, namesto da bi se razbili. Nič ni narobe s prijetno zabavo, paziti pa moramo, kako odpiramo prostor za kritično refleksijo o konceptu kulture in njenih izrazov. Mlade lahko spodbudimo, da ne predstavljajo tradicionalnih nacionalnih običajev, temveč razmislijo o osebni, lokalni ali na primer evropski razsežnosti kulture, s katero se istovetijo, in razlogih za to. Še ena težava v zvezi s »tradicionalnim medkulturnim večerom« je, da se pogosto streže veliko alkohola ter hrana, ki je mladi ne poznajo, kar lahko povzroči težave. Lahko se zgodi, da mladoletni nezakonito pijejo alkohol ali da mladi odrasli preveč popijejo. Težave lahko nastanejo tudi zaradi alergij, ki jih sicer vodje skupine upoštevajo pri načrtovanju obrokov. Zato morajo medkulturne večere načrtovati in nadzirati vodje skupin.

- ➔ **Dogodki za skupnost** so lahko pomembna sestavina programa. Njihov namen pa ni zgolj pokazati, da se je nekaj dogajalo, temveč, da postane mladinska izmenjava pomembna za lokalno skupnost. V ta namen moramo vključiti lokalno skupnost v čim zgodnejši fazi. Skupaj se odločimo, kakšen dogodek je najbolj koristen za vse ali bi se najbolje skladal s krajem. Organiziramo lahko na primer šolski dogodek, na katerem bi se otroci in mladi skozi neformalno izobraževanje naučili kaj edinstvenega na temo mladinske izmenjave. Ali pa priredimo gledališko predstavo v domu za ostarele, zabaven športni dan v lokalnem vrtcu ali čiščenje lokalne plaže v mladinski izmenjavi. Več o vključevanju lokalne skupnosti sledi v nadaljevanju tega poglavja.
- ➔ **Skupine za refleksijo:** dobro je vsak dan pustiti v programu dovolj časa za refleksijo, za kate-

➔ **Prosti čas:** nobenega pravila ni, koliko delavnic ali koliko prostega časa mora biti v programu; prava mešanica je odvisna od nas in naše ekipe. Pomemben del mladinske izmenjave je, ko se mladi priložnostno učijo drug od drugega, to pa se zgodi v prostem času, zlasti če si ga mladi organizirajo sami. Če prosijo za več zabave in prostega časa, prisluhnimo potrebam skupine, vendar je treba tudi jasno povedati, da vodimo izobraževal-

➔ **Zaključna slovesnost in poslovilna zabava:** to je priložnost, ob kateri sklenemo mladinsko izmenjavo in proslavimo vezi, ki so se spletle. Del tega je lahko srečanje, na katerem si mladi izmenjajo spomine, zgodbe in pohvale, temu pa lahko sledi družabni večer, primeren za skupino, v duhu mladinske izmenjave.

Poleg tega srečanja so potrebna še druga, na katerem reflektiramo o specifičnem namenu in ciljih mladinske izmenjave.

V poznejši fazi moramo razviti pristope in orodja za doseganje nekaterih ciljev. Na primer, splošno aktivnost »Medsebojno spoznavanje«, ki prvi dan traja uro in pol, lahko nadalje razvijemo na naslednji način:

- ➔ 09.00–09.15: prva skupinska aktivnost: odigrata se dve igri z imeni.
- ➔ 09.15–09.30: izmenjava v parih: »Kaj prinašam s seboj? Kaj bi rad odnesel iz te izkušnje?«
- ➔ 09.30–10.30: sprehod po bližnjem gozdu, medsebojno spoznavanje in spoznavanje okolice. Za olajševanje oblikovanja skupine se zastavi več vprašanj, odigra se nekaj iger za razbijanje ledu.
- ➔ 10.30–...

Ko podrobno izdelujemo program, je dobro stvarno razmišljati o času, ki je potreben za vsako aktivnost. Ni treba opisovati vsake igre z imeni ali poživitevne igre, vendar pa je dobro navesti nekaj primerov. Opisati moramo glavne gradnike svojega programa, zlasti če uporabljamo opredelitve iz virov ali disciplin, ki se novemu bralcu lahko zdijo preveč strokovne. Če načrtujete srečanje, osnovano na svetovni kavarni, ali gledališču zatiranih, je dobro vključiti kratek opis teh metod ter po možnosti dodati še povezave za dodatno branje.

Če je vaš projekt mladinske izmenjave sestavljen iz več aktivnosti, na primer s pripravljalnega obiska in aktivnosti z vsemi skupinami mladih, naj bo vsaka aktivnost opisana posebej in naj ima svoj specifični program.

2.12 ZUNANJI PARTNERJI IN MOŽNOST SOFINANCIRANJA: KAKO LAHKO VKLJUČIMO LOKALNO SKUPNOST?

Ne pozabimo: program Erasmus+ je politično orodje, mehanizem za udeležanje evropskih politik v praksi, ustanovljen z javnim denarjem in za javno korist. Ne more obstajati v vakuumu. Skupnosti, v katerih živimo, odločevalci na različnih ravneh ter podjetja in mediji morajo biti vključeni in obveščeni. V mladinsko izmenjavo so lahko vključeni še drugi deležniki, ki niso del projektnega konzorcija, in vsak ima svojo vlogo v projektu.

Nekaj primerov različnih lokalnih akterjev, ki bi jih lahko vključili v mladinsko izmenjavo kot zunanje partnerje:

- ➔ lokalni upravni organi, občine,
- ➔ druge nevladne organizacije in organizacije civilne družbe,
- ➔ lokalna podjetja in zadrage,
- ➔ šole in univerze,
- ➔ digitalni in tiskani mediji.

Ko razmišljamo o zunanjih partnerjih, se moramo vprašati, kako je njihova vključenost povezana z namenom in ciljem projekta ter kakšna bi lahko bila njihova smiselna vloga. Če imamo zunanje partnerje samo zato, da so, to ne bo okrepilo projekta. Različni načini so, kako lahko zunanje organizacije podpirajo mladinsko izmenjavo in dobijo povrnjenega nekaj dragocenega vložka. Na primer, na odločevalce se lahko obrnemo v zvezi s politikami ali temami, ki so pomembne za mlade v lokalni skupnosti, in udeleženci v mladinski izmenjavi lahko izrazijo svoje vizije in ključna sporočila v zvezi s tem. Lokalna organizacija civilne družbe lahko pripravi delavnico za mlade

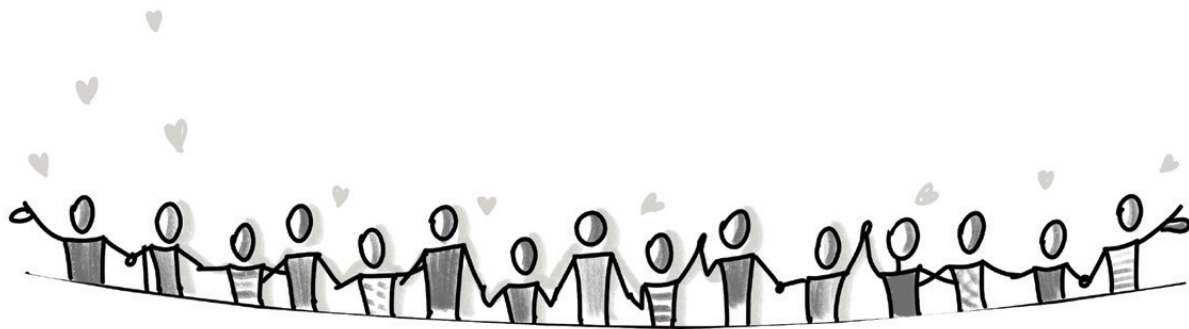

na mladinski izmenjavi na določeno temo, na katero se osredotoča, mladi pa lahko v zameno tej organizaciji pomagajo deliti letake o njeni dejavnosti ali jim pri njihovem delu pomagajo kot prostovoljci. Razmislimo, kaj lahko mi damo deležniku v zameno za to, kar on da nam.

Ne smemo pozabiti niti, da ima mladinska izmenjava poleg krasnih ciljev, ki jih želite doseči, tudi veliko praktičnih vidikov. Kmalu bo prišel čas za razmislek o nastanitvi in prehrani za skupino, iskanje prostorov in materialov za aktivnosti, odločitev o tem, ali bomo potrebovali lokalni prevoz. Mladinska izmenjava se financira predvsem iz sredstev programa Erasmus+. Toda čeprav ni uradne zahteve po sofinanciranju, pridobljena sredstva ne pokrijejo stroškov stoddotno. Zato je treba poiskati druge načine za zapolnitev vr-

zeli med sredstvi iz programa in končnim zneskom stroškov projekta. Včasih to razliko krijejo udeleženci s svojimi prispevki, toda to ni vedno najboljša rešitev, saj je v tem primeru sodelovanje odvisno od tega, ali ima udeleženec potrebna sredstva, kar postavlja nekatere v slabši položaj. S tem bi mladi tudi izgubili dobro priložnost za učenje. Če kljub temu potrebujemo prispevek udeležencev, lahko ponudimo brezplačno sodelovanje tistim, ki ga resnično potrebujejo, ali pa uvedemo drsno lestvico.

Iskanje sofinanciranja je proces, v katerem lahko vzpostavimo odnos z različnimi deležniki. Sprejeti moramo nekatera pričakovanja tistih, ki bodo zagotovili sredstva, vendar pa ta ne smejo ogroziti okvira, določenega v programu Erasmus+, ali namena in ciljev specifičnega projekta.

Nekaj primerov sofinanciranja ali podpore v naravi:

- Organiziramo lahko različne akcije zbiranja denarja, kot je prodaja ročnih izdelkov ali ulične predstave. Bodimo ustvarjalni s svojimi mladimi.
- Podjetja lahko zaprosimo za popuste, donacije ali sponzorstvo. Na primer: lahko se dogovorimo za skupinski popust v restavraciji ali pa se obrnemo na lokalno trgovino, ki pripravlja razprodajo ob koncu sezone – morda bi bili pripravljeni prispevati donacijo v zameno za reklamo.
- Iščemo lahko donacije in sponzorstva ali poskusimo z množičnim financiranjem, kot je Kickstarter, če naš projekt vključuje neko inovacijo.
- Zaposimo lahko za sponzorstvo v naravi. Občina lahko na primer pomaga pri prevozu ali ponudi prostore za srečanja. Lokalna šola lahko poleti, ko ni pouka, posodi telovadnico, ki jo spremenimo v prostor za spanje. Ker javni sektor deluje drugače od zasebnega, moramo drugače razmišljati o tem, kaj lahko ponudimo v zameno. Podpora bomo lažje dobili, če projekt zadeva temo ali področje, ki ga podpira tudi mesto, na primer, če sodelujemo s skupino iz pobratenega mesta.

Koristno je tudi, če lokalnim organom predstavimo koristi, ki jih bo lokalna skupnost imela, ker bo gostila mlade iz druge države, če smo mi gostitelji mladinske izmenjave, oziroma kako lahko lokalni mladi prispevajo k skupnosti, potem ko se vrnejo iz druge države.

- Na nacionalni ali mednarodni ravni lahko zaprosimo za financiranje v drugih programih za mednarodno sodelovanje mladih (ne v programu Erasmus+, da se izognemo dvojnemu financiranju). Sredstva je mogoče pridobiti tudi iz različnih nacionalnih ali mednarodnih fundacij.

Poleg tega, da lahko lokalne skupnosti podprejo mladinsko izmenjavo z denarnimi sredstvi ali v nara-vi, so še drugi razlogi za to, da jih vključimo. S tem omogočimo, da so tudi državljani, ki niso del sodelu-joče skupine mladih, priča evropski izkušnji in imajo od nje korist. Kot je bilo omenjeno na začetku tega podpoglavja, se program Erasmus+ financira iz javnih sredstev, torej iz davkov. Drugače povedano, denar, ki smo ga dobili, so prispevali ljudje iz lokalne skupnosti. Najbolje jim lahko povrnemo tako, da naredimo nekaj dobrega za skupnost. Številne mladinske izmenjave vključujejo dogodek v skupnosti, o katerem je govor v nadaljevanju poglavja.

Digitalni in tiskani mediji lahko podprejo odmevnost našega projekta in povečajo njegov učinek, zato je povezave z mediji dobro navezovati že v zgodnji fazi

procesa mladinske izmenjave. Za čim večjo odmev-nost in učinek našega projekta si seveda želimo čim večjo medijsko pokritost.

Pri mladinski izmenjavi sodelujemo tudi z različni-mi ljudmi, ki niso naši partnerji v projektu. To so na primer starši mladih, naši sodelavci in druge mreže, povezane z mladinskim delom, lastnik prostorov, v katerih poteka aktivnost, spletni oblikovalec, župan mesta itd. Tudi to so deležniki v projektu, čeprav ne sodelujejo neposredno pri njegovi izvedbi. Pri izvedbi projekta lahko pomagajo ali pa nas zavirajo, zato je pomembno, da z njimi že zgodaj vzpostavimo dobre odnose in komunikacijo.

2.13 KAKŠNA NAJ BO KOMUNIKACIJA Z ZUNANJIMI PARTNERJI?

Sodelovanje z javnostjo pogosto jemljemo kot nekaj, česar se lotimo na koncu, potem ko smo dosegli vse svoje cilje in želimo o tem povedati svetu. Vendar pa je bolje, če k njim pristopimo kot k strateškemu viru, ki bo okrepil učinek projekta skozi njegov celotni potek. Vsekakor pa moramo deležnikom, ki jih želimo vključiti, razložiti, kaj počnemo in zakaj. Zato je treba že od začetka, še preden je projekt odobren, razmišljati o strateški komunikaciji. Sodelovanje z javnostjo je lahko tudi zanimiva vloga, ki jo lahko prevzamejo mladi, ki jih zanimajo komunikacije in mediji.

Primeri vprašanj, s katerimi se lahko tega lotimo:

- ➔ Kdo so naši morebitni deležniki in zakaj jih želimo vključiti? Premislimo tudi, zakaj bi se oni želeli vključiti. Kakšno korist bodo imeli od tega? Bodimo stvarni in skromni in ne pozabimo, da ti deležniki niso v službi naše mladinske izmenjave. Imajo svoje načrte, interese in deležnike, za katere morajo skrbeti. Če nam uspe sporočiti, kakšni sta dodana vrednost in medsebojna korist sodelovanja v mladinski izmenjavi, bomo verjetno uspešnejši.
- ➔ Katera ključna sporočila o mladinski izmenjavi jim želimo posredovati? To je tudi dobra priložnost, da preverimo, ali so ključna sporočila že jasna nam samim, ali se moramo še posvečati temu.
- ➔ Kako naj vzpostavimo stik z njimi? Lokalna poročevalska agencija se bo verjetno dobro odzvala tudi na neformalno sporočilo na Facebooku. Na občino ali v šolo bomo verjetno morali poklicati po telefonu ali poslati uradno predstavitev po elektronski pošti. Lokalno društvo upokojencev ali kulturno društvo je morda najbolje obiskati osebno. Pri tem ne smemo biti leni in poslati kar vsem enakega predstavitvenega elektronskega sporočila, saj to nikomur ni všeč. Uporabimo raje

osebni pristop, ki ga bodo naši lokalni deležniki veliko bolj cenili.

➔ Kdo bo komuniciral, kako in kdaj?

2.14 SKLENITEV PARTNERSTVA

Potem ko smo izbrali vse partnerje mladinske izmenjave in druge deležnike, je dobro pripraviti partnerski sporazum. To naj bo dokument, v katerem so opisane vse aktivnosti in odgovornosti, razdelitev nalog, razdelitev stroškov in načrt plačevanja, skupne strategije (na primer za zbiranje sredstev ali komunikacijo), roki, glavni mejniki itd. Verjetno za mladinsko izmenjavo ni potrebno, da je to pogodba, a o tem se lahko odločimo sami.

2.15 KAJ JE PRIPRAVLJALNI OBISK?

Za pripravljalni obisk lahko zaprosimo v vlogi za dodelitev sredstev za mladinsko izmenjavo. To je priložnost, ko se lahko predstavniki partnerskih organizacij (po en vodja skupine na skupino ali po en vodja in udeleženec na skupino) osebno srečajo pred aktivnostjo mladinske izmenjave in poskrbijo za kakovostno načrtovanje. Če so v aktivnosti mladinske izmenjave vključeni mladi z manj priložnosti, se na pripravljalnem obisku lahko zagotovi, da je mogoče poskrbeti za vse specifične potrebe. Pripravljalni obisk poteka v državi ene od organizacij gostiteljic pred začetkom aktivnosti mladinske izmenjave. To je priložnost, da se partnerji spoznajo med sabo, se seznani s prostori, se dogovorijo o politikah in pravilih ravnanja ter razpravljajo o logistiki. Pripravljalni obisk je namenjen tudi pogovoru o posebnih ovirah, s katerimi se srečujejo ali bi se lahko srečevali mladi, in rešitvah zanje, kar se uvršča k zagotavljanju zdravega in varnega okolja. Ovine so lahko povezane z zmanjšano mobilnostjo ali zdravstvenim stanjem, ki udeležencu onemogoča

sodelovanje v določenih aktivnostih, ali z življenjskimi izkušnjami, zaradi katerih je kdo bolj občutljiv za določene zadeve, na primer, če je mlada oseba begunec ali je utrpela zlorabo v družini.

Pripravljalni obisk je lahko tudi platforma za pripravo in oblikovanje programa, dodelitev odgovornosti in dogovor o tem, kako naj poteka nadaljnja komunikacija. Ni obvezen del mladinske izmenjave in tudi ni vedno odobren, lahko pa je koristno orodje, ki nam pomaga pri pripravi. Pripravljalni obisk naj bi potekal v državi ene od organizacij gostiteljic in dobro je, če se organizira na prizorišču mladinske izmenjave ali blizu njega, saj to olajša proces načrtovanja. Pripravljalni obisk je lahko tudi priložnost, da preverimo, s katerimi področji mladinske izmenjave se je treba še ukvarjati, jih pripraviti in se o njih dogovoriti med načrtovanjem in izvedbo pripravljalnega obiska.

2.16 FINANČNA SREDSTVA IN PRORAČUN

Kot že prej omenjeno, nepovratna sredstva, ki se dodelijo za mladinsko izmenjavo, niso namenjena stodstotnemu kritju stroškov, čeprav ni formalne zahteve po sofinanciranju. Predstavljeni so že bili različni načini iskanja sofinanciranja, ne smemo pa pozabiti, da partnerske organizacije z mladinsko izmenjavo ne smejo ustvariti dobička. Priprava proračuna in finančno poslovanje sta ključni del projekta, saj je treba zagotoviti, da partner, ki je odgovoren za nepovratna sredstva (koordinatorska organizacija), ne porabi bistveno preveč ali premalo.

Financiranje, ki ga za mladinsko izmenjavo ponuja program Erasmus+, v glavnem temelji na stroških na enoto, torej na fiksnem znesku. Proračun je razdeljen na »organizacijsko podporo«, ki temelji na številu mladih, »podporo za potne stroške«, ki temelji na številu udeležencev, vključno z vodji, olajševalci in spremljevalnimi osebami, ter prepotovani razdalji, »individual-

no podporo«, ki temelji na številu udeležencev, vključno z vodji, olajševalci in spremljevalnimi osebami, ter »podporo za vključevanje«, ki temelji na številu mladih z manj priložnosti. Lahko se vključijo tudi izredni stroški za podporo posebnim potrebam ter za vključevanje mladih z manj priložnosti. Izredni stroški temeljijo na dejanskih stroških.

2.17 PRIJAVNI OBRAZEC

Prijazen opomnik: četudi se zdi smiselno nehati brati to poglavje, se prijaviti za sredstva ter nato nadaljevati branje, potem ko so znani rezultati izbora, naj ne bo tako. Priročnik v nadaljevanju prinaša mnoge vsebine, ki terjajo razmislek že med prijavo, četudi so stvar poznejše organizacije projekta.

Na mladinsko izmenjavo se prijavimo prek spletnega prijavnega obrazca. Prijavni obrazec lahko pripravi mladi sami s pomočjo vodij ali brez nje oziroma ga pripravijo vodje skupin ob precejšnjem prispevku mladih. Idealno je, če pobudo pri postopku prijave prevzamejo mladi. Vendar se lahko zdi ta del procesa strah vzbujajoč. Če mladi sami pišejo prijavo, je zato dobro, da v tej fazi še ne vidijo prijavnice in vseh vprašanj.

Preden začnemo pisati prijavo, mora imeti naša organizacija spletni profil za program Erasmus+, ki ga potrdi nacionalna agencija. Dostop do e-obrazca ima več oseb, zato ga lahko brez težav izpolnjujemo skupaj. Postopek prijave je dobro razdeliti na več manjših in bolj obvladljivih delov. Tako se delo bolj enakomerno porazdeli med mlade in vodje skupin znotraj partnerstva. Ta pristop je učinkovit, a na koncu ne smemo pozabiti združiti posameznih delov prijave. Priporočljivo je, da se določi odgovorna oseba za koordinacijo pisnega postopka prijave (avtorji prispevkov, naloge, notranji roki), ki na koncu poenoti prijavo. Dobro prijavo odlikujeta koherentnost

in navzkrižno sklicevanje na posamezna poglavja. Opredeljeni cilji temeljijo na analizi potreb, metode dela so odraz ciljev in tako naprej. Odmerimo si dovolj časa za pripravo končne različice prijave. To je zelo pomembno.

Prijavni obrazec ima mnogo samodejnih funkcij, ki olajšajo postopek prijave. Sistem nas vodi po vprašanjih, prijavo pa lahko oddamo šele, ko vnesemo vse informacije. Pri vsakem vprašanju je števec znakov, zato da ne presežemo dovoljenega števila znakov. Pomembno je, da obrazec pravočasno izpolnimo – tako lahko dopolnimo manjkajoče informacije in si zagotovimo dodaten čas pri težavah s spletnim sistemom. Sistem ima funkcijo samodejnega shranjevanja, a je dobro, da si kopijo shranimo tudi na računalnik, če nastanejo težave. Zelo neprijetno je namreč, če izgubimo nekaj, za kar smo trdo delali.

Proračun se izračuna samodejno, potem ko dodamo informacije o različnih organizacijah in številu udeležencev. Ne smemo pozabiti na končni pregled – hitro se namreč zgodi, da kaj pozabimo ali zapišemo odvečno ničlo! Človeški dejavnik (to smo mi) še vedno šteje pri odločanju o tem, ali in kako se prijaviti za dodatna sredstva, saj gre v tem primeru za dejanske stroške. Pri ocenah stroškov smo realni, v pojasnilih teh pa jedrnat in jasni. Vodnik po programu določa upravičene in neupravičene stroške.

Prijave je treba poslati nacionalni agenciji države prosilke. Navadno velja, da prijavo izvajamo v državi, ki bo gostila mladinsko izmenjavo. Če se izmenjava izvaja v tretji državi, lahko partner izvede prijavo v imenu konzorcija. Prijavo vedno pišemo v jeziku države, kjer se prijavljamo (na primer: če projekt prijavimo v Grčiji, lahko pišemo v grščini). Včasih so dovoljeni tudi drugi jeziki, kot so angleščina, franco-

ščina in nemščina. Informacije o jeziku so na voljo v nacionalni agenciji.

Ne pozabimo – ko se prijavljamo za finančna sredstva za mladinsko izmenjavo, bo kdo (ki nima na voljo neomejenega časa) moral prebrati in ovrednotiti našo prijavo. Zato si prizadevamo za čim bolj jasnega sloga pisanja, pri čemer so najpomembnejše informacije v posameznem poglavju podrobno opisane. Ne smemo predpostavljati, kakšne informacije in izkušnje ima bralec. Mogoče lahko nekoga, ki ni vključen v proces razvoja projekta, prosimo, da prebere prijavo in nam da povratne informacije o končni različici. Tako poskrbimo, da bo zapisano jasno tudi nekomu, ki ni del projekta. Tu³ so na voljo številni uporabni nasveti, primeri prijavnih obrazcev pa so na voljo tu⁴.

3 <https://blog.leargas.ie/blog/mastering-your-erasmus-application-top-10-tips-for-success>

4 https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/resources/documents/applicants/forms_en

Kaj upoštevati pred rokom oddaje:

- ➔ Vsako leto sta razpisana dva roka za oddajo prijav. Med pripravo tega priročnika (2022) sta bila roka za oddajo prijav februarja in oktobra. Zato je pomembno, da preverimo zadnjo različico vodnika po programu, kjer so navedene najnovejše informacije v zvezi s tem.
- ➔ Če je to naša prva prijava, si odmerimo vsaj mesec, še raje pa 90 dni za načrtovanje projekta in prijavo. V tem času se bomo srečali z veliko izzivi in dobro je, če si prihranimo vsaj časovni pritisk. Vse nadaljnje prijave bodo enostavnejše.
- ➔ Tudi iskanje novih partnerjev je zahtevno opravilo, saj ni dovolj, da tik pred iztekom roka pošljemo par dokumentov. Načrtujemo vnaprej. Iskanje partnerjev naj bo prvi korak v tem procesu (60–90 dni pred rokom).
- ➔ Ko se bliža rok za oddajo, so vsi zelo zasedeni! Nekaterim je težko v zadnjem hipu odgovarjati na sporočila, brati osnutke in biti odzivni. Treba je načrtovati vnaprej.
- ➔ Prvi osnutek programa bi moral biti nared najmanj 14 dni pred rokom za oddajo. Tako bo dovolj časa, da partnerji pripravijo svoje prispevke.
- ➔ Od tri do pet dni pred rokom za oddajo namenimo usklajevanju in lektoriranju prijave – ne pozabimo niti na morebitne zaplete s spletnim sistemom.

Obdobje med rokom za oddajo in mladinsko izmenjavo – kaj moramo vedeti:

- ➔ Projekt mladinske izmenjave (in ne zgolj aktivnost mladinske izmenjave, v kateri se srečajo skupine) se ne bo začel prej kot tri mesece po roku za oddajo prijave. Obstajajo pravila, ki določajo,

kdaj se lahko naš projekt začne glede na rok za oddajo prijave. Ta pravila so navedena v vodniku po programu.

- ➔ Vedeti moramo, da projekt ni isto kot aktivnost. To pomeni, da lahko projekt traja pol leta, četudi bo aktivnost potekala en teden. Ko se projekt začne, si moramo vzeti en ali dva meseca za komunikacijo, organizacijo in logistiko, še preden se prvič srečamo v živo. V tem obdobju povežemo skupine udeležencev, rezerviramo vozovnice in se dogovorimo o logistiki. Nacionalna agencija v tem času pošlje pogodbo, ki jo moramo podpisati. Nato prejmemo prvi obrok sredstev. Pred datumom začetka projekta ne smemo izvajati plačil, ki se navezujejo na mladinsko izmenjavo, saj ne bodo upravičena.
- ➔ To pomeni, da se lahko aktivnost izmenjave varno začne približno pet mesecev po roku za oddajo, včasih pa tudi pozneje. Dva meseca po datumu zaključku projekta je treba oddati poročilo. Datum zaključka je hkrati tudi zaključek projekta; to ne pomeni zgolj, da se zaključi aktivnost, temveč se lahko opravi vrednotenje in komunikacija rezultatov.
- ➔ Mladinske izmenjave ni konec, ko je konec. Dogajanje po mladinski izmenjavi je sestavni del projekta. Če si torej želimo, da bi bila naša prijava uspešna, moramo načrtovati tudi predstavitev rezultatov. Po zaključku aktivnosti si vzemimo do šest mesecev za predstavitev rezultatov, poravnavo finančnih obveznosti (zbiranje potovalnih dokumentov, urejanje povračil stroškov ipd.) in pripravo končnega poročila.

2.18 PRIJAVA JE ODDANA!

Navadno rezultate prejmemo v dveh ali treh mesecih, lahko tudi prej ali pozneje – odvisno od nacionalne agencije, števila prijav in roka oddaje. Večer po roku za oddajo je navadno čas za sprostitev in praznovanje. Po zabavi pa nas lahko prešine, da bomo še najmanj osem tednov čakali na rezultate. Ali lahko ta čas koristno porabimo za pripravo mladinske izmenjave? Vedeti moramo, da nam bo ob uspešni prijavi nacionalna agencija poslala pogodbo, ki jo moramo podpisati še pred uradnim začetkom projekta in preden prejmemo prvi obrok sredstev. Zato ne smemo ustvarjati dodatnih stroškov, saj teh ne bo mogoče vključiti v projekt, četudi bo naša prijava uspešna.

Kako lahko koristno porabimo čas v tem obdobju?

- ➔ Skupaj z mladimi razmislimo o dosedanjem procesu in tem, kaj smo se naučili, še posebej, če imamo postavljene cilje tudi za vmesno obdobje.
- ➔ Mladih ne pustimo, da čakajo sami. Verjetno so glede rezultatov in izvedbe projekta še bolj neučakani kot mi. Da bi ohranili povezanost in občutek skupnega cilja, se lotimo koristne in ciljno naravnane dejavnosti.
- ➔ Začnimo priprave. Pokličimo lastnika prostora, ki ga nismo imeli časa klicati med pisanjem prijave, pripravimo načrt ogledov ali si oglejmo metode, ki se uporabljajo v okolju neformalnega učenja.

- Vaja dela mojstra. Če načrtujemo delavnico, ki je do zdaj še nismo izvedli, jo lahko v tem času vadimo ali celo testiramo na drugi skupini mladih. Na tej točki lahko vključimo lokalno skupino mladih, ki bodo dali dragocene povratne informacije.
- Ostati je treba v stiku s partnerji in deležniki. Partnerjem se od časa do časa oglasimo z e-sporočilom, da jih pozdravimo, prav tako gojimo stike z lokalnimi partnerji. Tako kot z mladimi tudi z drugimi deležniki gojimo pozitiven odnos, medtem ko čakamo na rezultate.
- Plan B je odlična ideja! Optimizem velja, in če smo se dobro pripravili, je več možnosti, da bo projekt odobren. Kaj pa, če ne bo? V tem obdobju lahko razmislimo o tem, kaj bomo storili v tem primeru. Se bomo prijavili še enkrat? Uporabni napotki v zvezi s tem so na voljo v naslednjem poglavju.
- Prijava je končno odobrena! Čestitke! Odštevamo čas do čudovite nove aktivnosti.

2.19 KAJ PA, ČE PRIJAVA NI USPEŠNA?

Prijave so lahko iz različnih razlogov neuspešne. Proces prijave deluje na osnovi sistema dodeljevanja točk. Četudi s svojo prijavo dosežemo veliko točk, je rezultat odvisen tudi od drugih prijav. Mogoče ima nacionalna agencija v tem roku na voljo manj sredstev ali pa je prejela več prijav kot običajno. V določenih primerih gre projekt, ki ni prejel sredstev, na rezervni seznam. Prijavo lahko, če želimo oziroma če to želijo partnerji ali člani skupine, oddamo znova. Pri tem si moramo dati dovolj časa, če prijavo oddamo na naslednji razpisani rok.

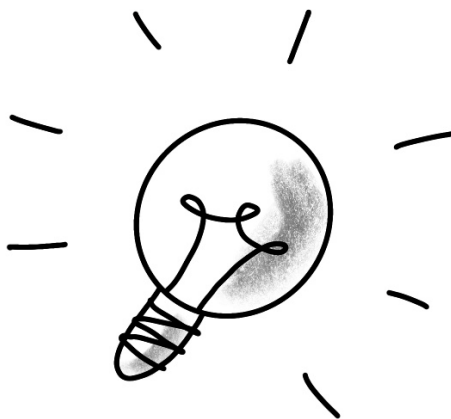
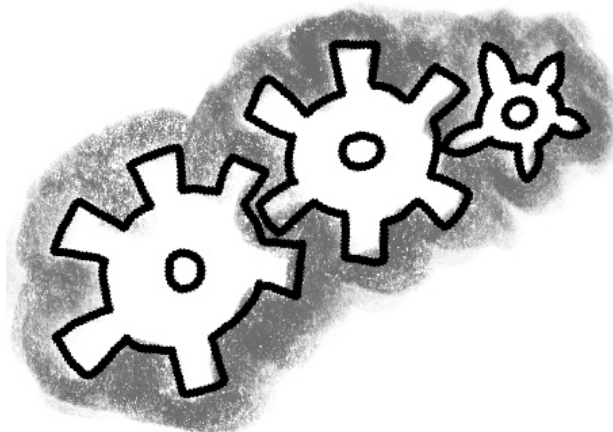
Neuspešna prijava prinese veliko razočaranja, a včasih se stvari preprosto ne izidejo. Iz zavrnitev se lahko ogromno naučimo, dajejo nam priložnost za razmislek in razvoj. Ko člane skupine seznanimo z neuspešno prijavo, jim moramo pojasniti, da je razlogov za to lahko več. Novico jim poskušajmo predati tako, da tega ne bodo občutili kot osebni poraz. Organizirajmo srečanje, na katerem bomo ovrednotili situacijo. To je veliko bolje kot telefonski klic, sms ali sporočilo v skupinskem klepetu. Omogočiti jim moramo, da izrazijo čustva, ki lahko vključujejo tudi razočaranje, občutek neuspeha, jezo ali druga negativna čustva. Ko se njihova čustva ohladijo, poudarimo pozitiven vidik – osredotočimo se na njihov napredek, ki nikakor ne bo šel v nič.

Nadaljnji koraki naj temeljijo na povratnih informacijah. Ocenjevalna komisija nacionalne agencije bo poslala podrobne povratne informacije o prijavi, pri čemer bo izpostavila najbolj pereče vidike prijave. To lahko vzamemo kot zelo dragocen temelj za izboljšave. Na nacionalno agencijo se lahko vedno obrnemo, če želimo podrobnejše informacije. Včasih se lahko dogovorimo tudi za sestanek v živo. Naslednji korak je, da opombe komisije preberemo in se o njih pogovorimo znotraj skupine. Kaj smo se iz tega naučili? Kaj lahko storimo v zvezi s točkami, ki jih je izpostavila komisija?

Poskušajmo jih pretresti in razmisliti o njih. Razdelimo jih na manjše in konkretne korake, s katerimi bomo izboljšali projekt, če ga bomo znova prijaviли.

O neuspešni prijavi moramo obvestiti tudi partnerje. Napišimo jim e-sporočilo, s katerim jih obvestimo o rezultatih in se jim zahvalimo za sodelovanje in trdo delo. Če jih zanimajo razlogi za zavrnitev, jih na kratko seznanimo z njimi. Prav tako jih lahko prosimo za mnenje glede ponovne prijave. Nekateri partnerji bodo sodelovali pri ponovni prijavi, nekateri bodo ubrali drugo pot. Tega ne smemo vzeti osebno, temveč moramo iti naprej. Zato je dobro imeti širšo mrežo partnerjev. Ponovno se lotimo faze iskanja partnerjev in poskrbimo, da bo naš konzorcij s polno močjo deloval naprej.

Če se ne odločimo za ponovno prijavo, lahko poskušamo idejo v celoti ali deloma uresničiti na druge načine. Projektni partnerji lahko na tej točki vložijo lastna sredstva, poiščemo lahko druge vire financiranja in/ali se lotimo zbiranja sredstev v skupnosti. O vsakem alternativnem načrtu se je treba pogovoriti s partnerji in mladimi, ki sodelujejo pri projektu.

58

3.1 KDAJ JE DOBRO ZAČETI?

Pravzaprav takoj. Odvisno od trajanja projekta in še posebej od tega, kdaj se začne aktivnost v mladinski izmenjavi, imamo na voljo omejeno količino časa za pripravo. Če smo se uspešno prijaviли za pripravljalni obisk, se lahko o mnogo stvareh v zvezi z aktivnostjo dokončno dogovorimo v okviru tega. V nasprotnem primeru moramo staviti na drugačno komunikacijo s partnerji. V vsakem primeru nas čaka še veliko dela.

3.2 PROCES PRIPRAVE PARTNERJEV

Partnerje takoj obvestimo o rezultatu izbora, da lahko začnejo načrtovati nadaljnje korake. Nato znova potrdimo časovnico, kraj, velikost skupine in se dogovorimo o pripravah vodij skupin ter mladih udeležencev. Četudi bi morali biti mladi v projekt vključeni od vsega začetka, v fazi prijave še ni treba razkriti podrobnosti o udeležencih, saj lahko nastanejo spremembe pri sestavi skupin, poleg tega nekateri partnerji skupine oblikujejo šele po tem, ko je projekt potrjen. Dobro je, če partnerjem odmerimo dovolj časa, da oblikujejo skupine, rezervirajo vozovnice, uredijo zavarovanja, pripravijo pripravljalna srečanja s skupinami, dokončajo svoje prispevke in pripravijo seznam stvari, ki jih bodo prinesli s seboj – ter seveda, da nas o vsem pravočasno obvestijo. Skupni seznam opravi in rokov nam lahko pomagajo pri pripravah.

Če eden od partnerjev odstopi, potem ko so sredstva že dodeljena, imamo dve možnosti. Če imamo dovolj časa in se drugi partnerji s tem strinjajo, lahko poiščemo zamenjavo. V to bomo mogoče morali vložiti dodaten trud, da novega partnerja učinkovito vključimo v priprave. Lahko se odločimo, da partnerja ne bomo nadomestili in bomo mladinsko izmenjavo izpeljali z manj mladimi ali pa bomo druge partnerske organizacije povabili, naj jih vključijo več. V vsakem primeru moramo pridobiti soglasje nacionalne agencije.

Ko se partnerji in skupine vzpostavijo, moramo vse udeležence, katerih osebne podatke bomo zbirali, predhodno seznaniti z Izjavo o zasebnosti ter jim pojasniti namen in način obdelave podatkov. To je obvezna zahteva za izvajanje projektov v okviru Erasmus+, ki se kasneje tudi preverja v okviru nadzornih aktivnosti nacionalnih agencij. Ko to naredimo, pa moramo pridobiti:

- ➔ imena, starost in kontaktne podatke vseh udeležencev, vključno z vodji; priporočljivo je, da si pripravimo preprost obrazec (poskrbite, da je orodje, ki ga za to uporabljate, skladno z zahtevami za varstvo osebnih podatkov, ter da imajo osebe, ki imajo dostop do teh podatkov (in teh naj bo čim manj), z vami sklenjene sporazume o zaupnosti oz. podpisane izjave o varstvu osebnih podatkov udeležencev)
- ➔ za udeležence, ki so mlajši od 18 let, morajo starši predhodno posredovati podpisan in skeniran obrazec s soglasjem (tega pripravimo vnaprej);
- ➔ potrdilo o zdravstvenem zavarovanju ali potrdilo o osebni odgovornosti za vsakega udeleženca; ne tvegajmo in k temu ne spodbujajmo drugih – previdnost ni odveč;
- ➔ informacije glede potovanja: preden jih začnemo zbirati, poskušamo partnerjem zagotoviti čim več informacij o cilju in lokalnih povezavah – bodimo natančni. Ne smemo predvidevati, da ljudje stavke, kot so »Aktivnost se bo začela ...«, razumejo enako. Raje vnaprej navedemo točen datum in uro pričakovanega prihoda ter odhoda s prizorišča (ali letališča, železniške oziroma avtobusne postaje). Četudi bodo skupine partnerjev pripotovale neposredno na prizorišče, je dobro vedeti, kdaj in kako pripotujejo v državo, da lahko spremljamo morebitne zamude ali druge nepričakovane okoliščine;

- ➔ informacije o kakršnikoli dodatni podpori in osnovnih življenjskih potrebah, kot so prehranske omejitve, mobilnost ali zdravila; tega si ne želimo izvedeti šele, ko je aktivnost že v polnem pogonu;
- ➔ informacije o kakršnihkoli potrebah v povezavi s programom, kot je dodaten prostor, material ali oprema, ki jih mladi ali vodje potrebujejo, da bi izpeljali svoj del;
- ➔ določiti moramo prvi rok; »... veseli bomo, če informacije prejmemo do ...!« Seveda se lahko zgodi, da je treba rok naknadno podaljšati, a roki pomagajo ljudem, da si vzpostavijo prioritete in si pripravijo urnik;
- ➔ pomembno: ali bodo skupine vključevale mlade z manj možnostmi oziroma mlade, ki prihajajo iz ozadij, ki terjajo posebno obravnavo? Poskrbeti moramo, da bodo vsi vodje s tem pravočasno seznanjeni (seveda zaupno). To lahko zelo pomembno vpliva na pripravo projekta.
- ➔ prevzem vloge »strokovnjaka za logistiko« – nakupi, materiali in praktični vidiki, kot so lokalni prevozi, prostočasne dejavnosti ipd.;
- ➔ vodenje odnosov z javnostjo in komuniciranje;
- ➔ tehnično načrtovanje procesa Youthpass (in poznejša izdaja potrdil);
- ➔ priprava navdihujočih poživljajočih dejavnosti in dejavnosti za ogrevanje.

To je samo nekaj primerov nalog, ki bi jih bili lahko mladi pripravljeni prevzeti na tej točki. Podroben seznam opravil in razdelitev zadolžitvev sta odvisna od potreb posameznega projekta.

Kaj pa zamudniki in tisti, ki ne pridejo? Omenili smo že, da so v idealnih okoliščinah skupine vzpostavljene že na začetku projekta ali vsaj na začetku pripravljalne faze. A življenje ne sledi idealnemu scenariju. Če se kdo skupini pridruži pozneje ali pa sploh ne pride, je treba znova pretresti posamezne zadolžitve. Nove udeležence prijazno sprejmemo in jih vključimo v priprave ter jim dodelimo naloge. Tako jih motiviramo, da se vključijo v pomembno pobudo, v kateri do zdaj niso imeli vpliva ali besede.

Če kdo zapusti skupino, ga ne obsojamo in ne krivimo. Prav tako ne govorimo drugim za hrbtom. Če določene naloge še niso opravljene, je dobro sklicati sestanek in jih, če je mogoče, dodeliti drugim članom. Na naslednjem sestanku se pogovorimo o tem, kaj se je zgodilo, kaj bi bil lahko vzrok za odhod članov in kako to preprečiti v prihodnje.

3.3 PRIPRAVE GOSTITELJSKE SKUPINE

Naša skupina (če gostimo aktivnost mladinske izmenjave) mora prva zaključiti priprave, saj je treba poskrbeti še za mnoge druge vidike projekta. Na tej točki lahko pripravimo nov seznam prihajajočih nalog in si razdelimo nove zadolžitve, zato da vsi vemo, kakšne so naše naloge.

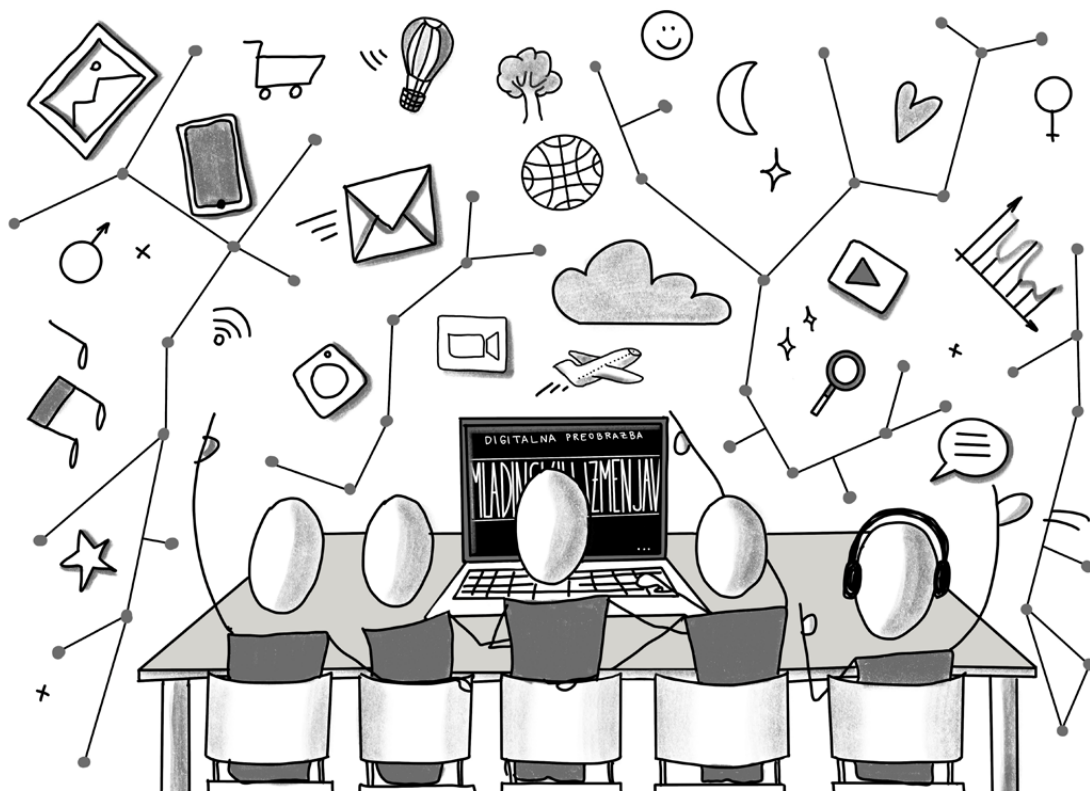
Primeri nalog, ki si jih mladi v skupini lahko razdelijo:

- ➔ vzdrževanje stikov z drugimi mladimi udeleženci, organizacija informacij glede potovanj in zbiranje podatkov;
- ➔ prevzem vloge kontaktne osebe za komunikacijo s prizoriščem aktivnosti;
- ➔ organizacija prehrane;

3.4 DIGITALNA ORODJA: UČENJE IN MREŽENJE SE LAHKO ZAČNETA ZGODAJ

Digitalna orodja nam olajšajo mreženje in komuniciranje, v mladinsko izmenjavo pa jih lahko vpeljemo tudi zato, da si povečamo možnosti za učenje pred izmenjavo, med njo in po njej. Dolgoročni vidik učenja lahko podkrepimo s številnimi digitalnimi orodji, s pomočjo katerih bodo mladi vseskozi vključeni v proces. Če smo še posebej ambiciozni, lahko pripravimo interaktiven in zanimiv tečaj e-učenja, v sklopu katerega

učenje poteka s pomočjo brezplačnih programov za e-učenje, kot sta Moodle in Canvas. Podporni center SALTO sodelujočim v programu Erasmus+ ponuja možnost priprave tečaja na platformi HOP, ki je del sistema Moodle. Namesto tega lahko naloge in izzive pripravimo v programih ali aplikacijah, kot je ActionBound ali Kahoot. Lahko pa zanimiva vprašanja in razprave med udeleženci odpremo kar na družbenih omrežjih. Tako bomo okrepili tudi digitalne kompetence mladih, kar je ena od prioritetenih nalog programa Erasmus+.

Pri izbiri platforme ali spletnih orodij pa moramo upoštevati tudi varstvo podatkov (več informacij je na voljo v podpoglavju Zaščita, zdravje in varnost udeležencev v 4. poglavju). Priporočljivo je, da ne poteka vsa komunikacija med vodji skupin in mladimi na isti platformi. Zgodi se, da si vodje med sabo posredujejo občutljive informacije, na primer informacije o ozadju ali posebnih potrebah nekaterih mladih udeležencev, zato je treba v te namene vzpostaviti druge varne kanale. Že v prejšnjih fazah projekta smo vzpostavili določene komunikacijske kanale. Teh ni dobro mešati s kanali za druženje, mreženje in vzpostavljanje skupin. Za komunikacijo o projektu in posameznih nalogah so uporabne platforme, ki omogočajo pošiljanje datotek. Te se lahko dodajo formalni komunikaciji po e-pošti ali drugih kanalih.

3.5 PRIZORIŠČE(A) IN LOGISTIKA

Včasih o nastanitvi razmislimo že v fazi raziskovanja ali načrtovanja. Navadno se odločimo za hostel ali hotel, ki je do denarnice prijazen, so pa tudi druge možnosti. Omenili smo že, da lahko nastanitve pripravimo v šolski telovadnici, lahko postavimo šotore ali pa udeležence nastanimo na domovih. Na voljo so številni kakovostni mladinski centri po vsej Evropi, ki so del programa Oddelka za mladino Sveta Evrope. Ti so super izbira, če želimo bivati v mladinskem centru potrjene kakovosti. Če so nastanitve zasedene ali predrage, uporabimo domišljijo in uporabimo stike iz svoje lokalne skupnosti. Ko je nastanitev potrjena, moramo sobe dodeliti v sodelovanju z vodji in glede na želje mladih udeležencev. Udeležence lahko v sobe porazdelimo glede na spol, starost ali druga merila. Udeležencev raje ne razporejamo v sobe glede na države, iz katerih prihajajo, saj je pomembno, da skupaj bivajo mladi iz čim več različnih držav. Tako spodbujamo stike med njimi.

Na tej točki potrdimo tudi ustreznost prizorišča oziroma prizorišč in organiziramo prehrano, pri čemer moramo upoštevati prehranske potrebe udeležencev. Pripravimo urnik prihodov in odhodov ter uredimo morebitne prevoze do prizorišča. Glede prihodov imamo več možnosti. Skupino lahko prosimo, da si sama organizira prevoz in prispe neposredno na prizorišče. Lahko pa organiziramo prevoz na prizorišče za vse skupine skupaj, na primer tako, da najamemo avtobus. Ta odločitev bo vplivala na proračun za prevoz. V prvem primeru vsaka skupina plača svoj prevoz, v drugem pa mi plačamo avtobus in nato strošek razdelimo med vse udeležence. Preveriti moramo tudi ustreznost prizorišč. Katere prostore lahko uporabimo in kdaj? Ali je na voljo dovolj prh, stranišč, tople vode, skupnih prostorov za druženje? Je narava blizu? V kakšnem stanju so spalni prostori? Kakšen je rok plačila? Logistične informacije moramo poslati vsem mladim udeležencem in vodjem, prav tako jim moramo poslati osnutek programa. Po potrebi lahko te dokumente pošljemo staršem in skrbnikom. V tej fazi pripravimo opremo in gradiva, ki jih potrebujemo za učinkovito izvedbo programa.

3.6 PONOVI PREGLED PROGRAMA

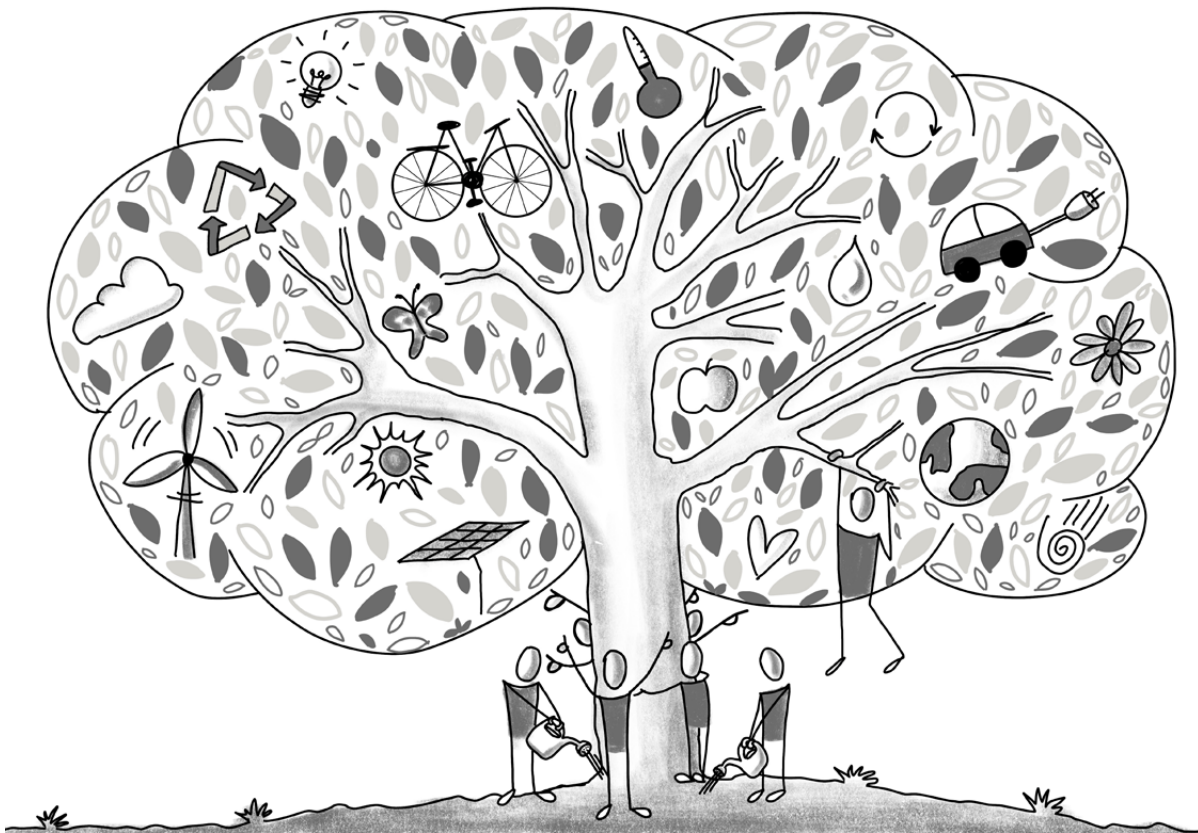
Program, ki smo ga pripravili v fazi načrtovanja, znova pregledamo in preverimo, ali so nastale spremembe, na katere se moramo odzvati. Časovnica in program naj ne bosta zacementirana, dopustiti moramo spremembe in prilagoditve. Med aktivnostmi mladinske izmenjave in na splošno v okolju neformalnega učenja stvari potekajo precej hitro. Če je določena vaja prenaporna, če slabo vreme onemogoča dejavnosti na prostem ali če so udeleženci utrujeni, lahko dejavnosti odložimo za uro ali dve ter jim omogočimo počitek in sprostitve. Pomembno je, da odločitev sprejmemo skupaj in da jasno navedemo vzroke za spremembe.

Tako bodo irieli udeleženci občutek, da so v dobrih rokah. Tudi pri načrtovanju logistike, povezane s programom, upoštevajte, da lahko nastanejo spremembe.

3.7 TRAJNOSTNI VIDIK

V zadnjih letih se krepi okoljska ozaveščenost in zaskrbljenost zaradi podnebnih sprememb. Številni mladi so zaskrbljeni zaradi trenutnih razmer in si želijo storiti več. V okviru mladinske izmenjave programa Erasmus+ moramo spodbujati trajnostnost in mlade

ozaveščati o tej temi. To lahko storimo tako, da se z mladimi o teh temah pogovarjamo, ali pa tudi tako, da uvedemo prakse, s katerimi zmanjšujemo ali kompenziramo neizogiben ogljični odtis, ki je posledica mobilnosti. Pri naslednji mladinski izmenjavi lahko na primer damo prednost recikliranju, do okolja prijaznim materialom in trajnostnim oblikam prevoza, poleg tega zmanjšamo porabo vode, elektrike, plastike in pribora za enkratno uporabo ter omejimo tiskanje.

3.8 ZUNANJI DELEŽNIKI, SOFINANCIRANJE IN MEDIJI

Finančni načrt smo že pripravili. Ko bo projekt potrjen, bo jasno, koliko denarja bomo prejeli. Zdaj lahko začnemo izvajati konkretne korake za pridobivanje dodatnih sredstev. Možnosti sofinanciranja in donacij smo obdelali že v 2. poglavju, zato lahko zdaj zaženemo komunikacijo, pogajanja ter zbiranje sredstev v skladu z načrtom.

Ko se datum mladinske izmenjave približuje, moramo o tem povedati vsem v svoji lokalni skupnosti! Večji učinek lahko dosežemo, če se obrnemo na lokalne medije, kot so (fizični in spletni) časopisi, tiskovne agencije, spletne strani, radijske in TV-postaje. Pripravimo lahko seznam. Ne smemo si reči: »Zagotovo jih ne zanima, kaj počnemo.« Tako bomo sabotirali svoj načrt komuniciranja. Poskusiti moramo. Naša naloga je, da novico predamo, njihova pa, da se zanjo zanimajo.

Napišimo preprosto in kakovostno objavo za javnost. Veliko dobrih primerov tovrstnih objav je na voljo na spletu.⁵ Glavni elementi take objave morajo odgovoriti na vprašalnice kdo, kaj, kdaj, kje, zakaj in kako. To je vse! Ni treba razlagati celotne zgodovine Evropske unije.

Preprosta objava za javnost, mora vključevati:

➔ **Vse pomembne informacije:**

»Mladinsko združenje Samorog naokrog, ki je bilo ustanovljeno leta 2015, že drugič gosti evropsko mladinsko izmenjavo v kraju XYZ, in sicer od 18. do 25. junija 2022. 28 mladih iz Albanije, Finske, Irske, Italije in Romunije bo skupaj preživel vznemirljiv teden, njihove dejavnosti in razprave pa se bodo vrtele okoli tega, kako poskrbeti za boljše zdravje naših skupnosti.«

➔ **Še malce več:**

»Mladinsko izmenjavo sofinancira evropski program Erasmus+, ki je od leta 1994, ko je začel delovati, omogočil študij in učenje v tujini več kot tri milijone mladih.«

➔ **Poziv:**

»V projektu bodo 23. junija popoldan organizirali dogodek, ki se ga lahko udeležijo vsi. Naša skupina bo imela piknik v lokalnem parku. Za glasbo, hrano in pijačo bo poskrbljeno. Pridružite se nam in z veseljem vam bomo povedali več o rezultatih našega dela.«

Objavo za javnost nato pošljemo vsem prejemnikom z našega seznama. Razen če živimo v velikem mestu, kjer poteka ogromno dogodkov, bodo našo objavo skoraj zagotovo opazili. Ne nazadnje se evropska mladinska izmenjava ne zgodi vsak dan. Prejemnikom omenimo, da želimo biti obveščeni o tem, kdaj bo prispevek objavljen.

Medije moramo spremljati. Preveriti moramo odzive in zbrati vse potrebno. Taka objava bo videti odlično in bo vse udeležence navdala s ponosom, poleg tega nam bo prišla prav za končno poročilo, saj dokazuje, da smo na dobri poti.

⁵ Na primer tu: <https://expresswriters.com/writing-a-press-release-sample/>

Ne smemo pozabiti na družbene medije – niti na svoje niti na partnerske. Še posebej, če imajo organizacije že dolgo zgodovino in dobro omrežje, bo naš projekt zaradi tega bolj viden. Če nismo zelo prisotni na družbenih omrežjih, je evropski projekt odlična priložnost za začetek! Odpremo lahko svoje profile na Facebooku, Twitterju in Instagramu. Razmislimo tudi o odprtju brezplačnega bloga na platformi Wordpress ali Medium, kjer bomo lahko objavljali vsakodnevne novice o svojem projektu.

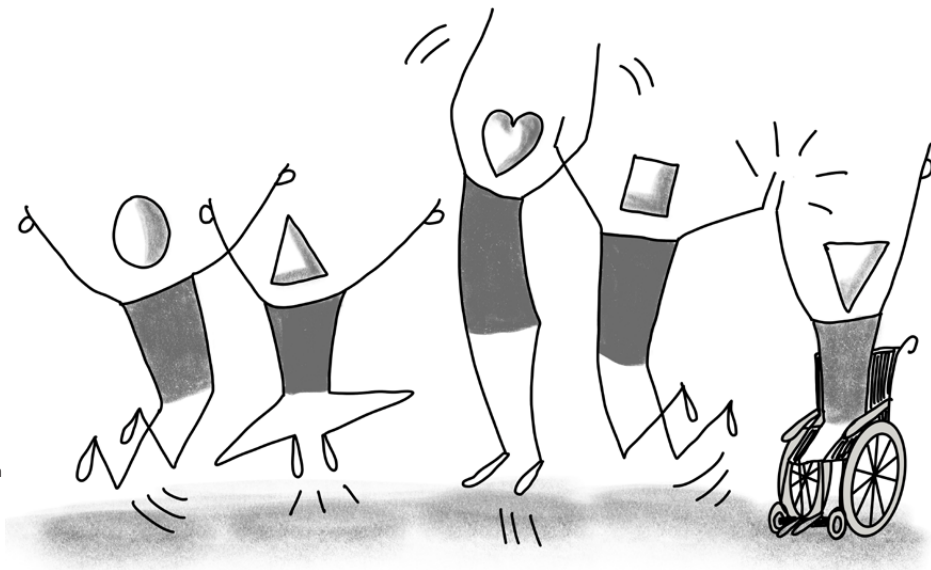
Ker se program Erasmus+ sofinancira s sredstvi Evropske unije, je obvezno, da izpostavljamo program in EU.⁶

3.9 Z VESELJEM SPREJEMAMO RAZNOLIKOST

V 1. poglavju smo raznolikost omenili v kontekstu vključevanja mladih z manj možnostmi v mladinske izmenjave. Vendar pa vključujočega okolja ne smemo povezovati samo s tem, da udeleženec ali vodja zazna dodatne potrebe tistih, ki izhajajo iz prikrajšanih okolij. Vsak ima potrebe, ki se nanašajo na individualno ozadje ali identiteto. Zato se moramo odprto in iskreno pogovarjati o teh potrebah ter spodbujati pozitiven dialog.

Prihajajoča aktivnost mladinske izmenjave bo prinesla nov izziv z vidika raznolikosti, saj bo združila veliko ljudi različnih ozadij, ki bodo vsak trenutek dneva preživeli skupaj. Raznolikost se ne zgodi, samo zato, ker smo v isti prostor stlačili udeležence različnih narodnosti. Raznolikost vključuje razlike glede različnih vprašanj: politična prepričanja, glasba, ki jo mladi poslušajo, nogometni klubi, za katere navijajo, in še in še.

Spoštovanje raznolikosti pomeni, da damo prostor množici različnih pogledov, mnenj in stališč. Mladinska izmenjava, še posebej aktivnost izmenjave, ki je zelo intenzivna, je prostor izjemne raznolikosti. Razumeti in sprejeti moramo izzive, ki jih prinaša, in hkrati ustvariti okolje, ki spodbuja učenje in rast na podlagi te raznolikosti. Pomembnim vidikom medkulturnega učenja se bomo posvetili v 4. poglavju.

⁶ Več informacij o vizualni identiteti in logotipih je na voljo tu: https://www.movit.si/wp-content/uploads/2026/01/Pravila_uporabe_logotipa_za_upravicence.pdf

3.10 PRACTICALITIES RELATED TO THE NEEDS OF THE YOUNG PEOPLE

Da bi se lahko odzivali na potrebe mladih, se moramo predhodno pripraviti in se znati prilagajati. Vedeti moramo, kdo prihaja na izmenjavo in kakšne so njihove potrebe. Izzivi pogosto nastopijo, če ljudje ne izrazijo svojih potreb, za kar je lahko več vzrokov. V tem primeru bodo naše rešitve reaktivne namesto proaktivne.

Informacije o mladih udeležencih, njihovih ozadjih, življenjskih slogih in potrebah, ki jih imajo, zberemo vnaprej (seveda v zvezi s tem velja popolna zaupnost). Z drugimi vodji se lahko pogovorimo in pridobimo več informacij, ki se mogoče mladim ne zdijo relevantne.

Dobro je, če registracijski obrazec obsega številne možnosti z okenci, kjer se lahko označijo posebne potrebe (na primer: prehranske potrebe, tihi prostor, dostop brez stopnic, sobe s samo enim spolom) ter prostor za morebitne dodatne opombe udeležencev. Tako bodo mladi razmislili o različnih potrebah in dobili signal, da vključenost ni nekaj, s čimer se ukvarjamo naknadno, temveč o njej razmišljamo od vsega začetka. Udeležencem moramo dati tudi možnost, da povedo, katere zaimke uporabljajo (nadomestna beseda za samostalnik, ki označuje spol osebe, na primer: ona/njen, on/njegov, oni/njihov).

Tudi pri ponudniku prizorišča in prehrane moramo preveriti ustreznost glede na potrebe skupine. Posebne prehranske potrebe in zahteve je treba razumeti in posredovati naprej. Ničesar ne smemo predpostavljati. Različni ljudje različno razumejo besede in besedne zveze, kot so »vegetarijanski«, »laktozna intoleranca« in »brez glutena«.

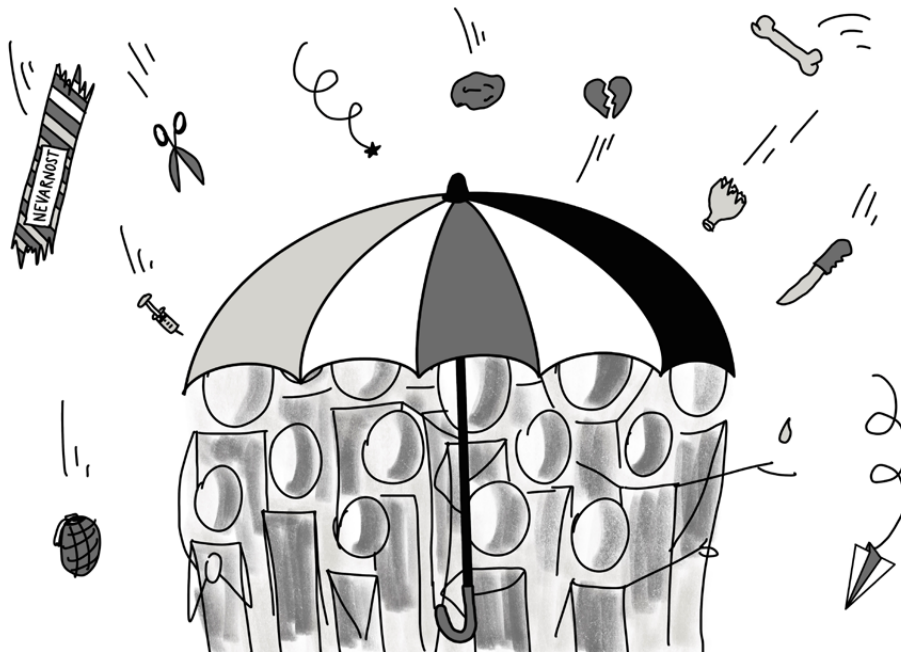
Če ekipa ali vodje skupin nimajo izkušenj z določenimi zadevami, je treba o tem odprto spregovoriti. Veliko je namreč zdravstvenih stanj, oviranosti, duševnih bolezni in vprašanj, vezanih na spolno usmerjenost ali politične situacije udeležencev, ki so lahko velik izziv

za delo in terjajo dolgo in specifično usposabljanje. Svoje pomisleke delimo z drugimi vodji skupin in po potrebi v pogovor vključimo mlade ali njihove starše oziroma skrbnike. Obrnemo se lahko tudi na strokovnjake in organizacije, ki imajo specifična znanja.

3.11 ZAŠČITA, ZDRAVJE IN VARNOST UDELEŽENCEV

Zaščita, zdravje in varnost udeležencev so pomembni vidiki programa Erasmus+. S tem mislimo na fizično in čustveno varnost. Večino časa se osredotočamo na prvo. Za to zavarujemo prizorišče aktivnosti mladinske izmenjave, poskrbimo, da imajo vsi obvezno zdravstveno zavarovanje, upoštevamo vse prehranske omejitve in tako naprej. Vendar pa je čustvena varnost ravno tako pomembna. Potovanje v tujino, ločitev od doma, spoznavanje velikega števila novih ljudi iz različnih držav, sporazumevanje v tujem jeziku v novem okolju, razpravljanje o potencialno občutljivih temah – vse to je lahko zelo stresno in lahko povzroči škodo, če ni ustrezno naslovljeno. K zaščiti, zagotavljanju zdravja in varnosti moramo pristopiti celovito. Najbolje je, da se tega lotimo tako, da dobro premislimo o vseh vidikih kakovostne mladinske izmenjave, pripravimo oceno tveganja in postopke, s katerimi bomo čim bolj zmanjšali potencialna tveganja ter po potrebi zagotovili učinkovit odziv.

Ocena tveganja je pomembno orodje, s katerim uestimo in spremljamo potencialna tveganja, pri čemer jim dodelimo verjetnost (od zelo malo verjetno do zelo verjetno) in vpliv (od zanemarljiv do hud vpliv). Ocena tveganja mora zajemati praktične vidike, kot so težave s potovanjem, pa tudi duševne in čustvene vidike, kot je soočanje z domotožjem in srečanjem različnih kultur. Opredeliti moramo ukrepe, s katerimi zmanjšamo verjetnost in/ali vpliv določenih tveganj, pri čemer vnaprej načrtamo odzive na posamezne si-

tuacije. Ko preverimo prizorišče, moramo oceniti tudi morebitna tveganja v lokalnem okolju (kot so jezero, insekti, močno sonce, veliko prometa in dostop do barov). Odločiti se moramo, kako bomo ta tveganja naslovili, tako da pripravimo jasne ukrepe v nujnih primerih. Preveriti moramo tudi, kje je najbližja zdravstvena ustanova za nujne primere, in priskrbeti komplet prve pomoči. Prav tako moramo poskrbeti, da je med vodji skupin vsaj nekaj oseb, ki lahko zagotovijo prvo pomoč.

V konzorciju moramo vzpostaviti skupno strategijo. Razlike, ki se kažejo od države do države, je treba upoštevati pri pogojih postopkov in politik. Vsi partnerji morajo poznati nacionalno zakonodajo v svojih državah, ki jim jo posredujemo, nato pa se morajo strinjati glede skupine strategije.

3.1.1 Varstvo in zaščita otrok in mladoletnih oseb

Mlajši od 18 let se v kontekstu mladinskega dela in tudi mladinskih izmenjav štejejo za mladoletne. Četudi mlajše od 18 let opolnomočimo za aktivno odločanje in jim nalagamo odgovornosti, so po črki zakona še vedno otroci. To pomeni, da morajo starši ali skrbniki zanje podati soglasje, vodja skupine pa postane loco parentis – z drugimi besedami, zanje pravno odgovarja. Vodje morajo vseskozi skrbeti za dobrobit in varnost vseh mladoletnih udeležencev.

Pristop k zaščiti, zagotavljanju zdravja in varnosti mladih se razlikuje od države do države. Nekatere države imajo jasne smernice in politike glede oseb, ki delajo z mladimi, kar lahko vključuje tudi preverjanje preteklosti te osebe. Spet druge nimajo jasno opredeljene zakonodaje s tega področja. V določenih primerih obstaja posebna zakonodaja, ki ureja primere, ko mladi potujejo izven svoje države. Nacionalna zakonodaja in politike so sicer najbolj relevantne za državo gostiteljico, a določena pravila veljajo ne glede na to, kje se izvaja aktivnost. Poleg nacionalne zakonodaje so

tudi politike, ki se uporabljajo v mladinskem delu na organizacijski ravni. Na primer nekatere organizacije prepovedujejo uporabo alkohola.

Težave se lahko pojavijo pri starostni meji za privolitve v spolni odnos in starostni meji uživanja alkohola, saj se lahko te meje v državi izvora in državi izvedbe aktivnosti razlikujejo. V teh primerih je najbolje upoštevati najvišjo starost izmed obeh omejitev. V praksi bi to pomenilo, da če skupina mladih pride iz države, kjer je starostna meja uživanja alkohola 18 let, vendar pa se aktivnost mladinske izmenjave izvaja v državi, kjer je ta meja 16 let, upoštevamo višjo starost, torej 18 let. Enako velja za starostno mejo za privolitve v spolni odnos. Na aktivnosti mladinske izmenjave se lahko dogovorimo o enotnem redu glede alkohola za vse starosti. Pomisliti moramo tudi na to, kako bo morebitno dovoljenje za uživanje alkohola za tiste, ki so dovolj stari, vplivalo na mladoletne udeležence.

Z vidika zaščite obeh strani je dobro, da vodja ni nikoli sam z mladoletno osebo. Vodja in mladoletne osebe naj bodo vedno v bližini drugih odraslih oseb, kjer jih bodo te lahko videle in slišale. Če se zgodi situacija, ko mora biti vodja sam z mladoletno osebo, se mora s tem strinjati druga odrasla oseba, ki mora biti seznanjena s tem, kaj počneta in koliko časa bo to trajalo.

3.11.2 Dokumentacija

Priprava dokumentacije je lahko dolgočasno opravilo, vendar so nekatere stvari pomembne za zagotavljanje varnega in zaščitnega okolja. Kopije teh dokumentov je treba v digitalni in papirnatih obliki prinesiti s sabo na aktivnost. **Najpomembnejši dokumenti vključujejo:**

- ➔ Evropsko kartico zdravstvenega zavarovanja (za vse, ki prihajajo iz držav, kjer se ta izdaja) in celovito zdravstveno ter potovalno zavarovanje, ki zajema:

- potovalno zavarovanje (vključno s poškodovanjem in izgubo prtljage);
- odgovornost do tretjih oseb (vključno z, kjer je to potrebno, zavarovanjem poklicne odgovornosti ali zavarovanjem odgovornosti);
- nesrečo ali hudo bolezen (vključno z začasnimi ali trajno nezmožnostjo);
- smrt (vključno z vrnitvijo v domovino, če se projekt izvaja v tujini).

- ➔ Predhodno soglasje za udeležbo s strani starša ali skrbnika za mlajše od 18 let.
- ➔ Zdravstveni obrazec.
- ➔ Vozovnice.
- ➔ Kopije potnih listov ali osebnih izkaznic udeležencev.
- ➔ Kontaktne podatke za nujne primere.

3.11.3 Varstvo podatkov

Izvajalce mladinskih izmenjav glede obdelave podatkov zavezuje pravo EU ter mednarodno in nacionalno pravo o varstvu podatkov. Zakonodaja predpisuje, da se lahko osebni podatki uporabijo samo za namene, v katere so bili posredovani, in da jih je treba po uporabi izbrisati. To še posebej velja za občutljive podatke, ki se nanašajo na prehranske potrebe in zdravje, ter na podatke o verskih prepričanjih in spolni usmerjenosti. Organizacija, ki skrbi za koordinacijo, in vodje lahko zaprosijo samo za podatke, ki jih potrebujejo za izvedbo aktivnosti mladinske izmenjave. Ti podatki se lahko posredujejo samo z dovoljenjem posameznika, in sicer tistim, ki jih potrebujejo. Kontaktnih podatkov udeležencev brez njihovega privoljenja ne smemo posredovati drugim udeležencem. Upravičenci morajo obvestiti osebe, katerih podatki se pošljejo organu, ki

dodeli sredstva, in jim predložiti izjavo o varstvu osebnih podatkov, ki je na voljo na povezavi <https://ec.europa.eu/erasmus-esc-personal-data>. Obstoj soglasij in seznanitev udeležencev z Izjavo o zasebnosti je lahko kasneje tudi predmet preverjanja v nadzornih postopkih nacionalnih agencij.

Pripraviti moramo soglasja za fotografije in video vsebine, s katerimi lahko mladi izrazijo svoje (ne)strinjanje za objavo fotografij in videov na spletu in v dokumentih za komunikacijo. Za mlajše od 18 let morajo soglasje podpisati starši ali skrbniki.

3.11.4 Zgodile se bodo nepričakovane stvari, nekaj bo šlo narobe

Tudi pri dobro načrtovanih projektih se stvari zalomijo. Skupina ne najde vseh članov ali pa kdo v zadnjem trenutku zboli. Vsemu trudu in pripravam navkljub se tem situacijam ne moremo izogniti. Če smo se res dobro pripravili, bomo znali bolje ukrepati in bomo preprečili dodatno škodo za udeležence in projekt.

3.12 ČAS JE ZA IZVEDBO AKTIVNOSTI!

Tu nam pridejo prav seznami, ki so si jih pripravili.

Kaj je dobro znova preveriti, preden se začne aktivnost?

- ➔ **Imamo informacije o prihodih udeležencev?** So informacije, ki jih imamo, jasne in razumljive? Vemo, kam in kdaj udeleženci pripotujejo? Smo uredili prevoz? Smo se dogovorili, kje se dobimo? Ali vsi vedo, kako priti tja?
- ➔ **Ali je nastanitev urejena?** Kdaj smo nazadnje preverili prizorišče oziroma govorili z njegovim upraviteljem? Mogoče so nastale spremembe. Bolje je preprečiti presenečenja v zadnjem trenutku.

➔ **Ali nas bo čakala hrana?** Ali so ponudniki hrane razumeli navodila glede posebnih prehranskih potreb? Najbolje je, če se osebno oglasimo in preverimo podrobnosti v zvezi s prehrano, saj gre za občutljivo zadevo, pri alergijah pa lahko nastanejo hude posledice.

➔ **Ali ima kdo od udeležencev zdravstvene težave?** Ali imamo komplet za prvo pomoč? Kako bomo ravnali v nesreči? Seznaniti se moramo z zdravstvenim stanjem udeležencev, da bomo znali hitro pomagati, če bo treba. Ali so nam udeleženci posredovali kontaktne podatke oseb, ki jih lahko pokličemo v nujnih primerih?

➔ **Imamo vse potrebščine, ki jih potrebujemo?** (Ne samo material za izvedbo programa, temveč tudi pisarniški material, toaletni papir, milo, piškote in čaj – vse, kar potrebujemo.)

Ko poskrbimo za osnovno preživetje skupine, vemo, da bodo vsi siti in na toplem. Nato nadaljujemo preverjanje seznama:

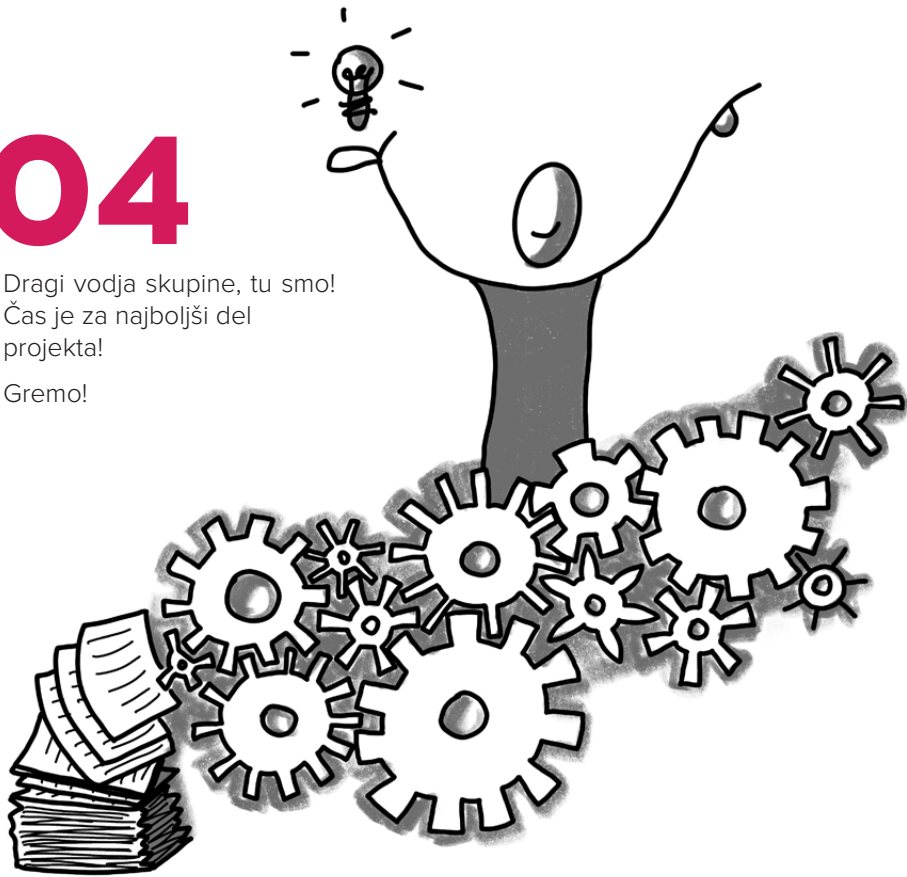
- ➔ Ali je program res pripravljen? Ali so vse vaje nared? Pri partnerjih preverimo, kako jim gre z njihovimi prispevki.
- ➔ Ali je vse pripravljeno za dogodke v lokalni skupnosti? Znova preverimo vse podrobnosti.
- ➔ Ali smo poslali objavo za javnost? Ali je informacija objavljena na spletnih straneh in družbenih omrežjih partnerjev? Ali ima kdo pregled nad medijsko pokritostjo?
- ➔ Trikrat preverimo informacije o prihodih in potovanjih. Smo upoštevali vse udeležence?

To je to, gremo!

IZVEDBA

04

Dragi vodja skupine, tu smo!
Čas je za najboljši del
projekta!
Gremo!

4.1 POTOVANJA IN PRIHODI

Potovanje v državo gostiteljico in prihod v lokalno okolje so za mlade ljudi iz partnerskih skupin najrazburljivejši del projekta. Nekateri od njih sploh prvič potujejo v tujino. Med potovanjem je najpomembnejše, da so vsi varni. Javni prevoz je najboljša izbira. S tem zmanjšamo stroške, varnost pa je v rokah prevoznih podjetij, ki imajo ustrezno usposobljeno osebje in zavarovanje. Načrtovanje poti, nakup vozovnic, priprava prtljage, pravočasen odhod na postajo ali letališče, udeležba v administrativnih in varnostnih postopkih, morebitne zamude, potovalna slabost ali strah pred letenjem ter prihod v popolnoma nov in neznan kraj so lahko utrujajoči in stresni za mlade, ki so poleg tega tudi zelo vznemirjeni. Zato je dobro, da jim ob prihodu damo nekaj časa, da se navadijo na nov kraj. Programa ne začnimo prehitro, prav tako naj bo sprva manj intenziven. Po drugi strani pa so se mladi veselili tega trenutka. Če bi z začetkom čakali predolgo, bi zamudili trenutek največjega navdušenja. Na splošno velja, da moramo z aktivnostmi in odločitvami, ki vplivajo na vse, počakati, dokler ne pridejo vse skupine.

4.2 O, NE! KAJ SE ZGODI, ČE NEKDO NE PRIDE?

Tudi pri najbolje načrtovanih projektih se zgodijo spremembe v zadnjem trenutku. Mogoče partnerju ni uspelo napolniti skupine ali pa je kdo zbolel oziroma ima nepredvidene težave, ki mu/ji preprečujejo udeležbo na mladinski izmenjavi. To ni zgolj neprijetno, temveč ima lahko tudi praktične posledice za projekt in njegov proračun.

V tem primeru se lahko obrnemo na nacionalno agencijo, jim pojasnimo situacijo in preverimo, kaj lahko storimo. Če se mladinske izmenjave udeleži minimalno sprejemljivo število mladih in vodij skupin, to lahko

še vedno izvedemo. Če je udeležencev premalo, se skupina s premalo člani izloči (ni upravičena do prejema sredstev) ali pa se odpove celotna izmenjava. Zato je dobro, da imajo skupine vsaj enega člana več, kot je minimalno število zahtevanih udeležencev, ter da zagotovimo nadomestnega vodjo. Tako bo projekt izveden, četudi se kaj zgodi.

4.3 SKUPINSKA DINAMIKA

Razvoj in skupinska dinamika sta na mladinski izmenjavi zelo pomembna. Med mladinsko izmenjavo hkrati potekajo različni procesi znotraj skupin. Naša skupina, ki je gostiteljica izmenjave, se je izoblikovala in začela spoznavati že v idejni fazi projekta. Med pripravami na mladinsko izmenjavo nam je znotraj skupine uspelo rešiti morebitna nesoglasja, povezali smo se in vzpostavili dobro sodelovanje. Zato bomo lažje sodelovali z drugimi skupinami. Ko se bo aktivnost zaključila, bomo projekt še skupaj končali in pripravili rezultate, nato pa se bo skupina postopoma razšla.

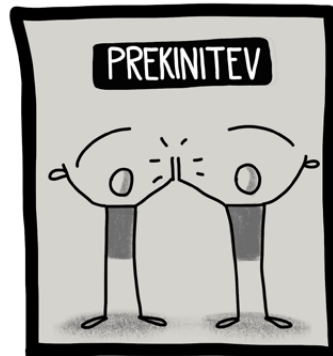
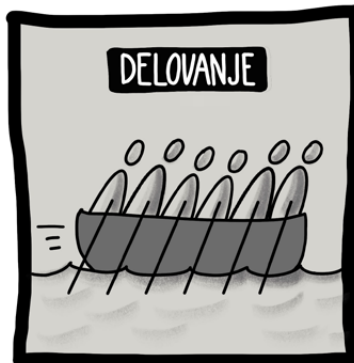
Podobni procesi potekajo tudi v drugih skupinah, vendar pa je bil proces priprave zanje drugačen (mogoče je bil krajši, če so partnerji mlade v skupino vključili naknadno), zato se je med njihovimi člani mogoče razvila drugačna dinamika ali pa se še bo. Lahko se zgodi, da bodo sprva mladi iz iste države iskali podporo drug pri drugem, zaradi česar se tudi skupine, ki prej niso bile posebej povezane, začnejo zapirati. To je normalno, vendar moramo mlade previdno usmeriti, da se odprejo tudi drugim. Ne smemo pozabiti niti na skupino vodij, ki vodijo mladinsko izmenjavo. Vodja skupine, ki gosti izmenjavo, je hkrati vodja te skupine vodij.

4.4 FAZE RAZVOJA SKUPINE

Neformalno učenje pretežno temelji na skupini, ki je eden od glavnih virov tovrstnega učenja. Upoštovati moramo faze razvoja skupine. To je treba upoštevati že na začetku, vendar še posebej v obdobju aktivnosti mladinske izmenjave, ko se zberejo skupine iz različnih držav. Skupinski procesi bodo še bolj izraženi, ko bomo veliko časa preživeli skupaj zunaj običajnih okvirov in dejavnosti.

Opazimo lahko pet faz razvoja skupine ali ekipe:

- **Oblikovanje:** Ustvarijo se prve vezi, a so udeleženci še prijazni in se ne povezujejo na globlji ravni.
- **Viharjenje:** Udeleženci se bolj spoznajo, oblikujejo se zaveznitva, nastajajo napetosti, nestrinjanja in nesoglasja.
- **Normiranje:** Udeleženci počasi spoznavajo, kako se sporazumevati med sabo, vzpostavijo pravila, učijo se konstruktivnega pristopa h konfliktom ter spoznajo svojo vlogo znotraj skupine.

- ➔ **Delovanje:** Skupina ima skupno vizijo in cilj, so asertivni drug do drugega in so na vrhuncu svoje zmogljivosti.
- ➔ **Prekinitiv:** To je čas slovesa, ko se skupina na prijeten način loči in gre vsak član svojo pot.

S tem v mislih se moramo potruditi, da ustvarimo konstruktivno skupinsko dinamiko, v kateri se bodo vsi udeleženci mladinske izmenjave naučili kar največ. To še posebej velja za aktivnost mladinske izmenjave. Zagotoviti moramo podporo v različnih skupinskih procesih in njihovih fazah. V fazi oblikovanja skupin moramo dati poudarek na dejavnosti, katerih namen je, da spoznamo druge in se počutimo dobro med njimi. Tudi faza viharjenja, za katero se mogoče zdi, da bi jo bilo najbolje čim prej zaključiti, udeležencem omogoča, da razrešijo napetosti in svoj odnos poglobijo ter se naučijo pomembnih lekcij. Vendar moramo preveriti, ali se je to tudi res zgodilo. V nasprotnem primeru moramo skupini pomagati, da preide v fazo normiranja, tako da vzpostavimo pravila, pretresemo razdelitev nalog in se vključimo dejavnosti oblikovanja skupine.

Včasih se skupina ne zmore povezati in je v fazi delovanja brez energije. K sreči se to na mladinskih izmenjavah dogaja redko. Po drugi strani pa velja, da se v skupinah, ki so dobro povezane, zgodi čarovnija in zato taka skupina v fazi delovanja izkaže močno energijo, motivacijo in predanost. Ko se aktivnost zaključi in se morajo mladi naslednji dan posloviti, je težko, a program je treba vseeno zaključiti. V fazi prekinitve so udeleženci mogoče bolj čustveni, a jim to pomaga, da gredo naprej bolj zdravo in zadovoljno.

Uspešen razvoj skupin in skupinske dinamike na mladinski izmenjavi pa je odvisen tudi od tega, kako dob-

ro je projekt voden. Na to, kako vsak dojema sebe in druge, vplivajo številna vprašanja glede vključenosti, raznolikosti, zaščite, zdravja in še posebej varnosti udeležencev. Če mladi niso zadovoljni s programom, nastanitvijo, hrano, logistiko in načinom ureditve teh, lahko to zelo negativno vpliva na projekt. Če je program dobro pripravljen in voden ter nagovarja mlade, jim to da energijo za vse, kar sledi: srečanja, povezovanje, spoznavanje in učenje.

4.5 KAKO PRIPOMOREMO K RAZVOJU SKUPINSKE DINAMIKE V TEJ FAZI?

4.5.1 Dejavnosti, ki pripomorejo k oblikovanju skupin

V 2. poglavju smo omenili dejavnosti za oblikovanje skupin, ki se navadno izvajajo med aktivnostmi mladinske izmenjave. To so igrive dejavnosti, ki jih mladi povečini dobro sprejmejo in so tudi zelo koristne. Nekaj jih navadno že vnaprej vključimo v program, ko pa spoznamo skupino, je dobro, če se vprašamo naslednje:

- Ali se nam zdijo sprejemljive dejavnosti za oblikovanje skupin, ki temeljijo na fizični dejavnosti ali stiku med udeleženci? Če da, kakšne so omejitve za udeležbo v določeni dejavnosti? Ali so med udeleženci mladi, ki so gibalno ovirani, slabovidni ali slabše slišijo? Ali so med udeleženci mladi, ki se iz kakršnegakoli razloga (verski, kulturni ali drugi) ne smejo vključevati v dejavnosti, ki predvidevajo fizični stik?
- Ali vse dejavnosti oblikovanja skupin predvidevajo takojšnjo vključitev cele skupine naenkrat? Nekaterim ljudem (ali večini) je težko nemudoma začeti delati v veliki skupini z 20, 30 ali celo 40 udeleženci. Splošno pravilo je, da začnemo delati v manjših skupinah, ki jih nato postopoma širimo. Če je mogoče, zaključimo dejavnost, v katero vključimo celo skupino. To je namreč varnostna mreža za mlade.
- Ljudje se učimo, povezujemo in razvijamo odnose drugače.⁷ To moramo upoštevati pri pripravi dejavnosti za oblikovanje skupin, zato moramo v ta namen pripraviti več različnih nalog.

→ Na voljo je veliko dejavnosti za spodbujanje timskega duha, vedeti moramo le, kje jih najti. Tak primer so orodja SALTO.⁸

4.5.2 Spoznavanje mladih in odzivanje na njihove potrebe

Dobro je, če vsako udeleženko in udeleženca spoznamo osebno, in ne samo v skupini. Tako pridobimo njihovo zaupanje in ugotovimo, kaj potrebujejo, da bi lahko predano in z veseljem sodelovali v izmenjavi. Tako lahko dobimo idejo, kako povezati skupino, in damo priložnost tistim, ki se morda težje vključijo vanjo. Če skupino že poznamo in opazimo morebitno dinamiko moči, ki bi lahko vplivala na sodelovanje vseh udeležencev, je bolje, če najprej opolnomočimo tiste bolj zadržane udeležence, preden se posvetimo dinamiki preostalega dela skupine.

Tudi mladi v naši skupini imajo mogoče drugačne vloge in potrebe, kot so jih imeli v manjši skupini, ki je sodelovala pri pripravi aktivnosti mladinske izmenjave. V večji skupini so lahko bolj zadržani in manj zgovorni in mi se moramo vprašati, zakaj je tako. Mogoče so negotovi, ko morajo spregovoriti v tujem jeziku, ali pa so zadržani med ljudmi, ki jih ne poznajo. Po drugi strani pa se lahko nekateri počutijo zelo samozavestno v vlogi gostitelja, ali ker so bile priprave uspešne in čutijo, da lahko znotraj te skupnosti mladih dobijo glas, ki ga prej niso imeli.

⁷ Ibid

⁸ <https://www.salto-youth.net/tools/toolbox/>

4.6 IGRIFIKACIJA ALI KAKO POSKRBTI, DA BODO DEJAVNOSTI IN TIMSKO DELO ZANIMIVEJŠI?

Ljudje večinoma radi igrajo igre, te so tudi pomemben del sodobne kulture mladih. Igrifikacija pomeni, da ustvarimo privlačno zgodbo, ki pritegne igralce, in v neigralniške kontekste vpeljemo način razmišljanja, ki je značilen za igre. S tem udeležence spodbudimo k reševanju težav in povečamo njihov prispevek. Tako lahko dosežemo vključevanje in empatijo ter poskrbimo za bolj zabavno in interaktivno izkušnjo. Da bi ustvarili privlačno strukturo, ki udeležence pritegne, moramo biti ustvarjalni. Veliko nasvetov lahko črpamo iz ustvarjanja videoiger in tako ustvarimo bolj zabavno, interaktivno in vključujočo dejavnost. Da bi povečali vpliv, moramo poskrbeti za jasno in razumljivo zgodbo, ki pritegne udeležence.

Uvedemo lahko tudi prostovoljne izzive, ki jih nato nagradimo. To je zelo pomemben napotek glede igri-fikacije.⁹ Pri igri imamo vsi radi izzive, nekoliko manj se raje z njimi spoprijemamo v dejanskem življenju. Razi-skave¹⁰ kažejo, da je glavna razlika v tem, da si lahko v igri izzive izberemo ali ne. Dogovorimo se lahko o različnih ravneh udeležbe. Vsi imajo enako nalogo, tisti, ki želijo, pa se lahko odločijo za dodaten izziv, ki bo seveda dodatno nagradjen. S tem pristopom poskrbimo, da vsi opravijo svojo nalogo. Hkrati tistim, ki želijo, damo dodatno spodbudo in motivacijo, tistim, ki jih to ne zanima, pa omogočimo, da se umaknejo, ne da bi se zdelo, da nočejo sodelovati.

Nagrade so lahko nepovezane z dejavnostjo (npr. »Če dosežemo cilj, bomo šli na izlet s kanujem.«) ali pa bolj temeljijo na vrednotah in priznavanju (kot so značke ali naziv Čarovnik) oziroma so mešanica obojega.

Težko se je odločiti, kakšne spodbude bodo bolj delovale pri določeni skupini. Na primer tisti, ki veliko igrajo igre, posvetijo veliko časa odklepanjem dosežkov v njih. Ti sicer ne prinašajo prednosti pri igri, ampak predstavljajo mojstrstvo igralcev. To pa je dovolj za motivacijo.

4.7 DOKUMENTIRANJE, KOMUNIKACIJA IN PREPOZNAVNOST

Zdaj moramo dokumentirati dogajanje in razširiti novice o naši aktivnosti! Nekoga iz skupine je treba zadolžiti za vsakodnevno komuniciranje. Vsebine je treba objaviti tudi na družbenih medijih in v medijih. Dobro je, če to nalogo prevzame izkušen vodja, saj tovrstne dejavnosti vzamejo veliko časa, mladi pa so zaposleni z drugimi stvarmi. Posneti je treba fotografije in jih objaviti, mlade lahko prosimo za kratke zgodbe, sproti lahko objavljamo vsebine na blogu, ki so ga vzpostavili za čas trajanja projekta.

Redno moramo posodabljam objavne na družbenih medijih (od 3- do 4-krat na dan na družbenih medijih, kot sta Facebook in Instagram, še pogosteje na Twitterju), s katerimi poskušamo doseči čim večji krog ljudi. Lokalnim medijem pošljemo približno tri objave za javnost: enega na začetku, enega med potekom aktivnosti in enega po zaključku. Za lokalne medije zna biti najbolj zanimiv dogodek za lokalno skupnost (če ga organiziramo), saj mladinsko izmenjavo konkretno umesti v lokalno okolje.

Preden objavimo fotografije in druge vsebine, moramo preveriti, ali imamo pisno soglasje mladih (oziroma staršev ali skrbnikov, če so udeleženci mladoletni) za objavo.

9 Uporaba elementov iger in tehnik oblikovanja digitalnih iger pri neigralniških težavah, kot so izzivi poslovne ali družbene narave. <https://www.coursera.org/learn/gamification>

10 "A Theory of Fun for Game Design", by R. Koster, 2013.

4.8 MLADINSKA IZMENJAVA PUSTI PEČAT V LOKALNI SKUPNOSTI

Lokalna skupnost nas je opazila že samo zaradi tega, ker smo tam – to velja še toliko bolj, če aktivnost poteka v majhnem kraju ali vasi. Aktivnost mladinske izmenjave vedno pusti pečat v lokalnem okolju. Ta pečat je lahko načrtovan – oživimo lahko sprehajalno pot, prepleskamo zid, organiziramo lokalni festival ali druge dejavnosti v sklopu lokalnih dogodkov. Pečat pa pustimo tudi z vsakodnevnim srečevanjem vodij in mladih obiskovalcev iz tujine z lokalnimi prebivalci na javnih krajih, v prodajalnah, kavarnah, restavracijah ipd. Vpliv teh srečanj pogosto spregledamo in ga ne vključimo v dokumente, kljub temu pa pustijo globok pečat na ljudeh.

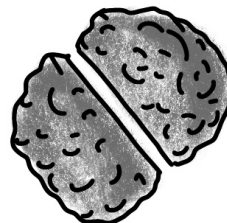
Lokalna skupnost, ki redno gosti aktivnosti mladinskih izmenjav, se navadi na mednarodne skupine mladih, ki se tu in tam pojavijo za kratek čas. Prodajalne in bari se prilagodijo potrebam skupin in interakcija z lokalnim okoljem postane lažja. Lokalne mladinske organizacije se lahko učijo in iščejo navdih pri mladinskih izmenjavah. Obenem bodo skupine iz tujine dobile dragocen uvid v naše lokalno okolje in spoznale vsakodnevno življenje v drugih krajih po Evropi. Obisk turističnih znamenitosti v glavnem mestu je vsekakor dragocena izkušnja, a druženje z lokalnimi prebivalci lahko ponudi povsem nov uvid v določen kraj.

Bodimo ponosni in veseli zaradi skupnih prizadevanj. Tudi lokalno okolje bo zelo verjetno ponosno na nas. Mi smo tisti, ki delamo neke evropske zadeve!

4.9 PRISKRBIMO SI VELIKO POVRATNIH INFORMACIJ IN JIH UPORABIMO

Povratne informacije so dragocen element programov neformalnega izobraževanja, saj udeležencem dajo možnost, da razmislijo o svoji izkušnji, in hkrati omogočajo prilagoditve programa glede na njihove želje in potrebe. Da bi povratne informacije uporabili učinkovito, moramo biti med izvedbo aktivnosti izmenjave prilagodljivi.

Glavni način za pridobitev in uporabo povratnih informacij med aktivnostjo je vzpostavitev skupine za premislek. Ta skupina se mora srečati vsak dan in razmisliti o dnevnem programu. To lahko storijo mladi sami ali v sodelovanju z vodjo. Povratne informacije iz skupin za razmislek je treba vsak dan prenesti na dnevne sestanke vodij. Po vsaki dejavnosti moramo udeležencem pustiti dovolj časa za izpraševanje in razmislek. Ustvarimo varen prostor in manjše skupine. Tako lahko ljudje bolj zdravo izrazijo nezadovoljstvo – včasih morajo samo sprostiti malce napetosti. Nekatere članke skupine lahko tudi povabimo, da se udeležijo sestanka vodij, kjer lahko dajo povratne informacije. Tako bodo imeli občutek, da so slišani. Priporočljivo je, da mladim povemo, kakšne prilagoditve so bile narejene na podlagi njihovih povratnih informacij. Če spremembe niso mogoče, jim moramo jasno povedati, zakaj. S tem okrepimo udeležbo mladih pri vodenju aktivnosti in jih opolnomočimo, da povedo svoje mnenje ter spregovorijo o svojih idejah ter v praksi izkusijo sodelovanje.

4.10 RAZMISLEK O UČENJU IN IZDAJA POTRDILA YOUTHPASS

V 2. poglavju smo povedali, da sta razmislek in vrednotenje ključna koraka pri učenju. To pomeni, da sta nepogrešljiv del mladinske izmenjave. V praksi vrednotenje običajno predvideva zgolj zbiranje informacij s strani udeležencev, s tem pa umanjka temeljit vpogled v procese, ki so potekali med aktivnostjo.

Poleg vsakodnevnega zbiranja vtisov in razmisleka znotraj skupin za razmislek je dobro med aktivnostjo razmisliti in ovrednotiti tudi učne izkušnje in rezultate. To lahko storimo znotraj skupin za razmislek, deloma pa bi morala tak razmislek in vrednotenje potekati na individualni ravni. Pomembno je, da pri tem pripoznamo rezultate in učne elemente, ki se nanašajo na splošne cilje mladinske izmenjave v programu Erasmust+, pa tudi na cilje naše mladinske izmenjave. Za vrednotenje imamo na voljo številne metode. S pomočjo vprašanj lahko vrednotenje usmerimo na področje, o katerem želimo vedeti več.

Med aktivnostjo mladinske izmenjave nam zelo prav pridejo orodja, kot sta Youthpass in okvir ključnih kompetenc, opisana v 2. poglavju. Med aktivnostjo in še posebej na koncu moramo mlade spodbujati, da razmislijo o naučenem in z našo pomočjo ter pomočjo drugih vodij naučeno vključijo v ključne kompetence. Idealen scenarij bi bil videti tako:

- ➔ Na začetku aktivnosti mladinske izmenjave predstavimo orodje Youthpass, ki ga mogoče nekateri udeleženci še ne poznajo. Na tej točki je dobro, če udeležence spomnimo, kaj je mladinska izmenjava in kakšen je njen namen.
- ➔ Nato orodje ponovno omenimo sredi aktivnosti in mladim omogočimo, da se ozrejo nazaj in razmislijo o tem, kar se je zgodilo do tega trenutka in kaj so se naučili.

➔ Zadnji dan, ko se aktivnost zaključuje, temu namenimo veliko časa. To je odličen način za presojo celotnega programa in oceno učnih dosežkov, tudi tistih, ki jih nismo načrtovali.

Papirnata in podpisana potrdila lahko pripravimo na prizorišču aktivnosti ali pa jih izpolnimo, skeniramo ali natisnemo ter pošljemo pozneje, ko se zaključi projekt mladinske izmenjave. To se odločimo sami; nekateri jih raje izpolnijo kakšen teden po zaključku, ko lahko v miru razmislijo o izkušnji.

4.11 KOLIKO JE DOVOLJ IN KOLIKO JE PREVEČ – »ŽIVLJENJE SE ZAČNE NA KONCU CONE UDOBJA.«

Učenje je zabavno, vznemirljivo in nagrajujoče, vendar prinaša določene izzive. Proces učenja se v okviru aktivnosti mladinske izmenjave okrepi, saj vsak dan prinaša novosti in hiter ritem. Vemo, da se morajo mladi spoprijemati z izzivi, vendar jih morajo pri tem spremljati in nadzorovati vodje, tako da breme ni preveliko.

Učenje lahko ponazorimo z različnimi conami, v katerih učeči vstopa v različnih trenutkih. Cona označuje raven izziva, ki ga določena izkušnja prinese posamezniku. Ta se od posameznika do posameznika razlikuje. V »coni udobja« se ne srečujemo z večjimi izzivi, četudi se mogoče srečujemo z novimi izkušnjami in znanjem. Naše osebne vrednote, dožemanje in prepričanja se ne spreminjajo. V coni razširitve se pojavijo vprašanja in priložnost za spremembo dožemanja, stališč in obnašanja. V to cono vstopimo z dejavnostmi, ki so izziv, in/ali dejavnostmi, s pomočjo katerih ljudje svoj pogled na svet in predstave postavijo na preizkušnjo. S tem, ko mladi premagajo tesnobo in preoblikujejo svoje predstave ter ponotranjijo nove izkušnje, širijo svojo cono udobja. Nove izkušnje, o katerih so

razmislili in jih predelali, ne spadajo več v cono razširitve, temveč so zdaj stvar cone udobja, ker se počutijo udobno in varno. Z drugimi besedami – mladi so se nečesa naučili.

Če se cona razširitve preveč razširi, lahko mladi prestopijo v krizno cono, v kateri so ranljivi. Tudi tesnoba in krizni trenutki so lahko dragocena učna izkušnja, če energijo konstruktivno usmerimo in če se to dogaja le občasno. Vendar pa je meja med krizno in panično cono zelo tanka, posledice vstopa v slednjo pa zelo hude. Ko ljudje postanejo panični, se zablokirajo in si želijo zgolj vrnitve v cono udobja. Učenje takrat ni

mogoče. Na tej točki lahko mladi gredo čez čustvene procese, ki jih v programu ne moremo nasloviti in obvladovati.

Naša naloga je mlade spodbuditi, da vstopijo v cono razširitve, zaščititi pa jih moramo pred krizno in panično cono. Če se to zgodi komu od mladih, moramo vodje učinkovito razrešiti situacijo in udeležencu čim prej povrniti občutek varnosti in ugodja.

4.12 MEDKULTURNO UČENJE

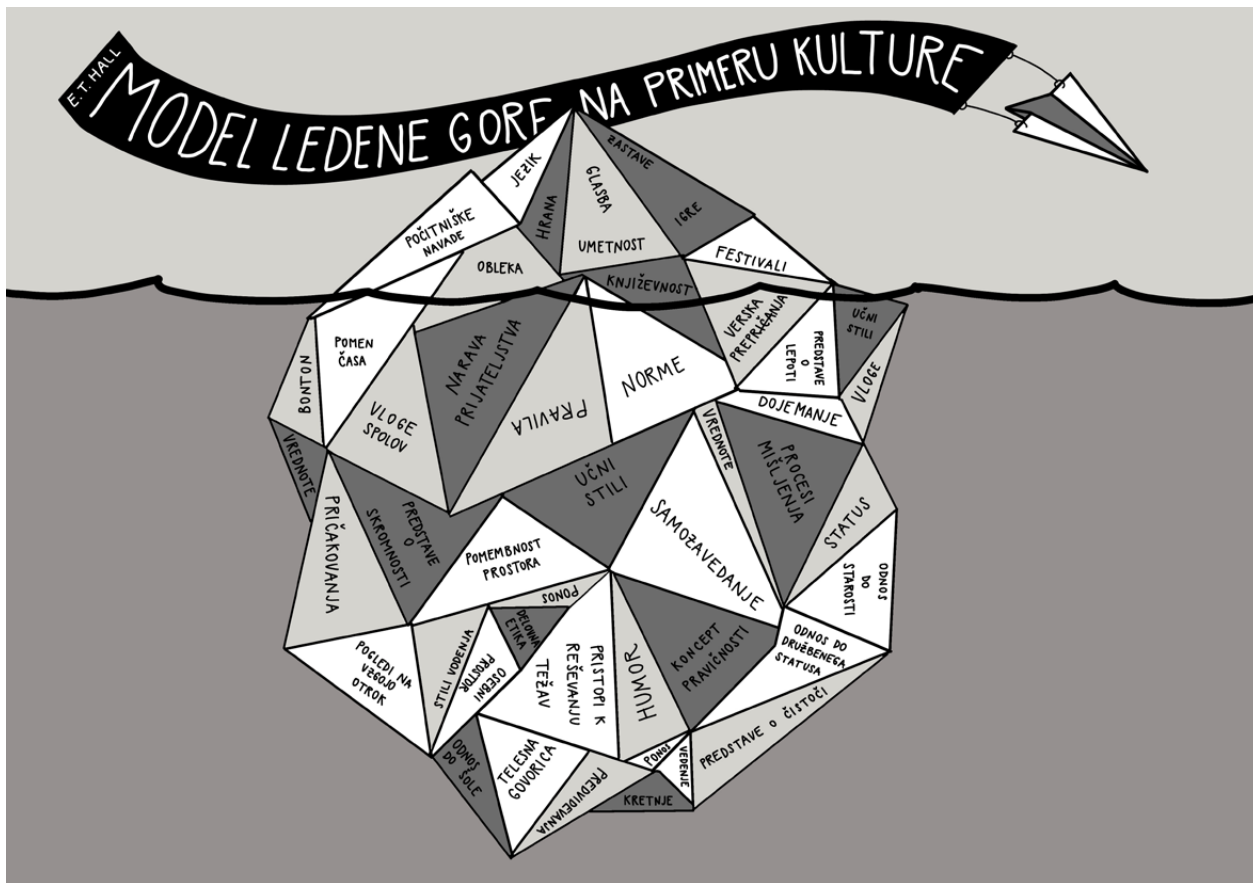
Medkulturno učenje ali učenje na podlagi raznolikosti ni zgolj poglobljen proces mladinske izmenjave, temveč nekaj, kar moramo s programom in aktivnostjo nasloviti neposredno. Tako kot je opisano v 2. poglavju. Medkulturno učenje je pogosto napačno razumljeno in poenostavljeno. Naš pristop k medkulturnemu učenju je naslednji:

- ➔ Vsak (mlad) človek ima svoj svetovni nazor ter nabor vedenj, prepričanj in vrednot oziroma, kot pravijo nekateri, so ti del kulture posameznika.
- ➔ Učenje iz raznolikosti je dolgotrajen proces, v katerem okrepimo svojo medkulturno občutljivost, s tem, ko preizprašujemo svoja vedenja, vrednote in prepričanja.
- ➔ Tako učenje temelji na interakciji z ljudmi različnih ozadij, vedenj, prepričanj, vrednot in svetovnih nazorov.
- ➔ Učenje se ne zgodi samodejno z vsako interakcijo. Tako učenje namreč terja osebno angažma, premislek in kritično razmišljanje.
- ➔ V prvi vrsti se s tem učimo o sebi.

Na vsaki mladinski izmenjavi moramo spodbuditi proces učenja iz raznolikosti. Ne smemo pričakovati, da se bo zgodil samodejno med aktivnostjo mladinske izmenjave, četudi je to najkonkretnjša priložnost za tovrstno učenje, saj se tu zberejo vsi mladi in vodje. Nekatere stvari se bodo zgodile same, saj bo na kupu veliko raznolikosti in mnogo stvari, ki jih je treba raziskati. Zato se bodo zagotovo zgodili določeni uvidi, premisleki in celo spremembe. Toda proces učenja iz raznolikosti bo učinkovitejši, če bomo ustvarili okolje zanj ter organizirali možnosti interakcij. Dejavnosti ne smemo snovati na predpostavki, da raznolikosti in skupne točke članov skupine izhajajo iz njihovih narodnosti. Mlade spodbudimo, da razširijo svoj pogled glede tega.

Da bi spodbudili medkulturno učenja na mladinski izmenjavi (v vseh njenih fazah), moramo vključiti naslednje teme:

- ➔ **Identiteta:** preden spoznajo medkulturno raznolikost, naj mladi razmislijo o tem, kdo in zakaj so, kar so. Na mladinskih izmenjavah se lahko mladi ogromno naučijo o sebi, in to je treba kar čim bolj izkoristiti. Mladi lahko dele svoje identitete odkrijejo s tem, ko iščejo podobnosti in/ali razlike z drugimi.
- ➔ **Dojemanje drugih:** naša identiteta in vrednote ter svetovni nazor, ki izhaja iz njih, vplivajo na to, kako dojemamo realnost in ljudi, ki jih srečamo. Hkrati včasih druge dojemamo na podlagi posplošitev, s katerimi se srečujemo v družbi, na primer v družini ali v šoli, znotraj svoje vere, v medijih in med vrstniki. Mladi imajo zagotovo stereotipe in predsodke, ki se lahko vklopijo v neznanem okolju, kjer so obkroženi z neznanimi ljudmi. To je naravno, saj nam posplošitve omogočajo, da se znajdemo v kompleksni realnosti. Posplošitve so del naših mehanizmov spoprijemanja. Naloga vodij je, da izzovejo in razdrejo tovrstne posplošitve in predpostavke.
- ➔ **Empatija in priznavanje ter spoštovanje razlikosti:** to bi morala biti srčika našega dela z mladimi, nepogrešljiv vidik sprejemanja in učenja iz raznolikosti. Kadar je mogoče, moramo mlade spodbujati k poglobljeni interakciji, ki sega onkraj pogovorov o tem, kaj jedo v Romuniji, kakšne hiše imajo v Londonu ali kako lepo je albansko podeželje. Vsaka interakcija, v katero se vključimo s srcem, in ne samo z razumom, nam prinese globlji uvid. Pomembno je, da se vseskozi preizprašujemo in poskušamo o stvareh razmisлити z drugega zornega kota.

4.13 O KATERIH PRAVILNIH SE MORAMO POGOVORITI?

V okolju, kjer se mladi srečajo z izzivi, moramo vzpostaviti pravila in dogovore. Pri pripravi pravil pa morajo sodelovati vsi, saj s tem ustvarimo skupni prostor. Če vodje sami pripravijo pravila, bodo imeli veliko več dela z njihovim uveljavljanjem, obenem pa bo skupina prikrajšana za aktivno sodelovanje in učenje za krepitev demokratičnega procesa dogovarjanja. Ko enkrat vzpostavimo pravila, veljajo za vse – za vodje in mlade. Vodje morajo spoštovati pravila in s tem biti zgled mladim.

Pravila lahko razdelimo v dve skupini: tiste, o katerih se ne moremo pogajati, in tiste, ki so lahko predmet razprave. Nekatera pravila izhajajo iz zakonodaje (na primer prepoved kajenja v zaprtih javnih prostorih, prepoved uživanja alkohola za mladoletne), druga se nanašajo na organizacijo (npr. hišna pravila lahko predvidevajo, da udeleženci po obroku pobrišejo mize, da udeleženci sobe zapustijo do 10. uri dopoldan na dan odhoda), in jih je treba upoštevati ne glede na skupino, s katero delamo. O drugih pravilnih se lahko pogajamo. Dogovorimo se lahko na primer, da na aktivnosti ne bo alkohola (kar pomeni, da nihče ne bo pil) ali da govori samo ena oseba naenkrat. Pravila, o katerih se lahko pogajamo, morajo biti ne glede na to skladna z glavnimi smernicami programa, saj bomo tako izboljšali okolje za učenje mladih. Ta pravila lahko formaliziramo s skupinskim dogovorom.

S tem, ko sprejmejo skupen dogovor, mladi in vodje jasno izrazijo svoja pričakovanja glede nesprejemljivega vedenja in hkrati dogovor uporabljajo kot orodje odgovornosti. Pogovorimo se lahko o pravilih, ki jih moramo sprejeti skupaj, in o tem, kako se obnašati drug do drugega. Tako oblikujemo skupen dogovor. Skupni dogovor lahko uporabljamo kot živ dokument, ki se posodablja med projektom. Pripraviti moramo seznam ravnanj, ki niso sprejemljiva v nobeni situaciji,

in seznam vedenj, ki bodo naletela na ničelno toleranco (več informacij je na voljo v naslednjem podpoglavju). Skupaj lahko pripravimo tudi smernice ravnanja v konfliktnih situacijah, s katerimi se strinjajo vsi.

To bo v pomoč tistim, ki so jim izziv neznan in nejasno. Veliko ljudi na neznanem terenu zapade v tesnobo, saj se nihče ne počuti varen. Seveda vsa-ko aktivnost mladinske izmenjave zaznamuje veliko nejasnosti, ki izhaja iz raznolikosti udeležencev. Zato lahko ta element omilimo vsaj v operativnem in tehničnem vidiku izvedbe izmenjave. Pogovoriti se moramo, kaj se zgodi, kje in zakaj ter kdo bo zadeve uredil. Zelo preprosto.

4.14 KONFLIKT IN TRANSFORMACIJA KONFLIKTA

Četudi smo odlično načrtovali in pripravili izmenjavo ter se dogovorili o vseh pravilih, lahko vseeno nastanejo nesporazumi in nestrinjanja. Konflikti so lahko nevarnost ali priložnost. V svojem bistvu je konflikt odsotnost sporazuma med dvema ali več stranema. Konflikt je eden od načinov reševanja družbenih naspotij. Konflikti so neizbežen družbeni pojav in naraven del vsakodnevne človeške interakcije. Gre za skupinski proces, ko imajo posamezniki različna mnenja, nasprotujoče si potrebe in različne interese. Kljub temu večino časa uspešno živimo in delamo skupaj. Izogniti pa se je mogoče nasilju, ki je posledica konflikta. Nasilje ni samo fizično, temveč je lahko čustveno, psihološko, verbalno ali spolno. Na aktivnosti mladinske izmenjave se bo najverjetneje zgodil konflikt. Vzemimo to kot priložnost, vodje pa morajo poskrbeti, da se konflikt ne razvije v nasilje.

Čustvom ljudi moramo pustiti, da pridejo na površje. Ko želimo ugotoviti, zakaj je nastalo določeno vedenje, je najpomembnejše poslušati in odprto sprejeti izvor tega vedenja. Ljudi zaradi njihovega vedenja ne smemo soditi, kriviti ali izločiti. Namesto do posameznika moramo biti kritični do vedenja. Za številne je udeležba na aktivnosti mladinske izmenjave v tuji državi zelo intenzivna izkušnja, ki lahko na površje naplavi težave, s katerimi se udeleženci srečujejo na splošno v življenju. Te težave in konflikte moramo nasloviti takoj, ko se zgodijo, vendar ne smemo preveč dramtizirati. Če se krši skupinski dogovor ali se diskriminira, se moramo nemudoma odzvati. V takih primerih imajo vodje podporo skupine, ki jim omogoča, da ukrepajo in znova vzpostavijo varno okolje in nadzor na situacijo.

Pri medosebnih konfliktih morajo vodje izpeljati proces mediacije. To pa se lahko zgodi tudi med vodji, ne samo med mladimi udeleženci. Vsem vpletenim

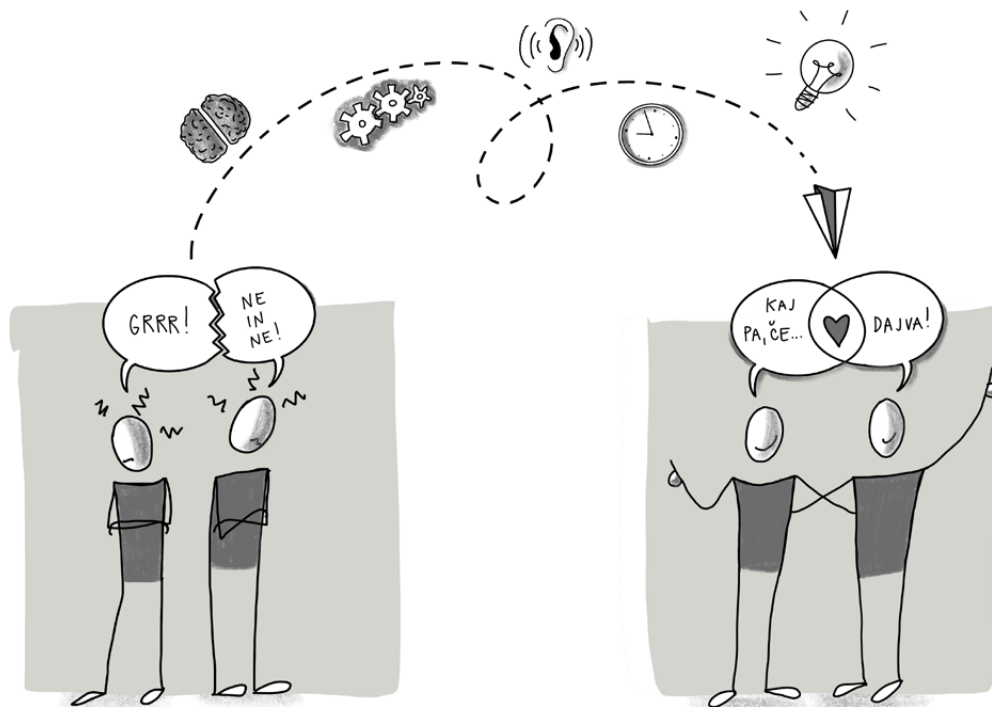
moramo omogočiti, da ločeno izrazijo svoja čustva in pogled na situacijo. Tako lahko zblížamo obe strani, se pogovorimo o čustvih in najdemo skupno rešitev. Včasih je najbolje, če ta proces vodijo vodje skupin, spet drugač pa, če mediacijo prepustimo posameznikom, ki si niso preblizu z vpletenimi.

O osebnih in občutljivih temah se pogovorimo na samem in po potrebi zagotovimo zaupnost. Čeprav je program aktivnosti mladinske izmenjave pomemben, pa so najpomembnejši ljudje. Če je treba program prekiniti ali prilagoditi, da razrešimo konfliktno situacijo, je to v redu.

Da bi omilili napetosti, moramo narediti tudi premor, najbolje na prostem. Tudi pozimi in ko je slabo vreme oziroma če niso vsi za, se odpravimo ven. Opravimo lahko kratko vajo za poživitev, sprehod ali pa gremo preprosto ven za eno uro, ko je temperatura najvišja. Če ne bomo vsega dneva preživel v zaprtem prostoru ob pogovoru, bo to dobro vplivalo na fizično in duševno zdravje.

4.14.1 Ničelna toleranca

Dobro je, če v okviru mladinske izmenjave pri težavnih vedenjih uberemo izobraževalni pristop. Če se mladi pri določenem vedenju počutijo ogrožene, moramo imeti do takega vedenja ničelno toleranco. Če je ogrožena varnost mladih, moramo postaviti jasne meje. O posledicah takega pristopa k določenim vedenjem se morajo vodje skupin dogovoriti vnaprej. V teh primerih lahko posameznika pošljejo domov ali v reševanje težave vključijo starše ali skrbnike in/ali policijo. O tem je treba udeležence obvestiti vnaprej, tako da se že na začetku aktivnosti vsi zavedajo posledic tovrstnega vedenja. Taka vedenja vključujejo: spolne in fizične napade, nepremišljene verbalne zlorabe in namigovanja (npr. homofobne, seksistične ali rasistične opazke), posedovanje drog na aktivno-

sti, grožnje s smrtjo drugemu udeležencu, t. i. *grooming* (ko se poskuša odrasla oseba približati otroku z namenom vzpostavitve odnosa z njim) in spolni odnos z otroki, ki ne dosegajo starostne meje za privolitev v spolni odnos, ali spolni odnos med vodjo in mlado osebo. Četudi vsi upamo, da se tovrstne stvari ne bodo zgodile na aktivnosti mladinske izmenjave, se moramo zavedati, da se te dogajajo na splošno v družbi. Pristop ničelne tolerance uporabimo, da zagotovimo in ohranimo varen prostor, tako za mlade kot za vodje skupin.

4.14.2 Ravnanje ob razkritjih

Mlada oseba lahko sovrstniku ali vodji razkrije na primer zlorabo, ki se dogaja ali se je zgodila, oziroma opozori na nevarnost te. Udeleženci mladinskih izmenjav se srečajo z obilo samorefleksije in pogovori z drugimi. Zaradi intenzivne izkušnje aktivnosti mladinske izmenjave in varnega prostora, v katerem ta poteka, se mlada oseba lahko počuti dovolj varno, da spregovori o osebni izkušnji zlorabe, na katero se je treba odzvati.

Če nam mlada oseba zaupa, da je bila ali je žrtev zlorabe oziroma da ji preti nevarnost zlorabe, bodisi z obnašanjem bodisi besedami, ji moramo prisluhniti. Pojasniti moramo, da razkritja ne moremo obdržati zase, temveč moramo ukrepati in ji/mu bomo pri tem stali ob strani. Naša naloga ni, da sprašujemo in zasllišujemo, temveč da prisluhnemo. Ponovimo, kar smo slišali, zato da se prepričamo, ali smo pravilno razumeli povedano.

Če je mlada oseba neposredno ogrožena, moramo obvestiti policijo. Če ni neposredne ogroženosti, o tem obvestimo vodjo skupine, v katero mlada oseba spada (če je to primerno). Prav tako o tem obvestimo osebo, ki je v organizaciji pošiljateljici zadolžena za varnost. Skupaj nato določimo nadaljnje korake za zaščito mlade osebe in se dogovorimo, kako bomo ravnali v zvezi z razkritjem.

4.15 ZAKLJUČEK SKUPINE IN PROCESA

Konec aktivnosti mladinske izmenjave ne pomeni, da ne bomo več prijatelji in da se ne bomo nikoli več videli. Vendar pa je aktivnosti konec in verjetno se celotna skupina naenkrat ne bo nikoli več srečala. S tem udeležence najboljše seznanimo tako, da ustrezno zaključimo proces.

Na tej točki poskrbimo, da skupina zaključi svoje naloge, zapre morebitna odprta vprašanja in energijo usmeri v povabilo k novim dejavnostim. Zaključimo vse procese, ki smo jih začeli (proces skupine za premislek, učne cilje in namene, procese skupine za čiščenje), nič ne sme ostati nedokončano. Pripravimo prijeten poslovilni dogodek za večjo skupino, ki ustreza našemu slogu in projektu. Dejavnosti zaključevanja so pomembne, da skupaj priznamo in se veselimo uspeha, ki smo ga dosegli, ko smo bili skupaj. Prav tako so te dejavnosti pomembne za prepoznavo dobrih praks, ki jih lahko ponovimo na novih aktivnostih

z novimi skupinami v prihodnje. Če aktivnost ni bila uspešna, se s skupino o tem pogovorimo in jih spodbudimo, da lekcije prenesejo na druge projekte.

Mladim moramo dati tudi priložnost, da se primerno poslovijo drug od drugega in da izkušnjo zaključijo. To je pomemben del učenja in jim pomaga, da gredo naprej. Mlade moramo na tej točki spomniti, da projekt mladinske izmenjave še ni zaključen. Spodbuditi jih moramo k temu, da projekt ovrednotijo in delijo rezultate v svojih domačih okoljih.

Na željo udeležencev lahko zadnji večer pripravimo poslovilno zabavo. Najbolje je, če pri njih preverimo, česa si želijo. Mogoče je bolje, če večjo zabavo pripravimo sredi tedna, saj bi si lahko udeleženci zadnji večer želeli preživeti bolj mirno in poklepetati s svojimi novimi prijatelji.

4.16 VREDNOTENJE

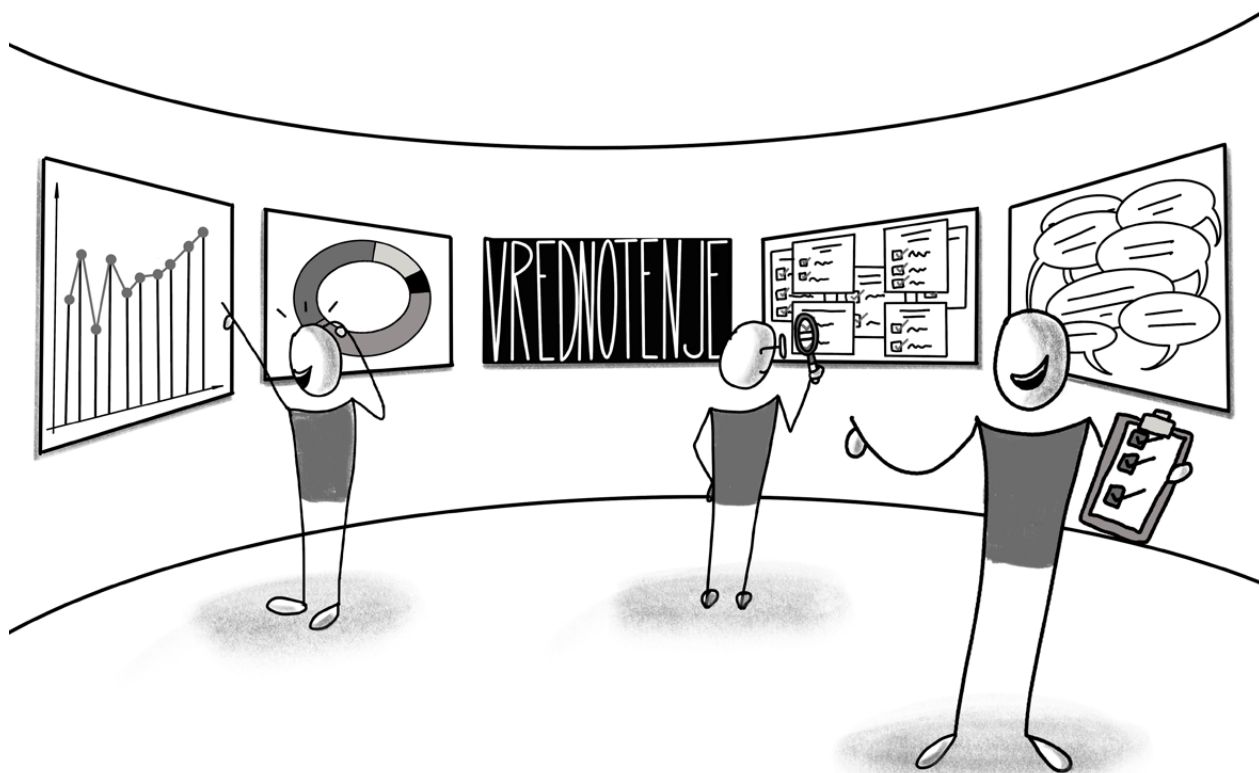
Vrednotenje pomeni zbiranje in analizo informacij v okviru projekta, s čimer želimo ovrednotiti njegov namen, cilje in kazalnike ter ustvariti pregled izidov in izložkov. Vrednotenje se izvede v več korakih. To ni dejavnost, ki jo izvedemo samo enkrat ob koncu projekta, temveč zaokrožitev vseh informacij, ki smo jih zbrali v procesu. Nekako je aktivnost mladinske izmenjave najpomembnejši del projekta, zato je pomembno, da tudi ob koncu te izvedemo ustrezno vrednotenje.

V sklopu aktivnosti mladinske izmenjave vrednotimo tri glavne elemente, to so logistika, izobraževalni program in skupina. V sklopu logistike ovrednotimo prizorišče, komunikacijo in posredovane informacije. Program se lahko vrednoti na podlagi programskih vsebin, učnih izidov, dejavnosti, metod in kakovosti izvedbe. V zvezi s skupino pa vrednotimo vzdušje, podporo olajševalcev in vodij skupine, vključenost mladih

in njihovo raznolikost. Najbolje je, če za vrednotenje aktivnosti, ki temelji na neformalnem učenju, uporabimo različne interaktivne metode, ki jih kombiniramo s »klasičnimi« orodji, kot je vprašalnik. Z vrednotenjem pridobimo kvantitativne podatke (številke in opredeljene končne stvari oziroma ocene: »na lestvici od 1 do 10«) in kvalitativne podatke (lastnosti ali značilnosti: »Kaj je bil tvoj največji učni dosežek med aktivnostjo izmenjave?«). Obe vrsti podatkov sta pomembni, saj opisujeta različne vidike projekta.

4.16.1 Vrednotenje s strani udeležencev

Zelo koristno je, če z udeleženci opravimo vmesno vrednotenje aktivnosti mladinske izmenjave. Naj bo to vrednotenje kratko in enostavno. S tem dobimo dragocene informacije o tem, kako poteka projekt in ali obstajajo zadeve, ki jih moramo nasloviti. Obenem s tem mlade opomnimo, da so del učnega procesa, ter jim damo vedeti, da imajo našo podporo kot posamezniki in skupina. Tudi ob koncu projekta moramo mlade prositi za njihovo mnenje o tem, v kolikšni meri smo dosegli zastavljene cilje.

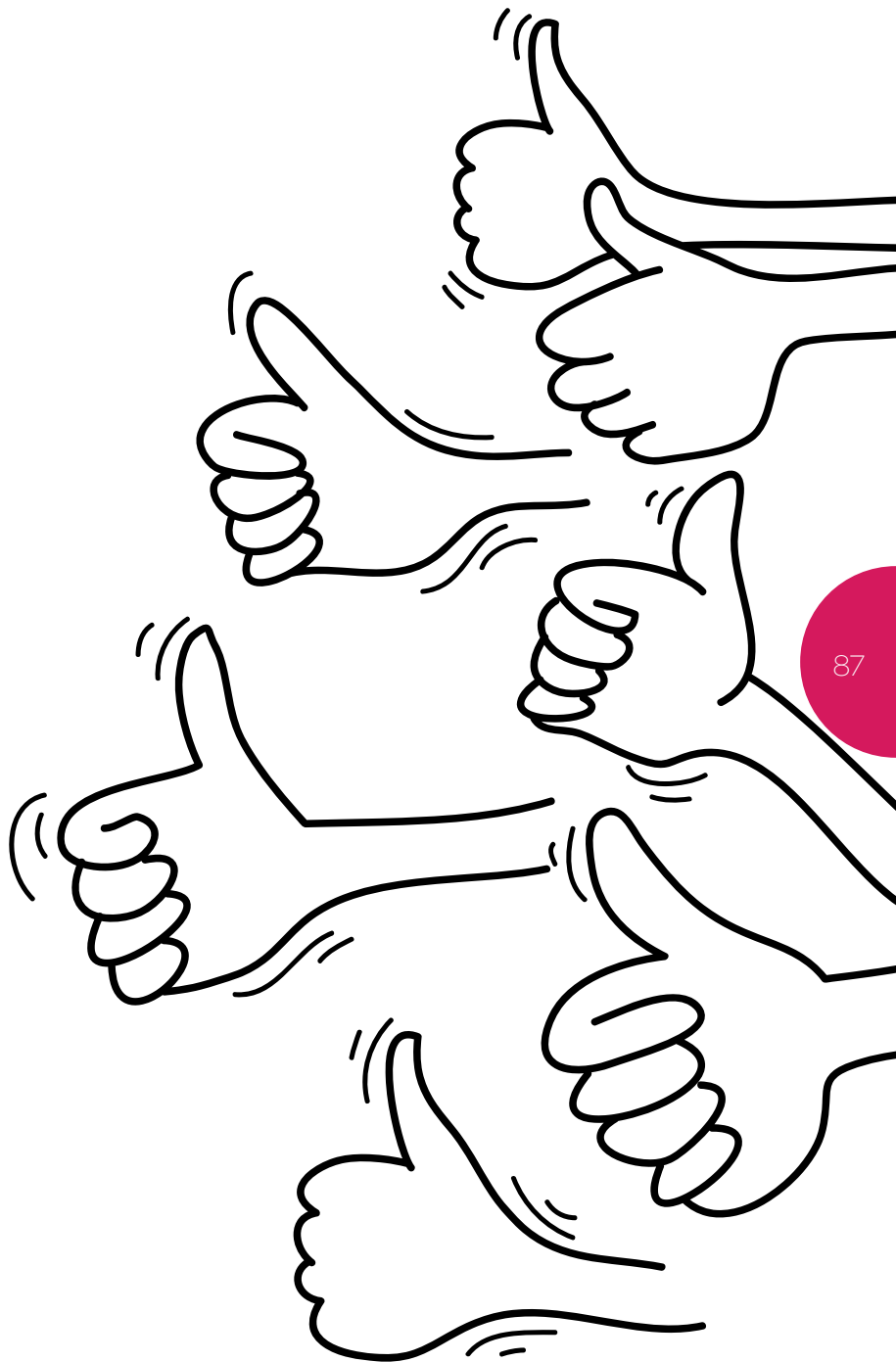
4.16.2 Vrednotenje s strani ekip

Organizatorji in vodje skupin se morajo srečati v živo ali prek spleta in se pogovoriti o celotni mladinski izmenjavi. Opraviti je treba končno vrednotenje po zaključeni aktivnosti in tudi redna vrednotenja med trajanjem projekta. Zapisniki vsakodnevnih srečanj vodij morajo odsevati končno vrednotenje aktivnosti mladinske izmenjave. Ekipa si lahko pri končnem vrednotenju pomaga z naslednjimi vprašanji:

- ➔ **Ali smo dosegli cilje projekta?**
- ➔ **Kako bi ocenili timsko delo in komunikacijo?**
- ➔ **Kaj je šlo res dobro?**
- ➔ **Kaj je šlo slabše?**
- ➔ **Kaj lahko storimo naslednjič?**
- ➔ **Kakšni bodo naši nadaljnji koraki?**

4.16.3 Uporaba rezultatov vrednotenja

Vse zapisnike srečanj ekipe, povratne informacije in podatke vrednotenja shranimo na enem mestu, kjer so dostopni vsem. Ti podatki nam bodo olajšali poročanje, uporabimo pa jih lahko tudi za prihodnje mladinske izmenjave. Prav tako so to dokazi, ki jih lahko uporabimo, če nastanejo težave po aktivnosti mladinske izmenjave. Obenem so lahko osnova za dodatne ukrepe, kot je pomoč udeležencu po vrnitvi domov, ali pa jih uporabimo pri ponovnem pisanju spremenjenih vsebin za poznejšo uporabo. Vrednotenje ni samo sebi namen. Če želimo, da ima neki pomen, moramo rezultate tudi uporabiti.

05 NADALJNJE SPREMLJANJE

Čestitke, dragi vodja, konec je!
Pa je res?

5.1 PROSLAVIMO SVOJ USPEH

Ko se aktivnost zaključi, si je dobro vzeti dan ali dva, da se naspimo, preživimo nekaj časa z družino in prijatelji, gremo teč ali pogledamo vse sezone najljubše TV-serije ter odgovorimo na sporočila, za katera ni bilo časa med hektično izmenjavo.

Ko se prah poleže, moramo razmisliti, kako naprej. Aktivnost mladinske izmenjave je zaključena, a projekt še vedno traja. Čaka nas še veliko dela.

Toda pred tem si vzemimo čas za praznovanje. To ne pomeni, da moramo pripraviti še eno zabavo – jo pa seveda lahko. Umirimo se in s ponosom razmislimo o svojih dosežkih. Uspeh, navdušenje, predanost in dobri rezultati niso nekaj samoumevnega.

5.2 VRNITEV IN PONOVA INTEGRACIJA MLADIH

Četudi gre za kratkotrajno aktivnost mobilnosti, lahko mladi v okviru aktivnosti mladinske izmenjave doživijo tako močno izkušnjo, da imajo lahko po vrnitvi v vsakodnevno življenje čustvene težave in potrebujejo pomoč. Za varno vrnitev in zadovoljstvo udeležencev lahko poskrbimo tako, da jim pomagamo pri ponovni integraciji.

Pri tem je ključno, da pripravimo dobre nadaljnje korake. Mladi bodo tako ostali povezani z mladinsko izmenjavo, hkrati pa jih bo to motiviralo za nadaljnje delo v lokalni skupnosti ter tudi pri prihodnjih projektih mladinskih izmenjav. Upoštevati moramo, da lahko mladi z manj možnostmi potrebujejo dodatno, njim prilagojeno podporo pri ponovni integraciji v domače okolje.

5.3 KAKŠEN UČINEK JE IMELA IZMENJAVA, ČE SPLOH?

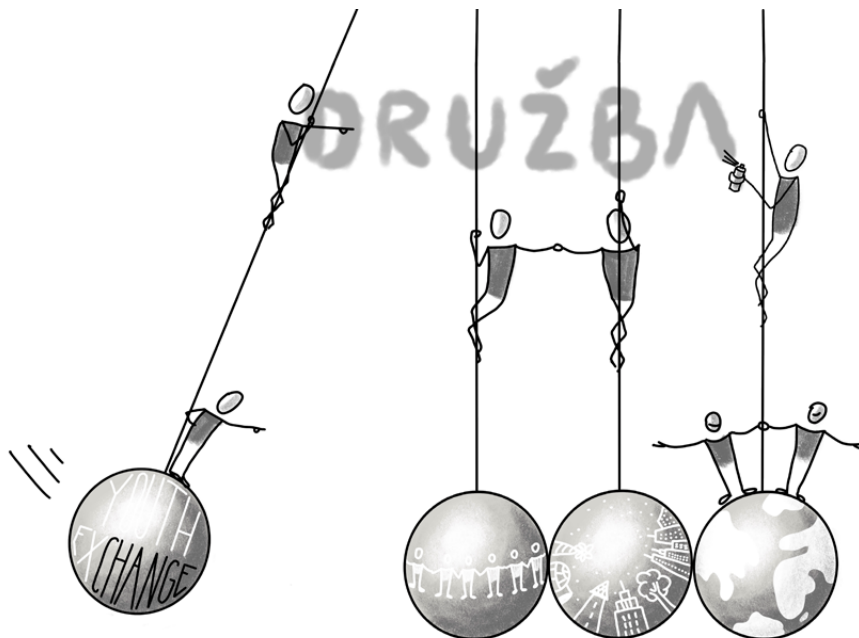
Za določitev nadaljnjih korakov moramo razmisliti o predhodnih korakih in o tem, kam so nas pripeljali. Vpliv mladinskega dela razumemo kot učinek aktivnosti in njihovih rezultatov na ljudi, prakse, organizacije in sisteme. Preprosto povedano, gre za temeljno spremembo, ki je rezultat določene aktivnosti. Mladinske izmenjave so orodje pozitivnih družbenih sprememb in boljša vizija prihodnosti. Da bi strateško pristopili k vplivu mladinskih izmenjav, moramo videti širšo sliko. Razumeti moramo, zakaj lahko mladinske izmenjave res vplivajo na življenje mladih in na njihove skupnosti.

Učinek je lahko kratko-, srednje- in dolgoročen.

- ➔ **S kratkoročnim učinkom** mislimo takojšnje spremembe v življenju posameznika in spremembe glede njegove vključenosti oziroma spremembe v dejanjih določene organizacije.
- ➔ **Srednjeročni učinek** nastopi po nekaj mesecih in odseva strukturne spremembe, kot je razvoj določenih kompetenc ali razvoj novega partnerstva.
- ➔ **Dolgoročni učinek** pa se nanaša na trajnostne spremembe in nastopi šele čez dlje časa. Je bolj splošne narave in ga povezujemo z osebnim razvojem ali družbenimi spremembami.

Ta učinek lahko opredelimo tudi z vidika njegovih prejemnikov, to so mladi, lokalne skupnosti in širša sistemska raven. Vsi deležniki projekta bodo izkusili določeno raven pozitivnega učinek.

Vendar pa je lahko zahtevno učinkovito dokazati učinek. Zato je treba že v fazi načrtovanja projekta določiti kazalnike, ki bodo v podporo ciljem projekta, tako kot smo opisali v 2. poglavju. Da bi ocenili učinek, lahko zberemo kvantitativne in kvalitativne podatke. V ta namen lahko od tri do šest mesecev po mladinski izmenjavi pošljemo vprašalnik ali anketo.

Namesto tega lahko, prav tako v tem obdobju, organiziramo tudi fokusno skupino.

Organizatorji lahko pripravijo nove vprašalnike in orodja, ki so narejeni posebej za merjenje srednje- in dolgoročnega učinka po več mesecih ali letih. Uporabijo lahko tudi kvantitativne in kvalitativne metode, kot so fokusne skupine, intervjuji in raziskave s pomočjo vprašalnikov. Med načrtovanim trajanjem projekta bo kratkoročni učinek viden takoj – tega moramo izmeriti in dokumentirati. Srednje- in dolgoročni učinek pa se bosta pokazala, ko bo projekta konec. Pripravimo si opomnike za merjenje dolgoročnega učinka tudi po tem, ko se projekt že zaključuje.

5.4 REZULTATI PROJEKTA

Rezultati projekta so dosežki mladinske izmenjave – pri tem se vrste rezultatov spreminjajo glede na vrsto projekta. Rezultate lahko razdelimo na fizične učinke in izide. Fizični učinki so otipljivi in vidni rezultati oziroma posledice, ki jih lahko izmerimo. Nekaj primerov fizičnih učinkov mladinske izmenjave: ulični dogodki, fotografije in videi, spletne platforme, nove namizne igre in poročila.

Izidi pa so bolj abstraktne narave. Razumemo jih lahko kot dodano vrednost in jih navadno težko merimo. To pa ne pomeni, da so manj pomembni kot fizični učinki. Vključujejo lahko: večjo ozaveščenost o določeni temi, nove metode in pristope, večjo odprtost za raznolikost in večjo pripravljenost za pomoč mladim, mladinskim organizacijam in mrežam. Dosežejo jih lahko mladi, partnerji ali drugi deležniki, vključeni v projekt mladinske izmenjave.

O rezultatih projekta lahko komuniciramo na različne načine:

- ➔ **Komunikacija** (širjenje) informacij o rezultatih projekta vsem zadevnim deležnikom.
- ➔ **Izrada** (uporaba) izidov in rezultatov projekta, pri čemer pazimo, da ti niso uporabni zgolj za projektne partnerje, temveč tudi za širšo skupnost.

S komunikacijo in izrabo lahko poskrbimo, da učinki in izidi mladinske izmenjave sežejo še dlje in s svojim sporočilom dosežejo še več ljudi. To je lahko tudi orodje, s katerim izpostavimo prizadevnost in udeležbo mladih pri projektu ter javno proslavimo njegov uspeh. Z mladinskimi izmenjavami lahko naša organizacija pridobi ugled. V vse te dejavnosti pa moramo seveda vključiti mlade in partnerje!

5.5 USTVARJANJE FIZIČNIH UČINKOV PROJEKTA

Posnamemo lahko videe, za kar ne potrebujemo profesionalne opreme. Kamere pametnih telefonov so navadno dovolj, da z njimi posnamemo pomembne trenutke in vsebine, na voljo pa je tudi veliko brezplačne programske opreme za urejanje videov. Za pripravo promocijskih materialov in posnetkov lahko uporabimo naslednja brezplačna orodja, ki so profesionalna in zanimiva:

- ➔ **Urejanje videov:** YouTube, iMovie za iOS, Powerdirector za Android.
- ➔ **Urejanje fotografij:** PicMonkey, Fotor, Powtoon.
- ➔ **E-novičniki:** Mailchimp.
- ➔ **Infografike:** Piktochart.
- ➔ **Oblikovanje:** Canva.

Pri uporabi fotografij s spleta ali fotografij, ki so jih posneli udeleženci projekta, moramo biti pazljivi. Za objavo fotografij, na katerih so mladi, moramo imeti dovoljenje posameznika, fotografije s spleta pa morajo imeti za nadaljnjo objavo licenco Creative Commons (sicer si lahko nakopljemo precejšnjo kazen za kršenje avtorskih pravic).

5.6 PREPOZNAVNOST

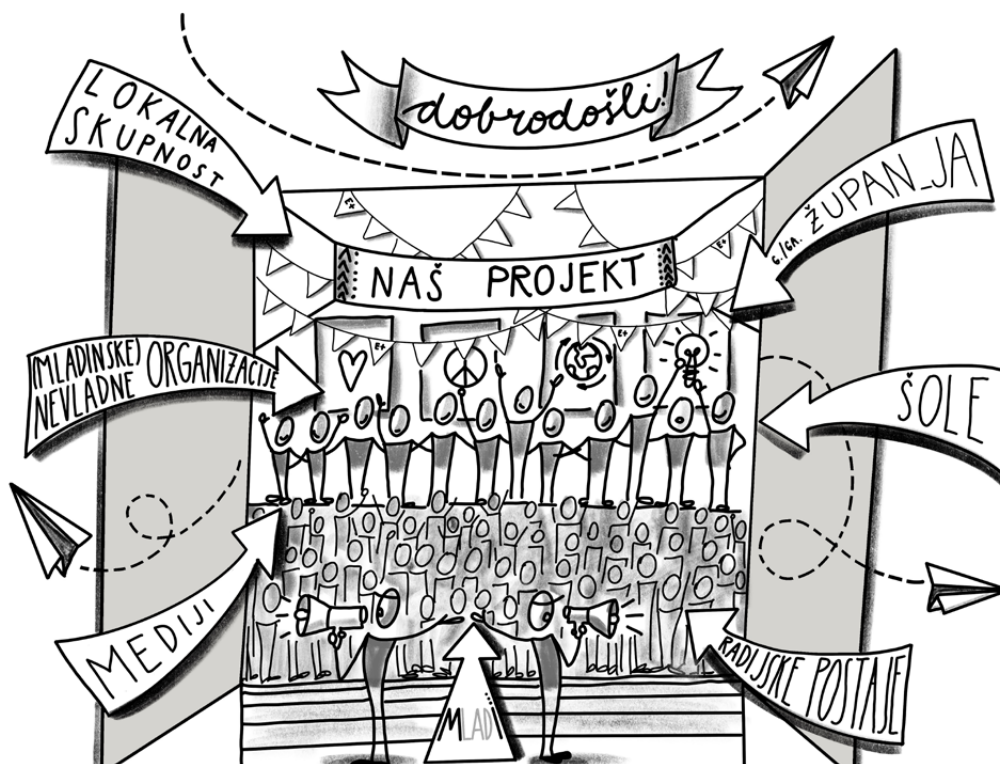
Ob prejemu finančne podpore za mladinsko izmenjavo v programu Erasmus+ so predvidene določene pogodbene obveznosti. Povečini se nanašajo na prepoznavnost in določajo, da morajo prejemniki jasno navesti podporo Evropske unije v vseh komunikacijah in gradivih, ki se nanašajo na projekt. Te navedbe je treba pripraviti v skladu z določili v sporazumu za delitev sredstev.

5.7 NAČRT KOMUNICIRANJA REZULTATOV

V komunikacijske dokumente in aktivnosti ne smemo vključiti česarkoli. Tako kot na splošno pri projektu moramo razmisliti o vplivu, ciljnih skupinah in o tem, kaj lahko realno naredimo z viri, ki jih imamo na razpolago. V sodelovanju s partnerji in mladimi pripravimo načrt, ki ga lahko izpeljemo skupaj:

- ➔ **Dokumentiranje rezultatov projekta** bo lažje, če bomo sledili, beležili in dokumentirali proces razvoja in vpeljave izida. Tako bomo lahko z rezultati seznanili tudi tiste, ki jim niso bili priča v živo. Pri neotipljivih izidih projekta je ta proces še toliko pomembnejši.

- **Najprej določimo svoje ciljne skupine;** odločiti se moramo, koga želimo doseči, in razmisliti, kako težko jih je osvojiti. Pomisliti moramo tudi na to, koliko vpliva bo imelo, če jih dosežemo.
- **Razmisliti moramo o primernih komunikacijskih kanalih,** kot so platforma z rezultati projekta, spletne strani, dejavnosti v živo, družbeni mediji in javni dogodki.
- **Opredeliti moramo aktivnosti in ključna sporočila.** Razmisliti moramo, kakšne aktivnosti želimo izpeljati, da pridemo do cilja in pri prejemnikih dosežemo spremembo. Te aktivnosti morajo biti usmerjene v naše ciljne skupine in uporabiti moramo izide projekta mladinske izmenjave.
- **Pripraviti si moramo proračun in načrt virov ter razdeliti naloge.**

5.8 DOGODEK ZA KOMUNICIRANJE REZULTATOV IN DRUGE NADALJNJE AKTIVNOSTI

Po mladinski izmenjavi lahko organiziramo dogodek, s katerim rezultate izmenjave predstavimo širši množici; to je eden od elementov kakovosti. Gre za odličen pristop, s katerim lahko partnerske organizacije vsaka v svojem lokalnem okolju povečajo vpliv. Najbolje je, če se tak dogodek pripravi približno dva tedna po zaključku aktivnosti mladinske izmenjave. Tak dogodek mladim daje nekaj, na kar se lahko osredotočijo po mednarodni izkušnji. Ne nazadnje je to tudi odlična priložnost, da se člani skupin ponovno srečajo na lokalnem dogodku. Nastalo bo veliko fotografij, ki jih bodo videli vsi, in pogovor bo znova oživel. Če organiziramo dogodek z izobraževalno noto, bo imela od tega korist tudi lokalna skupnost.

Primeri nadaljnjih aktivnosti vključujejo:

- ➔ Kratka predstavitev mladinske izmenjave.
- ➔ Fotografska razstava na temo mladinske izmenjave.
- ➔ Predstave, ki smo jih uprizorili med mladinsko izmenjavo in jih zdaj lahko ponovimo za lokalno skupnost.
- ➔ Ulični dogodki na temo mladinske izmenjave.

5.9 LOBIRANJE ZA SPREMEMBO POLITIKE

Z rezultati mladinske izmenjave lahko pritismo na lokalne odločevalce glede sprememb na področjih, ki so pomembna za nas in za mlade, s katerimi delamo. Na splošno lahko z dobrimi rezultati lobiramo za večjo udeležbo mladih v procesih odločanja. Vedeti moramo, da se politike in odločitve sprejemajo na vseh ravneh v družbi. Zakaj torej ne bi začeli na lokalni ali občinski ravni?

5.10 PRISPEVEK H KAKOVOSTI MLADINSKEGA DELA

Če je naša mladinska izmenjava prinesla otipljive učinke, nova orodja in metode, ki so jih razvili mladi, jih lahko damo v uporabo z drugimi ter tako neposredno vplivamo na spremembe ter prispevamo h kakovosti na področju mladine. Sklenemo lahko tudi nova partnerstva na lokalni, državni in/ali mednarodni ravni.

5.11 PLATFORMA ZA REZULTATE PROJEKTOV

Evropska komisija upravlja platformo za rezultate projektov, kjer so predstavljeni projekti Erasmus+. Narejena je bila z namenom, da se na njej predstavijo projekti, ki se financirajo v programih, in primeri dobrih praks ter zgodbe o uspehu. Na platformi je mogoče najti tudi izdelke, rezultate in intelektualne učinke, ki izhajajo iz projektov. Platforma omogoča iskanje po posameznih področjih.

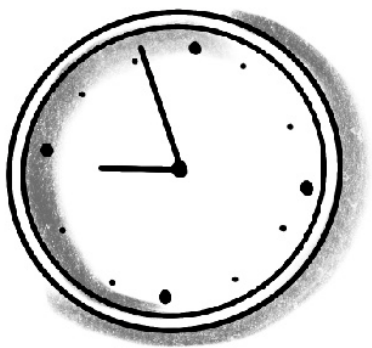
5.12 A SAMO ŠE ENA MLADINSKA IZMENJAVA?

Pomembno vprašanje, ki si ga morajo zastaviti vodje, je, ali si želijo ponovnega sodelovanja. Vprašati se morajo tudi, ali so se med mladinsko izmenjavo pojavile nove potrebe, ki bi jih veljalo nasloviti z nadaljnjimi aktivnostmi ali novim projektom. V prvi vrsti moramo razmisliti o tem, kakšna naj bi bila analiza potreb in potencialnih ciljev nadaljnje aktivnosti. Zatem se moramo odločiti, ali bi vanjo vključili iste partnerje, in razmisliti tudi o tem, kako jo izpeljati. To pravzaprav pomeni, da se moramo vrniti v fazo raziskovanja in začeti znova. Ocenjevalci projektov so načeloma naklonjeni nadaljnjim aktivnostim mladinske izmenjave, vendar pa financerji načeloma iščejo inovativne projekte in rezultate, in ne samo izmenjav, ki so same sebi namen. Če želimo pripraviti novo prijavo na osnovi rezultatov tega projekta, moramo pojasniti, kako bomo dosegli napredek.

5.13 ZAKLJUČEK PROJEKTA

Končno poročilo s podporno dokumentacijo po zaključku projekta pripravi prijavitelj v sodelovanju s partnerji. Vsak partner lahko prevzame svoj del pri pripravi poročila ali pa vsak od njih odgovori na vprašanja iz lastnega zornega kota. Prijavitelj mora besedilo spraviti v končno obliko. Preden oddamo poročilo, ga moramo poslati v pregled partnerjem.

Pomembno je, da se zahvalimo vsem, ki so pri projektu sodelovali ali so ga podprli. Z nekaterimi se dogovorimo za predstavitev rezultatov, drugim pošljemo samo zahvalno pismo. Če želimo gojiti odnos še naprej, se jim lahko zahvalimo osebno in jih obdarimo. Darila naj se nanašajo na mladinsko izmenjavo – to so lahko rezultati projekta, majica mladinske izmenjave ipd. Pri predstavitvi mladinske izmenjave na dogodek povabimo vse vpletene in jim predstavimo dosežke ter rezultate projekta. Zagnani mladi udeleženci bodo najverjetneje pustili največji vtis, zato jim prepustimo predstavitev. Mlade spodbudimo, da spregovorijo tudi o neformalnih dejavnostih. Po potrebi lahko vodja skupine predstavi celotno organizacijo.

5.14 LASTNO VREDNOTENJE IN IZKUŠNJA

Dragi vodja, ko se zadeve umirijo, praznovanja zaključijo in sklenejo dogovori, si je dobro vzeti čas za osebni razmislek.

Zatečemo se lahko k najljubši metodi vrednotenja in si hektično aktivnost, v kateri smo sodelovali od začetka projekta, ogledamo z večje razdalje. To je bilo zagotovo fantastično popotovanje. Poskušajmo presoditi celoten proces:

- ➔ **Kdaj se je začelo?**
- ➔ **Kateri so bili prvi izzivi, ki smo jih morali premagati?**
- ➔ **Nas je na dogodivščini spremljal mentor, na primer izkušen kolega ali dober prijatelj? Kdo je to bil in kaj smo se naučili? Ali smo prosili za pomoč, ko smo jo potrebovali? Smo dobili pomoč?**
- ➔ **Pomislimo na vse zanimive ljudi, ki smo jih spoznali na svoji poti. Katere dobre značilnosti so na nas pustile največji vtis? Kaj smo se od njih naučili?**
- ➔ **Ali smo zadovoljni z vlogo, ki smo jo imeli v tem procesu? Kako smo se izkazali?**
- ➔ **Ali bi naslednjič zagotovo kaj spremenili?**
- ➔ **Ali smo si v nekem trenutku rekli, da bo to katastrofa?**
- ➔ **Kaj smo se iz izkušnje naučili?**
- ➔ **Kako bomo uporabili naučeno?**
- ➔ **Kaj je bil najtežji del slovesa?**
- ➔ **Bi ponovili? S kom drugim ali drugače?**

Vse to so elementi potovanja junaka (Hero's Journey), ki smo ga omenili že na začetku. Kot že rečemo, vsaka dogodivščina, ki je bila kadarkoli doživeta, napisana ali opisana, ima bolj ali manj to strukturo. Ta model nam lahko zelo pomaga pri vrednotenju osebne izkušnje in nam omogoči, da stvari vidimo z novega in zanimivega zornega kota. Tako kot za mlade, ki so bili vključeni v projekt mladinske izmenjave, tudi za vodje velja, da smo zapustili znano območje in se srečali z izzivi, novimi (tudi čudnimi) ljudmi ter preizkušnjami. Zdaj je konec. Nekaj smo pridobili in kakšno stvar smo izgubili. Še vedno smo isti, vendar se je nekaj spremenilo. Ko se na poti domov vprašamo, ali bi ponovili, si moramo priznati, da se tako rojevajo legende. Bravo!

Publikacija je financirana s strani Evropske komisije in Ministrstva za izobraževanje, znanost in mladino. Vsebina publikacije je izključna odgovornost avtorja/avtorjev in v nobenem primeru ne odraža stališč Evropske komisije ali Ministrstva za izobraževanje, znanost in mladino. Nacionalna agencija, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in mladino in Evropska komisija niso odgovorni za kakršnokoli uporabo informacij, ki jih publikacija vsebuje.

MOVIT
Nacionalna agencija za programe EU Erasmus+:
Mladina in Evropske solidarnostne enote
Podporni center SALTO za Jugovzhodno
Evropo

Dunajska cesta 5
1000 Ljubljana
Telefon: +386 (0) 1 430 47 47
www.movit.si; info@movit.si
www.salto-youth.net/see;
see@salto-youth.net

